

วารสารการบริหารปกครอง และนวัตกรรมสังคม

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567

Journal of Governance and Social Innovation

Vol. 1 No. 2 July - December 2024

ISSN 3056-9591 (Online)

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567

วารสารการบริหารปกครองและนวัตกรรมสังคม วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Journal of Governance and Social Innovation, Sisaket Rajabhat University

วารสารการบริหารปกครองและนวัตกรรมสังคม วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2
กรกฎาคม - ธันวาคม 2567 ISSN 3056-9591 (Online)

เจ้าของ

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับคือ ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัยด้านสังคมศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และนวัตกรรมสังคม ทั้งของคณาจารย์ นักศึกษา และนักวิจัยทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยให้เป็นที่รู้จัก

เงื่อนไขการตีพิมพ์

ทุกบทความที่ตีพิมพ์ต้องผ่านผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยสามท่านที่เสนอแนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารนี้จะเป็นของผู้เขียน แต่ท่านไม่ถือว่าเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการการบริหารปกครองและนวัตกรรมสังคมซึ่งกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยและไม่จำเป็นต้องผูกพันด้วยประการใดๆและกองบรรณาธิการการบริหารปกครองและนวัตกรรมสังคม ของวิทยาลัยกฎหมาย และการปกครอง ไม่สงวนสิทธิ์คัดลอกแต่ให้อ้างอิงที่มาของข้อความที่นำไปกล่าวอ้างในที่ต่างๆอย่างเหมาะสม

ขอบเขต

ด้านสังคมศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และนวัตกรรมสังคม

คณะกรรมการที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลงกต แผนสนิน

เลขานุการกองบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.สุรศักดิ์ จันทา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติชัย ชื่นทอง

กองบรรณาธิการ

ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

รองศาสตราจารย์ ดร.เอกพงษ์ วงศ์คำจันทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดิ์วัฒน์ จรรยาสุทธีวงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.วระเดช ภาวัตเวคิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

หน่วยงานภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาษ
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยากร หวังมหาพร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุระทิน ชัยทองคำ
ศาสตราจารย์ตรีเนตร สารพะพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเพชร ชลศักดิ์ตระกูล
ศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วันทะนะ
ศาสตราจารย์ ดร.วรารณ จุลปานนท์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญประเมินบทความ (Peer Reviews)

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญภายนอกมหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา มารี เคน
รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วหานาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม
ดร.ฉัตรมงคลศักดิ์ สุธรรมดี
อาจารย์ ดร.วิษณุ ปัญญายงค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร วิชัยรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนศพล อินทร์จันทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชาวลิต สมพงษ์เจริญ
อาจารย์ ดร.สุนัย ทะคำสอน
อาจารย์ ดร.ภูวดล คำสนธิ
อาจารย์ ดร.ชวิน คำบุญเรือง
อาจารย์ ดร.จุฬาพัฒน์ กิตติภูมิธรรม
ศาสตราจารย์ ดร.สิริพรรณ นกสวน
นาวาเอก อ.ดร.หัสไชยญ มั่งคั่ง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศาสตรินทร์ ต้นสุน
รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล พุทธิรักษา
รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข
รองศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถินบางเตียว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยณัฐ สร้อยคำ
อาจารย์ ดร.วีรชน เกษสกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพีร์ อภิชาติสกุล
อาจารย์ ดร.ศิวพล ชมพูนันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรุตม์ เจริญศรี
อาจารย์ ดร.โอฬาร อ่องพะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยนอร์ท
มหาวิทยาลัยเกริก
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารปกครองและนวัตกรรมสังคม ฉบับนี้เป็นปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567) เป็นวารสารที่นำเสนอผลงานบทความทางวิชาการ บทความวิจัย และวิจารณ์หนังสือของนักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษาในด้านการบริหารปกครองและสาขาอื่นๆ ในด้านสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน, สาขารัฐศาสตร์, สาขาวิชานิติศาสตร์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการเผยแพร่ผลงานแก่ผู้สนใจ โดยมีกำหนดออก 2 ฉบับต่อปี คือฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) ซึ่งเผยแพร่ในรูปแบบวารสารออนไลน์

โดยบทความในวารสารฉบับนี้ใช้เกณฑ์คุณภาพมาตรฐาน โดยมีผู้นิพนธ์มาจากหลากหลายหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ซึ่งผลงานทางวิชาการดังกล่าวทางกองบรรณาธิการได้จัดส่งไปให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินและตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) อย่างน้อยจำนวน 3 ท่านพิจารณาแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการเผยแพร่ทางวิชาการที่มาจากหลากหลายหน่วยงานของแต่ละสาขาเป็นผู้พิจารณาเพื่อความสมบูรณ์ของบทความ และมอบให้ผู้นิพนธ์นำบทความไปปรับปรุงแก้ไขเป็นการเรียบเรียงแล้วก่อนการตีพิมพ์ตามกติกาและรูปแบบการตีพิมพ์เผยแพร่ขอขอบคุณคณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ในวารสารการบริหารปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่นและขอขอบคุณกองบรรณาธิการ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและตรวจสอบบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลงกต แผนสนธิ
บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

กองบรรณาธิการ

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ

บทบรรณาธิการ

ข้อบทรความ

มงคลคติในตราสัญลักษณ์พระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษา 28 กรกฎาคม 2567.....	1
ฉันทพงศ์ สารรัตน์, ธนพล ป้องแก้ว, เอนก ศรีภพ, อธิพัฒน์ ผงกุล และณัฐพล กุลสุวรรณ	
หลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีการพัฒนาท้องถิ่น	27
ของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ กรรณิการ์ รัตนวัน, ทิตติตา ศรีรักษา, ธนาภา สายพิน, วรณรัตน์ พงษ์วิเศษ, ปรารถนา มะลิไทย และลือศักดิ์ แสงมี	
การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขาม จังหวัดบุรีรัมย์	41
ชลธิชา เอี่ยมรัมย์, นภสร ศรีสะอาด, รัตนภรณ์ เทพวงศ์, สุภาภรณ์ จันทาฤทธิ์, สถาพร วิชัยรัมย์ และวิชณ ปัญญาสงค์	
การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำดวน	58
อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ วัชรเส สุระพล, เปล่งประกาย วันจันทิก, อาริสรา เกรรัมย์, ภรณ์โรจน์ ศิวรังสีรัชต์, สถาพร วิชัยรัมย์ และธิตี ศรีใหญ่	
การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติด ของชุมชนตำบลหนองบอน	71
อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ธนกร จิตรหาญ, ณัฐสิทธิ์ อนุศิลป์, วรณกานต์ โปรตประโคน, กัลยกร เอียงประโคน และสถาพร วิชัยรัมย์	
การศึกษาแนวทางกฎหมายที่ดินในการจัดสรรพื้นที่ทำการเกษตร ตำบลลาดหญ้า	86
อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี พงศกร พวงแก้ว, ณัฐนิชา เพชรมาลี และภคมน เจริญสูง	

มงคลคติในตราสัญลักษณ์พระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษา 28 กรกฎาคม 2567

ธัญพงศ์ สารรัตน์¹, ธนพล ป้องแก้ว², เอนก ศรีภพ³,
ธีรพัฒน์ ผงกุลลา⁴ และ ญัฐพล กุลสุวรรณ⁵

Received : 2 October 2024

Revised : 17 December 2024

Accepted : 25 December 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาถึงมงคลคติในตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติ พระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษา 28 กรกฎาคม 2567 ผ่านการศึกษาด้านความหมายและองค์ประกอบมงคลของตราสัญลักษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากเอกสารที่เกี่ยวข้องประเภทต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้รัฐบาลจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 โดยมีนายวิริยะ ขอบกัตถัญญ เป็นผู้ออกแบบตราสัญลักษณ์ และคณะกรรมการฝ่ายพิธีการจัดงานเห็นชอบให้มีการเผยแพร่ตราสัญลักษณ์พระราชพิธีดังกล่าว ซึ่งเป็นตราสัญลักษณ์ที่อุดมไปด้วยความหมายที่เกี่ยวกับพระเกียรติยศแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รวมทั้งมงคลคติหลายประการที่สะท้อนถึงคติความเชื่อเกี่ยวกับองค์พระมหากษัตริย์อย่างเป็นรูปธรรมและสง่างามยิ่ง และเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ และส่งเสริมสถานภาพในองค์พระมหากษัตริย์ไทย

คำสำคัญ : ตราสัญลักษณ์พระราชพิธี, ความเชื่อมงคล, พระเกียรติยศขององค์พระมหากษัตริย์

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

² นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

³ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

⁴ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

⁵ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Auspicious principles in the royal emblem of the 72nd birthday anniversary ceremony on 28 July 2024

Thanyapong Sararat¹, Thanapon Pongkaew², Anek Sriphop³,
Teerapat Pongkula⁴ and Nuttapoll Gunsuwan⁵

Abstract

This article studies the auspicious concepts in the logo of the 72nd Birthday Anniversary Celebration on 28 July 2024 through a study of the meaning and auspicious elements of the logo, using qualitative data analysis from various types of related documents. The results of the study found that His Majesty King Maha Vajiralongkorn Bodindradebayavarangkun, Rama X, graciously ordered the government to organize a celebration to honor His Majesty the King on the occasion of His Majesty's 6th Cycle Birthday Anniversary on 28 July 2024, with Mr. Wiriya Chobkatanya as the designer of the logo. And the organizing committee agreed to publish the royal ceremony emblem, which is a symbol full of meanings related to the honor of His Majesty the King, including many auspicious beliefs that reflect the beliefs about the King in a concrete and elegant way. It was created to honor the monarchy and promote the status of the Thai King.

Keywords: Royal ceremony emblem, auspicious beliefs, honor of the King

¹ Lecturer, Social Studies Program, Sisaket Rajabhat University

² Student, Social Studies Program, Sisaket Rajabhat University

³ Student, Social Studies Program, Sisaket Rajabhat University

⁴ Student, Social Studies Program, Sisaket Rajabhat University

⁵ Student, Social Studies Program, Sisaket Rajabhat University

บทนำ

สัญลักษณ์ หรือ ตราสัญลักษณ์ หมายถึง ลักษณะของสิ่งใดๆ ที่กำหนดนิยามขึ้นมาเองให้ใช้ความหมายแทนอีกสิ่งหนึ่งที่มีผลด้านการรับรู้ ความคิด หรือทัศนคติ (กรมศิลปากร, 2550) หรือถ้าจะกล่าวให้ลึกลงไปอีก สัญลักษณ์จึงมีความหมายรวมถึงวัตถุ อักษร รูปร่าง หรือสีสันทัน ซึ่งใช้ในการสื่อความหมายหรือสื่อแนวความคิดให้มนุษย์เข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน อาจจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ในเชิงปรัชญา (ศิริพงศ์ จารุรัตน์มงคล, 2562) แต่ในที่นี้คือตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติ ที่ไม่ได้บ่งบอกให้กระทำการใดสิ่งหนึ่ง แต่เป็นสิ่งที่กระตุ้นความคิดและทัศนคติที่พึงมีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ต่อประเทศชาติ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แนวประเพณี (ทองเจือ เขียดทอง, 2548) ทั้งนี้ตราสัญลักษณ์นี้ไม่เพียงแต่สื่อถึงองค์พระมหากษัตริย์เท่านั้น แต่ยังสะท้อนความเชื่อทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และช่วยเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติไทย ซึ่งทำให้เกิดความภาคภูมิใจและความศรัทธาในสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างลึกซึ้งด้วยเช่นกัน

รูปภาพที่ 1 ตราสัญลักษณ์พระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษา 28 กรกฎาคม 2567

ที่มา : สำนักนายกรัฐมนตรี

เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ทรงเจริญพระชนมายุครบ 72 พรรษา หรือ 6 รอบ ในวันอาทิตย์ที่ 28 กรกฎาคม พุทธศักราช 2567 นั้น คณะกรรมการอำนวยการจัดงานพระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษา เห็นชอบให้มีการจัดทำตราสัญลักษณ์พระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษา 28 กรกฎาคม 2567 โดยมีนายวิริยะ ชอบกตัญญู เป็นผู้ออกแบบ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์เนื่องในมหามงคลวโรกาสการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา ดังกล่าว

ในวโรกาสที่เป็นมงคลยิ่งนี้ สำนักนายกรัฐมนตรีได้ออกประกาศเชิญชวนหน่วยงาน องค์กรทั้ง ภาครัฐบาลและภาคเอกชน รวมทั้งประชาชนทั่วไปได้ประดับตราสัญลักษณ์ตามสถานที่อาคารของหน่วยงาน และบ้านเรือนไว้ในบริเวณที่เหมาะสม เพื่อเป็นการถวายราชสักการะและแสดงความจงรักภักดีแด่องค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยให้เริ่มประดับตราสัญลักษณ์พระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษา ได้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พุทธศักราช 2567 จนถึงสิ้นปีพุทธศักราช 2567 ดังที่มีปรากฏได้พบเห็นตราสัญลักษณ์พระราชพิธี มหามงคล 72 พรรษา ประดับไว้ตามสถานที่ต่างๆ อาคาร ธงตราสัญลักษณ์ โต๊ะหมู่บูชาที่หน้าส่วนราชการ เอกชน รัฐวิสาหกิจ หน้าบ้านเรือนประชาชน รวมถึงซุ้มเฉลิมพระเกียรติที่ถนนสายหลักและในชุมชนเป็นที่ แพร่หลายไปทั่วประเทศ

รูปภาพที่ 2-7 ตราสัญลักษณ์ที่ถูกเผยแพร่ตามสถานที่สาธารณะต่างๆ

ที่มา : คณะผู้เขียน

ในช่วงประมาณราว พ.ศ.2562 เป็นต้นมา หรือประมาณ 5 ปีที่ผ่านมาในรัชกาลปัจจุบัน รัฐบาลโดย สำนักนายกรัฐมนตรีได้ดำเนินการให้มีการประดับตราสัญลักษณ์เนื่องในวโรกาสสำคัญๆทั้งที่เนื่องในองค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้แก่ ตราสัญลักษณ์งานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช 2562 และ เนื่องในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง คือ ตราสัญลักษณ์พระราช พิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง 90 พรรษา 12 สิงหาคม 2565 โดยภาพรวมแล้วองค์ประกอบที่สำคัญของตราสัญลักษณ์จะแสดงด้วยภาพหรือ

พระราชสัญลักษณ์หรือรูปสัญลักษณ์ หรือพระปรมาภิไธยย่อ หรือพระนามาภิไธยย่อ ที่มีความเกี่ยวข้องกับ
วโรกาสสำคัญในปีมหามงคลหรือการเฉลิมฉลองให้ปรากฏรวมในตราสัญลักษณ์นั้นเป็นประการสำคัญ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังไม่พบงานที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวเหล่านี้โดยตรง มีเพียงงาน
ศึกษาในเชิงรูปแบบ สัญลักษณ์ ที่สื่อแทนพระมหากษัตริย์ไทยที่ปรากฏในเงินพดด้วงและประติมากรรมต่างๆ
เช่น งานของมานิต หละปิลลา (2555) เรื่อง “การศึกษาารูปแบบ สัญลักษณ์ และความหมายในธนบัตรของ
พระมหากษัตริย์จากเงินพดด้วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1 ถึง 4)” งานของธัญพงศ์ สารรัตน์
และคณะ (2566) เรื่อง “สัญลักษณ์รูปครุฑ พระพรหมทรงหงส์ พระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ และพระนาคปรก
กับการแทนพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ กรณีศึกษาภาพปูนปั้นประดับหน้าบันพระวิหาร
วัดมหาพุทธาราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ” ที่กล่าวถึงภาพแทนพระมหากษัตริย์ไทย
จากงานศิลปกรรมและงานช่างที่ปรากฏภายในพระอุโบสถวัดมหาพุทธาราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองฯ
จังหวัดศรีสะเกษ เช่นเดียวกับงานศึกษาของศิริ หนูแดง (2544) เรื่อง “ตราสัญลักษณ์ในงานพระราชพิธี”
รวมถึงงานของเรวัตร หินอ่อน (2557) เรื่อง “การใช้ตราราชการไทย พ.ศ.2394 ถึง พ.ศ.2482” ที่ใช้สัญลักษณ์
ภายในตราเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างรัฐชาติและสร้างความเข้มแข็งให้กับส่วนกลางในระบอบ
สมบูรณาญาสิทธิราชย์ และงานของธัญพงศ์ สารรัตน์ และคณะ (2562) เรื่อง “มงคลคติ 10 ประการ
ในตราสัญลักษณ์งานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช 2562” ที่กล่าวถึงความสำคัญและคติมงคลที่
ปรากฏจากตราสัญลักษณ์งานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช 2562 ที่ผ่านมา งานของศิริพงษ์
จารุรัตน์มงคล. (2562) เรื่อง “เทคโนโลยีสัญลักษณ์นิกยที่สัมพันธ์กับการปกครองในวิถีพุทธของชุมชน”
และบทความจากเดียวกันคืองานของศิริพงษ์ จารุรัตน์มงคล. (2562) เรื่อง “เทคโนโลยีสัญลักษณ์นิกยทอง
เพื่อการปกครองในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำแม่โขง” ดังกล่าวถือเป็นการที่มีการแสดงให้เห็นถึงพระเกียรติคุณและพระ
บุญญาธิการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมแสดงให้เห็นประจักษ์ในศิลปวัฒนธรรมไทย ตลอดจน
เอกลักษณ์ของชาติอย่างถูกต้อง แสดงให้เห็นประจักษ์ให้ความภาคภูมิใจที่ชาวไทยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ผู้ทรงพระปรีชาชาญยิ่ง และแสดงให้เห็นเกียรติคุณของชาติไทยที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาแต่โบราณกาล รวมถึง
การวิเคราะห์นัยยะจากสัตว์มงคลอย่างเช่นนกยูง ที่ช่วยสะท้อนความเชื่อบางประการในสังคมและ
มีความสัมพันธ์ในเชิงการเมือง ซึ่งผู้เขียนได้อาศัยงานกลุ่มดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการนำเสนอบทความนี้

ความเป็นมาในการสร้างตราสัญลักษณ์

การสร้างสรรครูปตราสัญลักษณ์นั้นพบได้ว่า เป็นสิ่งที่ผู้คนในอดีตได้มีการคิดประดิษฐ์ขึ้นให้มี
ลักษณะเฉพาะเป็นแบบแผน จนถือได้ว่าความสามารถในการคิดประดิษฐ์ตราสัญลักษณ์ขึ้นใช้ในแต่ละสังคม
ย่อมใช้เป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงถึงความสามารถทางภูมิปัญญาของกลุ่มชน ว่าได้มีความเจริญทางด้าน
ศิลปวัฒนธรรมเกิดขึ้นในกลุ่มชนในสังคมนั้นๆ แล้ว ซึ่งจากหลักฐานทางโบราณคดีที่พบในแถบภูมิภาคเอเชีย
ตะวันออก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งประเทศในดินแดนและประเทศที่ได้อารยธรรมจากประเทศ
อินเดีย ในช่วงสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ถึงสมัยประวัติศาสตร์ตอนต้นๆ ได้มีการค้นพบว่า ในบริเวณแหล่ง
ชุมชนโบราณตามภูมิภาคต่างๆ เหล่านั้น ได้รู้จักการสร้างรูปตราสัญลักษณ์ขึ้นแล้ว โดยสร้างขึ้นในลักษณะ

ของเงินเหรียญ ซึ่งอาจจะใช้เป็นเงินตรา หรืออาจจะใช้ในลักษณะของดวงตราศลาภยศ เพื่อฝังไว้ใต้ดิน หรือบรรจุไว้บริเวณส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารศาสนสถานตั้งแต่เมื่อเริ่มแรกก่อสร้าง รวมทั้งอาจจะสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการประกอบกิจพิธีทางศาสนา (ธิดา สารยา, 2532)

ลวดลายเครื่องหมายต่างๆ ที่ปรากฏบนเหรียญตรา รวมทั้งที่ปรากฏในลักษณะของตราประทับที่ทำด้วยดินเผาหรือศิลาแกะสลัก ได้สะท้อนถึงสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ สภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ ความเชื่อ และคติที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในศาสนา รูปหรือลวดลายที่มีพบได้เสมอๆ บนเหรียญรุ่นเก่าที่พบในประเทศไทย และประเทศใกล้เคียง คือ พระอาทิตย์ พระจันทร์ ปลา อังกฤษ (ขอช้าง) หม้อปทุมฉลุหรือปทุมกลศ (หม้อน้ำ) สังข์ จักร วัชร (สายฟ้า) ช้าง วัว ลดา (เถาไม้เลื้อย) ศรีวิเศษ (อาจเป็นรูปแทนพานหรือขนบนหน้าอกของพระนารายณ์) สวัสดิเก (เครื่องหมายแบบหนึ่งในลายมงคล 108) ทัมรุ (แท่นหรือบัลลังก์) รูปคลื่นน้ำ และอักษรสันสกฤตโบราณ เป็นต้น ถึงแม้ว่าไม่อาจจะทราบได้อย่างแน่ชัดว่าการใช้ตราสัญลักษณ์ในอดีตนั้นเพื่อจุดประสงค์ใด แต่ก็อาจพิจารณาได้ว่า ลวดลายของตราสัญลักษณ์เหล่านั้น น่าจะเป็นต้นคำที่ทำให้เกิดการสืบทอดภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์ลวดลายในลักษณะของตราสัญลักษณ์ของผู้คนรุ่นหลังๆ สืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน (ธิดา สารยา, 2536)

วัฒนธรรมการใช้ตราสัญลักษณ์ที่มีปรากฏในประเทศไทย สันนิษฐานว่าเริ่มมีใช้จากชนชั้นหรือสถาบันระดับสูงของประเทศ คือ พระมหากษัตริย์ โดยเรียกว่า พระราชลัญจกรหรือพระตรา เพื่อใช้ตีหรือประทับบนเอกสาร ด้วยให้มีความหมายว่าเป็นตราแทนบุคคล หรือคณะบุคคล หรือประเทศชาติ และยังใช้แทนการลงชื่อ จากนั้นจึงขยายวงออกไปสู่พระบรมวงศานุวงศ์ เจ้านาย และขุนนางที่อยู่ในตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งบางรายอาจได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากองค์พระมหากษัตริย์พระราชทานตราสัญลักษณ์ประจำตนหรือพระราชลัญจกรให้ใช้เป็นตราประจำตัว

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ตรัสถึงหลักการออกแบบตราสัญลักษณ์ประจำองค์พระมหากษัตริย์หรือประจำพระราชวงศ์ที่มีใช้ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตั้งแต่แรกเริ่มนั้นว่า “ตราสัญลักษณ์ที่ใช้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีลักษณะเป็นเครื่องหมายประจำแผ่นดิน โดยทำขึ้นในรูปของเงินตราที่ใช้กันอยู่ในสมัยอยุธยาที่เรียกว่าเงินพดด้วง คือเงินที่มีรูปสัณฐานกลม ลวดลายที่ปรากฏบนเงินพดด้วงสมัยอยุธยา น่าจะเป็นต้นแบบในการคิดประดิษฐ์ลวดลายพระราชลัญจกรหรือพระราชลัญจกรประจำองค์พระมหากษัตริย์ในทุกราชวงศ์ ทุกรัชกาล ในเวลาต่อๆ มา องค์ประกอบที่สำคัญของเงินพดด้วงเหล่านั้นคือ มีการประทับหรือสลักตราสัญลักษณ์ที่สำคัญอยู่สองดวง ดวงหนึ่งเป็นรูปวงจักร ซึ่งน่าจะหมายถึงกรุงศรีอยุธยา ด้วยต้องการสื่อความหมายว่า กรุงศรีอยุธยาเป็นที่สถิตของสมเด็จพระรามาธิบดีหรือองค์พระนารายณ์ผู้มีจักรเป็นเทวูปโภคประจำพระองค์อีกดวงหนึ่งมีรูปร่างต่างๆ กันไป เช่น รูปช้าง กิณี ราชวัตร กระต่าย ดอกบัว พุ่มดอกไม้ พุ่มข้าวบิณฑ์ หางหงส์ ครุฑ รวมทั้งรูปสังข์และตรี ซึ่งอาจเป็นตราประจำรัชกาลหนึ่งรัชกาลใดหรือไม่เป็นก็ได้ เนื่องจากไม่มีการเปลี่ยนตราสัญลักษณ์ไปทุกรัชกาล ยังคงมีการใช้รูปร่างเดิมๆ ไปเรื่อยๆ จนกว่าพระเจ้าแผ่นดินพระองค์หนึ่งพระองค์ใดจะโปรดให้เปลี่ยนตราด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง จึงเปลี่ยนได้” (สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ, 2547)

จากหลักฐานดังกล่าว จึงเป็นหลักฐานที่แสดงถึงคตินิยมในการสร้างตราพระราชสัญลักษณ์ประจำพระองค์พระมหากษัตริย์ ตลอดจนเจ้านายชั้นสูงในเวลาต่อมาได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยจะเห็นว่ารูปตราพระราชสัญลักษณ์ ยังคงเป็นรูปที่มีลักษณะเช่นเดียวกันกับรูปสัญลักษณ์ที่มีปรากฏบนเงินเหรียญรุ่นเก่าที่มีพบในประเทศไทยและประเทศใกล้เคียงที่สำคัญคือ รูปตราสัญลักษณ์ที่มีการนำมาใช้ล้วนแต่มีความหมายที่เป็นมงคลทั้งสิ้น

จนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ คตินิยมในการประดิษฐ์สร้างตราสัญลักษณ์ได้เป็นไปอย่างเป็นแบบแผนและอพรหลายยิ่งขึ้น โดยมีทั้งตราพระราชสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นพระราชลัญจกรประจำแผ่นดิน ตราพระราชลัญจกรประจำองค์พระมหากษัตริย์ และตราพระราชลัญจกรสำหรับแผ่นดิน โดยมีการออกแบบทั้งที่เป็นแบบประเพณีนิยม คือให้มีลวดลายที่สื่อความหมายตามคติรุ่นเก่า และแบบที่ปรับเปลี่ยนไปตามสมัยนิยม เช่น ตราพระราชสัญลักษณ์ที่เป็นพระราชลัญจกรประจำพระองค์รัชกาลที่ 1 เป็นรูปพุ่มอุณาโลม มีอักษร “อุ” อยู่ตรงกลาง ตราพระราชสัญลักษณ์ที่เป็นพระราชลัญจกรประจำพระองค์รัชกาลที่ 2 เป็นรูปครุฑพุดนาคร ตราพระราชสัญลักษณ์ที่เป็นพระราชลัญจกรประจำพระองค์รัชกาลที่ 3 เป็นรูปปราสาท เพื่อให้สอดคล้องกับพระปรมาภิไธยว่า “ทับ” ซึ่งมีความหมายถึงเรือนที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งตราพระราชสัญลักษณ์ที่เป็นพระราชลัญจกรประจำในทุกรัฐกาลล้วนมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์พระมหากษัตริย์ในแต่ละพระองค์ โดยมีความหมายทั้งในเชิงประวัติ และความหมายในเชิงปรัมปราคติที่เป็นมงคลทั้งสิ้น (วุฒิชัย มูลศิลป์ และคณะ, 2550)

ส่วนการออกแบบตราสัญลักษณ์ที่เป็นตราประจำแผ่นดินในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อใช้ประทับกำกับพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์หรือกำกับนามของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งลงนามแทนในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ได้เริ่มสร้างขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อจากนั้นได้มีการสร้างในรัชกาลต่อมา เมื่อมีการผลัดเปลี่ยนแผ่นดิน แต่ทั้งนี้ยังคงองค์ประกอบหลักของรูปสัญลักษณ์ตราประจำแผ่นดินที่มีใช้มาแต่ดั้งเดิมในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยไม่เปลี่ยนแปลงคือ เป็นรูปพระครุฑพาดำอยู่ในตราวงกลม สิ่งที่ปรับเปลี่ยนไปในแต่ละรัชกาลคือ จารึกอักษรพระปรมาภิไธยแห่งองค์พระมหากษัตริย์ที่ขอรอบพระราชลัญจกร

ในส่วนของการออกแบบตราสัญลักษณ์พระราชลัญจกรสำหรับแผ่นดิน ซึ่งเป็นตราที่ใช้สำหรับประทับกำกับเอกสารสำคัญที่ออกในพระปรมาภิไธยในรัชสมัยใดรัชสมัยหนึ่งเป็นการเฉพาะ ซึ่งพระราชลัญจกรสำหรับแผ่นดินที่สร้างขึ้นในสมันกรุงรัตนโกสินทร์จนถึงปัจจุบันมีจำนวน 15 องค์ แต่ละองค์มีลวดลายรูปสัญลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป เช่น ตราพระราชลัญจกรสำหรับแผ่นดินแต่โบราณเป็นรูปวงกลม ภายในวงมีบุษบกประดิษฐานอยู่บนเกริน บนเกรินมีฉัตรตั้งขนานบุษบกอยู่สองข้าง ในบุษบกมีอุณาโลมอยู่เบื้องบน ใต้นั้นมีรูปวงกลม ใต้รูปวงกลมเป็นรูปพาลจันทร์ ใต้พาลจันทร์เป็นเครื่องหมาย “อุ” เรียกว่า พระราชลัญจกรมหาโอองการ ส่วนพระราชลัญจกรสำหรับแผ่นดินองค์หนึ่งสร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้สร้างเป็นรูปหงส์พินาน ตราพระราชลัญจกรหงส์พินานองค์นี้ใช้สำหรับประทับเอกสารสำคัญตามกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ทั้งนี้รูปหรือลวดลายที่ปรากฏในดวงตราพระราชลัญจกร

สำหรับแผ่นดินทุกองค์ก็ล้วนแต่มีความหมายที่เป็นสิริมงคล ดังเช่นรูปหงส์ที่ปรากฏในพระราชลัญจกรหงส์พิมาน มีความหมายว่าหงส์นั้นเป็นพาหนะของพระพรหม เทพสำคัญองค์หนึ่งในศาสนาพราหมณ์ ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นเทพเจ้าแห่งการสร้างสรรค์ การให้กำเนิด และหงส์นั้นยังมีความหมายถึงสวรรค์เบื้องบนอีกด้วย (พระยาจักรกริรมย์ (สรวง ศรีเพ็ญ), 2521)

ในภายหลังต่อมา ความแพร่หลายในการสร้างสรรค์ประดิษฐ์ตราสัญลักษณ์ มิใช่มีอยู่แต่เพียงการสร้างให้เป็นเพียงตราพระราชลัญจกรประจำองค์พระมหากษัตริย์ ตราพระราชลัญจกรประจำแผ่นดิน ตราพระราชลัญจกรสำหรับแผ่นดินเท่านั้น แต่ได้มีการขยายไปถึงการที่องค์พระมหากษัตริย์โปรดพระราชทานพระราชลัญจกรให้แก่บางคน บางตำแหน่งให้ไปใช้เป็นตราประจำตัว ซึ่งถือเป็นเกียรติอันยิ่งใหญ่แก่ผู้ที่ได้รับพระราชทาน กับยังพบอีกว่าตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ การออกแบบตราสัญลักษณ์ได้แพร่หลายไปเป็นหลากหลายลักษณะ เช่น ตราสัญลักษณ์ที่ใช้ประทับลงบนหัวกระดาดหัวจดหมาย หนังสือต่างๆ รวมทั้งบนหน้าของ ตราสัญลักษณ์เหล่านั้นส่วนใหญ่ผู้ที่นิยมใช้ได้แก่เจ้านายและขุนนาง ซึ่งตราสัญลักษณ์เพื่อใช้พิมพ์ประทับของแต่ละท่าน ก็มีการออกแบบลวดลายให้มีรูปสัญลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไปเป็นเฉพาะบุคคล (สำนักนายกรัฐมนตรียุค, 2556)

ความแพร่หลายในการคิดประดิษฐ์ตราสัญลักษณ์ในช่วงหลังๆ ได้เป็นที่แพร่หลายมากยิ่งขึ้นทุกองค์ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการประดิษฐ์ตราสัญลักษณ์เนื่องในวโรกาสโอกาสที่สำคัญๆ ของสถาบันหรือองค์กร แนวคิดที่สำคัญของการประดิษฐ์ตราสัญลักษณ์ คือ การออกแบบลวดลายหรือรูปสัญลักษณ์ให้มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับวโรกาส หรือโอกาสแห่งการเฉลิมฉลองได้อย่างเป็นรูปธรรม และควบคู่กันนั้น ลวดลายหรือรูปที่รวมเป็นตราสัญลักษณ์นั้นๆ ยังเน้นการสื่อความหมายแห่งความเป็นสิริมงคลอีกด้วย

ลักษณะรูปแบบตราสัญลักษณ์พระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษา 28 กรกฎาคม 2567

ตามที่คณะกรรมการอำนวยการจัดงานพระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษา เห็นชอบให้มีการจัดทำตราสัญลักษณ์การจัดงานพระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษา ได้ดำเนินการให้มีการประกวดตราสัญลักษณ์ฯ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ตราสัญลักษณ์ฯ ได้สื่อความหมายดังนี้

1. เป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมราชจักรีวงศ์
2. จะต้องแสดงให้เห็นประจักษ์ในศิลปวัฒนธรรมของประเทศไทย ตลอดจนเอกลักษณ์ของชาติอย่างถูกต้อง
3. แสดงให้ประจักษ์ในความภาคภูมิใจที่ชาวไทยได้มีพระมหากษัตริยาธิราชผู้ทรงปรีชาญาณยิ่ง และปกครองประชาชนชาวไทยในระบอบประชาธิปไตยอย่างร่มเย็นเป็นสุขมาถึง 9 ปีนับแต่ทรงราชย์
4. แสดงให้ประจักษ์ในความเป็นชาติที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน

ในการดำเนินการประกวดตราสัญลักษณ์ฯ คณะกรรมการดำเนินการประกวดและตัดสินการจัดทำตราสัญลักษณ์ฯ ได้ตัดสินให้ผลงานการออกแบบตราสัญลักษณ์ฯ ของนายวิริยะ ขอบกตัญญู เป็นผลงานชนะเลิศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์

ที่ออกแบบโดยนายวิริยะ ขอบกัตถุญ และได้รับการปรับแก้ให้มีความเหมาะสมแล้วนั้น เนื่องในมหามงคล
วโรกาสพระราชพิธีมหามงคล

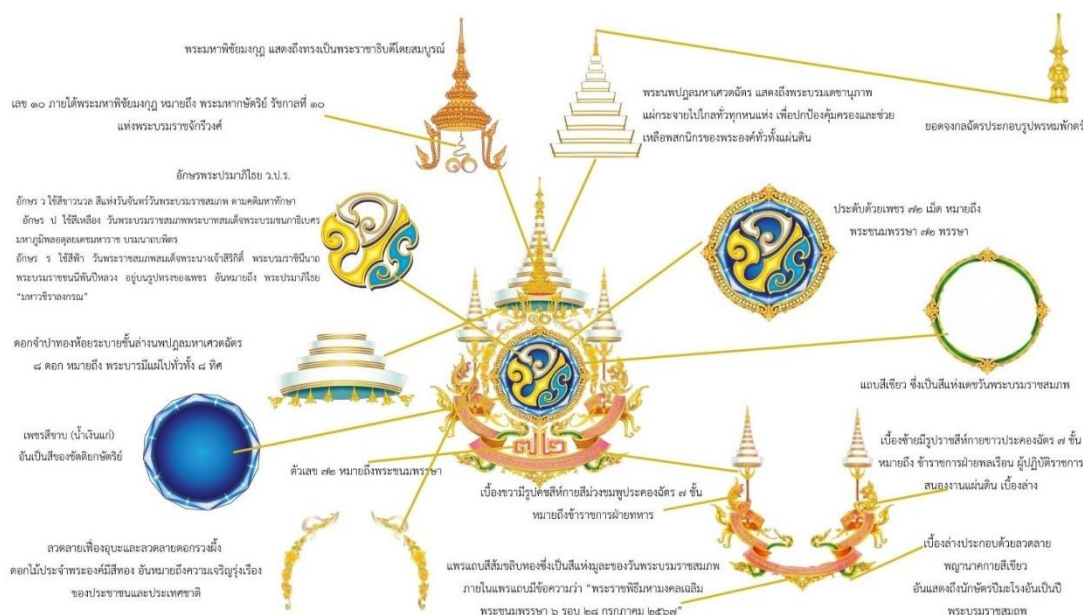
องค์ประกอบตราสัญลักษณ์พระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษา 28 กรกฎาคม 2567

องค์ประกอบของภาพที่รวมอยู่ในตราสัญลักษณ์พระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษา มีดังนี้

1.อักษรพระปรมาภิไธยย่อ ว.ป.ร.อยู่ตรงกลาง อักษร “ว” ใช้สีขาวนวล เป็นสีแห่งวันจันทร์
ซึ่งเป็นวันพระบรมราชสมภพตามคตินิทาน ตำนาน อักษร “ป” ใช้สีเหลือง คือ วันพระบรมราชสมภพของ
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และอักษร “ร” ใช้สีฟ้า
ซึ่งเป็นสีวันพระราชสมภพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง อยู่
บนของรูปทรงของเพชรอันหมายถึงพระปรมาภิไธย “มหาวชิราลงกรณ” เพชรสีขาบ (น้ำเงินแก่) อันเป็นสี
ของชาติยศยศศิริ ภายนอกกรอบของเพชร ประกอบด้วยแถบสีเขียว ซึ่งเป็นสีแห่งเดชนวันพระบรมราชสมภพ
ประดับด้วยเพชร 72 เม็ด หมายถึงพระชนมพรรษา 72 พรรษา

2.เบื้องบนประดับพระมหาพิชัยมงกุฎ แสดงถึงการที่ทรงเป็นพระราชอาธิปไตยสมบูรณ์ เบื้องหลังพระ
มหาพิชัยมงกุฎ ประดิษฐานพระนพปฎลมหาเศวตฉัตร แสดงถึงพระบรมเดชานุภาพแผ่กระจายไปไกลทั่วทุก
หนแห่ง เพื่อปกป้องคุ้มครองและช่วยเหลือเหล่าพสกนิกรของพระองค์ทั่วทั้งแผ่นดิน

รูปภาพที่ 8 องค์ประกอบตราสัญลักษณ์พระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษา 28 กรกฎาคม 2567

ที่มา : สำนักนายกรัฐมนตรี และแยกองค์ประกอบเพื่ออธิบายโดยคณะผู้เขียน

3.ยอดจงบถฉฉัรประกอบรูปพรหมพัคัร ดอกจำปาทองห้อยระบายชั้นล่างของพระนพปฎลมหาเศวตฉัร 8 ดอก หมายถึง พระบารมีแผ่ไปทั่วทั้ง 8 ทิศ

4.เลข 10 ภายใต้พระมหาพิชัยมงกุฎ หมายถึง พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 10 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์

5.เบื้องซ้ายปลายแถบแพรเบื้องขวามีรูปคชสีห์กายสีม่วงชมพูประคองฉัร 7 ชั้น หมายถึงข้าราชการฝ่ายทหาร ผู้ปฏิบัติราชการสนองงานแผ่นดิน

6.เบื้องล่างปลายแถบแพรเบื้องซ้ายมีรูปราชสีห์กายสีขาวประคองฉัร 7 ชั้น หมายถึง ข้าราชการฝ่ายพลเรือน ผู้ปฏิบัติราชการสนองงานแผ่นดิน

7.เบื้องล่างประกอบด้วยลวดลายพญานาคกายสีเขียว อันแสดงถึงนักษัตริย์มะโรงอันเป็นปีพระบรมราชสมภพ

8.แพรแถบสีส้มขลิบทองซึ่งเป็นสีมงคลของวันพระบรมราชสมภพภายในแพรแถบมีข้อความว่า “พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567”

9.ใต้อักษรพระปรมาภิไธยย่อ ประกอบด้วยตัวเลข 72 หมายถึง พระชนมพรรษา

10.ลวดลายเฟืองอุบะและลวดลายดอกรวงผึ้ง ดอกไม้ประจำพระองค์มีสีทอง อันหมายถึงความเจริญรุ่งเรืองของประชาชนและประเทศชาติ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2567)

ความหมายและความสำคัญทางวัฒนธรรมของตราสัญลักษณ์พระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษา 28 กรกฎาคม 2567

การคิดประดิษฐ์สร้างสรรค์ตราสัญลักษณ์ นอกจากจะคำนึงถึงความประณีตสวยงาม การสื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือโอกาสหรือโอกาสแห่งการเฉลิมฉลองแล้วยังคำนึงถึงการสื่อความหมายแห่งความเป็นสิริมงคล หรือมงคลคติให้ปรากฏในรูปหรือลวดลายที่รวมเป็นตราสัญลักษณ์นั้นด้วย (อนันต์ กลิ่นโพธิ์กลับ, 2550)

แนวความคิดดั้งเดิมที่เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องความเป็นมงคลหรือสิริมงคล เป็นที่ยอมรับเชื่อถือต่อกันมา ดังเช่นชาวเอเชีย โดยเฉพาะกลุ่มชนที่ได้รับอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมจากจีนและอินเดีย เชื่อว่าทิศตะวันออกเป็นทิศแห่งความเป็นสิริมงคล และทิศตะวันตกเป็นทิศแห่งความอัปมงคล ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับคติความเชื่อดั้งเดิมของชาวอินเดีย รวมทั้งความเชื่อของชุมชนที่ได้รับวัฒนธรรมจากอินเดีย ที่ได้ให้ความสำคัญกับทิศตะวันออกว่าเป็นทิศที่พระอาทิตย์ขึ้นในยามรุ่งอรุณ เป็นทิศที่นำแสงสว่างและพลังงานมาสู่โลกมนุษย์ สามารถทำให้มนุษย์ได้ทำการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร และทำการปศุสัตว์ไปได้ตลอดทั้งวัน ส่วนทิศตะวันตก เป็นทิศที่ดวงอาทิตย์ตกกลับหายไป จึงเป็นทิศแห่งความมืดมิด ความเจ็บ และการหลับใหล จากการสังเกตปรากฏการณ์ตามธรรมชาติที่ปรากฏอย่างซ้ำๆ มาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน ทำให้เกิดการสร้างภาพแห่งคติความเชื่อในลักษณะของปรัมปราคติ (Myth) ซึ่งเป็นความเชื่อแบบนามธรรม จากคติความเชื่อที่เป็นนามธรรมได้ส่งผลต่อการปฏิบัติในเชิงรูปธรรมอีกด้วย ดังจะเห็นได้ว่าการสร้างศาสนสถานเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมทั้งในพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ ส่วนใหญ่

นิยมสร้างให้หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ด้วยถือกันว่าทิศตะวันออกเป็นทิศแห่งความเป็นสิริมงคล (ดนัย ไชยโยธา, 2540)

นอกจากความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นมงคลหรือสิริมงคลที่เป็นคติความเชื่อในลักษณะเป็นนามธรรมแล้ว คติความเชื่อแห่งความเป็นมงคลยังมีปรากฏในลักษณะของวัตถุมงคลอีกด้วย โดยเชื่อกันว่าวัตถุมงคลเป็นสิ่งที่มีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นสิ่งที่ควรแก่การสักการบูชา วัตถุมงคลมีหลายรูปลักษณะ ทั้งที่เป็นรูปเกี่ยวกับบุคคล รูปสัตว์ รูปวัตถุสิ่งของ ตลอดจนรูปแทนสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น พระอาทิตย์ พระจันทร์ ในทางรูปธรรม วัตถุมงคลมีลักษณะเป็นสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย หรือเป็นภาพบุคคลาธิฐานแทนสิ่งที่เป็นนามธรรม ดังเช่น สัญลักษณ์รูปมงคล 108 ที่ปรากฏบนรอยพระพุทธรูป มีรูปมงคลหลากหลาย เช่น รูปเรือนปราสาท พระอาทิตย์ พระจันทร์ หงส์ ศาสตราวุธ ดอกไม้ทิพย์ ฯลฯ ซึ่งรูปสัญลักษณ์เหล่านั้นล้วนมีความหมายแห่งความเป็นสิริมงคลทั้งสิ้น คือเป็นภาพมงคลที่มีความหมายแห่งความเป็นสิริมงคลทั้งสิ้น คือเป็นภาพมงคลที่มีความหมายแห่งความมีโชคลาภ ความเจริญ และความอุดมสมบูรณ์ เป็นภาพมงคลที่มีความหมายถึงสิ่งประกอบหรือเสริมบารมีแห่งองค์พระมหากษัตริย์ และพระเจ้าจักรพรรดิ และเป็นภาพมงคลที่มีความหมายถึงความเป็นรูปธรรมและนามธรรมของสุคติภพในจักรวาล (เอนก มากอนันต์, 2560)

โดยรวมแล้วรูปสัญลักษณ์ที่ปรากฏในรอยพระพุทธรูปทั้งหมด มีความหมายถึงสภาวะครอบจักรวาลแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระบารมีที่จะช่วยคุ้มครอง และเสริมสร้างความเป็นสิริมงคลให้บังเกิดแก่ผู้ที่ได้ยึดถือพระพุทธรูปองค์เป็นที่พึ่ง

จากกรอบแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องความเป็นสิริมงคลตามที่กล่าวผ่านมา ทำให้ทราบได้ว่าความเชื่อเรื่องมงคล เป็นคตินิยมที่เป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้คนในแต่ละท้องถิ่นได้มีการสร้างรูปสัญลักษณ์แห่งความเป็นมงคลให้มีความสอดคล้องกับคตินิยมของผู้คนในแต่ละสังคมมาอย่างต่อเนื่องในทุกยุคทุกสมัย

ภาพตราสัญลักษณ์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้เนื่องในมหามงคลโอกาสการจัดงานพระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษา 28 กรกฎาคม 2567 มีลักษณะเป็นภาพมงคลคติ ซึ่งมีความหมายแห่งความเป็นสิริมงคลรวมอยู่ในตราสัญลักษณ์ 72 พรรษา โดยแยกกล่าวได้ดังนี้

1.ความหมายของอักษรพระนามาภิไธยย่อ ว.ป.ร. กรอบล้อมเพชร แดงสีเขียว และ สี ประจำอักษร

รูปภาพที่ 9 -11 อักษรพระนามาภิไธยย่อ ว.ป.ร. กรอบล้อมเพชร แดงสีเขียว และ สีประจำอักษร

ที่มา: แยกองค์ประกอบโดยคณะผู้เขียน

“ว” ย่อมาจาก “วชิราลงกรณ” ดังข้อมูลที่ว่า “...เมื่อสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอประสูติได้ 4 วัน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้มีพระราชหัตถเลขาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ วัดบวรนิเวศวิหาร ทรงขนานพระนามสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าพระองค์ใหญ่แห่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งปรากฏโดยพระนามว่า “สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวชิราลงกรณ บรมจักรยาดิศรสันตติวงศ์ เทเวศรธำรงสุบริบาล อภิคุณูปการมหิตลาดุลเดช ภูมิพลนเรศวรางกูร กิตติสิริสมบุรณ์สวางค์วิวัฒน์ บรมชัตติยราชกุมาร...” ทรงอธิบายว่า เป็นพระมงคลนามตามพระราชตระกูล คือ ได้เชิญพระนามฉายาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งปรากฏในขณะทรงผนวชว่า “วชิราณะ” ผสมกับ “อลงกรณ์” จากพระนาม “จุฬาลงกรณ์” ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ฝ่ายวิชาการ สถาพรบุ๊คส์, 2561) ดังกล่าวปรากฏในพระราชลัญจกรคือ “พระเกี้ยว” ด้านบนตามแบบพระราชนิยมในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แทนคำว่า “อลงกรณ์” ซึ่งแปลว่า “เครื่องประดับ” หรืออีกนัยหนึ่งอาจหมายถึง “วชิระ” หรือ “สายฟ้า” ที่เป็นเทพอาวุธของพระอินทร์ ซึ่งถูกใช้เป็นพระนามของเจ้าฟ้ามงกุฎ (วชิรญาณภิกขุ) เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ (รัชกาลที่ 6) (ศานติ ภักดีคำ, 2559) และพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระมหากษัตริย์รัชกาลปัจจุบัน) ดังพระราชลัญจกรประจำพระองค์รัชกาลที่ 10 ที่เป็นตราจารูป “วชิราวุธ” หมายถึง สายฟ้า อันเป็นเทพศาสตราของพระอินทร์ตามแบบพระราชนิยมในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะเดียวกัน พระราชสัญลักษณ์ของพระบรมนามาภิไธย “มหาวชิราลงกรณ” ยังเปล่งรัศมีเป็นสายฟ้า ประดิษฐานอยู่บนพานแว่นฟ้า ดังกล่าวสื่อถึงความสำคัญของวชิระ สายฟ้า และสรวงสวรรค์บนฟ้าที่ช่วยยืนยันพระราชสถานะขององค์พระมหากษัตริย์ในฐานะสมมติเทพจากสรวงสวรรค์ได้เป็นอย่างดี ส่วน “ป” และ “ร” ย่อมาจาก “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภิบัติศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว” ส่วน “ปรมินทร” เป็นพระนามของพระองค์ที่ใช้กล่าวถึงพระมหากษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ในรัชกาลเลขคู่ หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึง “วชิราลงกรณ ปรมราชาธิราช” หมายถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน คือพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ อักษร “ร” สื่อความหมายถึงการเป็นพระราชาธิราช ราชผู้เป็นใหญ่กว่าพระราชอื่น ๆ ทั้งนี้ อักษร “ว” ในโทนสีขาวนวล ซึ่งเป็นสีแห่งวันจันทร์ วันพระบรมราชสมภพ

เนื่องจากเสด็จพระราชสมภพ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ.2495 เวลา 17.45 น. ตัวอักษร “ป” ใช้สีเหลือง คือ วันพระบรมราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งเสด็จพระราชสมภพเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2470 ณ โรงพยาบาลเมาน์ออเบิร์น เมืองเคมบริดจ์ มลรัฐแมสซาชูเซตส์ สหรัฐอเมริกา และอักษร “ร” ใช้สีฟ้า ซึ่งเป็นสีวันพระราชสมภพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเสด็จพระราชสมภพในวันศุกร์ที่ 12 สิงหาคม พ.ศ.2475 ซึ่งแสดงถึงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้แสดงความกตัญญูต่องานต่อสมเด็จพระบรมชนกนาถและสมเด็จพระบรมราชชนนี ซึ่งอักษรพระปรมาภิไธยย่อข้างต้นประดิษฐานอยู่บนรูปทรงของเพชรอันสื่อถึงพระนาม “วชิระ” หรือ “วัชร” ที่หมายถึง “เพชร” ที่เป็นเพชรสีขาบ (น้ำเงินแก่) อันเป็นสีของชาติยศกษัตริย์ ประดุจสีน้ำเงิน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสีธงไตรรงค์ ที่สื่อความถึงองค์พระมหากษัตริย์ไทย แวดล้อมด้วยแถบสีเขียวที่เป็นสีแห่งเดชนวันพระบรมราชสมภพ ประกอบด้วยเพชร 72 เม็ด หมายถึงพระชนมพรรษา 72 พรรษา หรือ 6 รอบ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2564) อีกทั้ง “วชิระ” ซึ่งเป็นพระนาม ยังหมายถึง “เพชร” เพชร คือ อัญมณีที่เป็นสื่อแทนรัชกาลที่ 10 เป็นเพชรที่มากยิ่งขึ้นด้วยบุญญาธิการในหลักสูตรสร้างครูประวัติศาสตร์ชาติไทยของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นหลักสูตรในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (ธารณา คชเสนี และ น้ำเพชร คชเสนี สัตยารักษ์, 2565)

2.ความหมายของรูปพระมหาพิชัยมงกุฏ

รูปภาพที่ 12 พระมหาพิชัยมงกุฏ

ที่มา: แยกองค์ประกอบโดยคณะผู้เขียน

พระมหาพิชัยมงกุฏ ซึ่งสร้างเป็นรูปชฎายอดแหลม จัดเป็นเครื่องประกอบพระราชอิสริยยศที่สำคัญแห่งองค์พระมหากษัตริย์ในบรรดาเครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์ ที่หมายถึงสิ่งของที่ใช้เป็นเครื่องแสดงความหมายแห่งความเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยเครื่องพระราชอิสริยยศที่สำคัญห้าสิ่งนั้น อาจจะมีการแตกต่างกันอยู่บ้างในแต่ละช่วงสมัย ซึ่งเครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์รุ่นเก่าที่พบเป็นภาพไม้แกะสลัก พบที่จังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วยเครื่องพระราชอิสริยยศห้าสิ่ง คือ อุนทิสหรือกระบี่ง้วน พระขรรค์ ธารพระกร พระพระแสงจามรี และฉลองพระบาท (दनัย ไชยโยธา, บรรณาธิการ, 2553)

ในสมัยต่อมา มา อุณหิสได้พัฒนามาเป็นพระมหาพิชัยมงกุฏ ซึ่งมีลักษณะเป็นชฎายอดแหลม และเพื่อพัฒนาวิชนีคู่กับพระแสงจามรี ในคัมภีร์โลกบุญญได้กล่าวถึงสิ่งของห้าสิ่งที่เป็นเครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์ คือ พระมหาพิชัยมงกุฏ พัฒาวิชนีคู่กับพระแสงจามรี พระขรรค์ ผ้ารัตกัมพลหรือผ้าทอสีแดง และฉลองพระบาท แต่จากการค้นพบเครื่องทองในกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้พบเครื่องราชูปโภคจำลองทำด้วยทองคำ มีห้าสิ่งคือ พัดโบก จามร พระแสงจามรี พระแสงหางช้างเผือก และฉลองพระบาท (กรมศิลปากร, 2564)

ส่วนเครื่องราชกกุธภัณฑ์ที่ใช้ประกอบพระราชอิสริยยศองค์พระมหากษัตริย์มาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น มีห้าสิ่งคือ พระมหาพิชัยมงกุฏ พระภูษาผ้ารัตกัมพล พระขรรค์ พระเศวตฉัตร และฉลองพระบาท ประดับแก้ว มาจนถึงช่วงสมัยหลังๆ เครื่องราชกกุธภัณฑ์ที่ใช้ประกอบพระราชอิสริยยศองค์พระมหากษัตริย์มีห้าสิ่ง ซึ่งบางครั้งเรียกว่า เครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์ คือ พระมหาพิชัยมงกุฏ พระแสงขรรค์ชัยศรี ธารพระกร พระแสงจามรีคู่กับพัฒนาวิชนี และฉลองพระบาท ซึ่งเครื่องประกอบพระราชอิสริยยศที่ประกอบเป็นเครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์ที่มีมาแต่โบราณ จัดเป็นเครื่องราชูปโภคสำคัญประจำองค์พระมหากษัตริย์อย่างแท้จริง และเครื่องราชกกุธภัณฑ์ทั้งหมดนั้นยังมีความหมายแห่งความเป็นสิริมงคลที่เนื่องด้วยองค์พระมหากษัตริย์อีกด้วย ถึงแม้เครื่องราชกกุธภัณฑ์ในแต่ละช่วงสมัยอาจมีความแตกต่างกันอยู่บ้างในบางรายการ แต่ทั้งนี้เครื่องประกอบพระราชอิสริยยศสำคัญที่มีปรากฏคงอยู่ในเครื่องราชกกุธภัณฑ์มาโดยตลอดคือ พระมหาพิชัยมงกุฏ (ธงทอง จันทรางศุ, 2550 และ ราชบัณฑิตยสถาน, 2550)

ตามโบราณราชประเพณีไทยถือว่า พระมหาพิชัยมงกุฏเป็นเครื่องราชศิราภรณ์ (เครื่องประดับพระเศียร) เฉพาะองค์พระมหากษัตริย์ ดังนั้นในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เจ้าพนักงานจึงน้อมเกล้าฯ ถวายพระมหาพิชัยมงกุฏแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกพระองค์ ซึ่งการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับพระมหาพิชัยมงกุฏ หรือทรงรับแล้วสวมพระมหาพิชัยมงกุฏในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงการที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์โดยสมบูรณ์ ทั้งนี้ ตามโบราณคติ เครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์ทั้งห้าล้วนมีความหมายที่เป็นมงคลยิ่ง หรือเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเชื่อที่ว่าองค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นเทพเจ้าที่ทรงอิทธิฤทธิ์ทางภาพ ได้อุบัติมาจากสวรรค์เพื่อปราบทุกข์เข็ญให้แก่มวลมนุษย์ โดยเฉพาะพระมหาพิชัยมงกุฏนั้นมีความหมายถึงยอดวิมานของพระอินทร์ ด้วยถือว่าวิมานของพระอินทร์เป็นเครื่องอิสริยยศที่สูงค่าควรแก่การน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นพิเศษเฉพาะองค์พระมหากษัตริย์ (ศานติ ภัคคีคำ, 2559) หรือกล่าวได้ว่าพระมหาพิชัยมงกุฏเป็นสัญลักษณ์ที่หมายถึงยศศักดิ์และอำนาจสูงสุดแห่งองค์พระมหากษัตริย์

3.ความหมายของพระนพปฎลมหาเศวตฉัตร

รูปภาพที่ 13 พระนพปฎลมหาเศวตฉัตร

ที่มา: แยกองค์ประกอบโดยคณะผู้เขียน

ตามคตินิยมแต่ดั้งเดิม ฉัตรเป็นมงคลวัตถุที่พัฒนามาจากร่มตามโบราณราชประเพณี ฉัตรเป็นเครื่องประกอบพระราชอิสริยยศของพระมหากษัตริย์ หมายถึงยศศักดิ์และพระราชอำนาจสูงสุดของพระมหากษัตริย์ ซึ่งตามคติในพระพุทธศาสนา ฉัตรเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงเครื่องประกอบพระราชอิสริยยศแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งถือชาติตระกูลมาจากองค์พระมหากษัตริย์ (สุริย์ มีผลกิจ, 2547) ต่อๆ มาสัญลักษณ์รูปฉัตรที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธองค์ได้พัฒนามาจากร่มมาเป็นรูปต้นไม้ ซึ่งโดยทั่วไปหมายถึงต้นโพธิ์ อันเป็นต้นไม้ที่พระพุทธองค์ได้ประทับอยู่ภายใต้ในขณะตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ดังนั้น ต้นโพธิ์จึงได้รับการยอมรับว่าเป็นไม้มงคลแห่งการตรัสรู้ และในขณะเดียวกัน ฉัตรก็จะมีคามหมายถึงที่รวมแห่งสติปัญญาที่เป็นเลิศอีกด้วย (ส.พลายน้อย, 2560) และในส่วนคติที่เนื่องในศาสนาพราหมณ์ สัญลักษณ์รูปฉัตรจะปรากฏประดับไว้ส่วนที่สูงที่สุดของต้นไม้ โดยเชื่อว่าฉัตรนั้นเป็นสัญลักษณ์ของต้นไม้แห่งความลึกกลับขององค์พระวิษณุ ซึ่งมีความหมายถึงต้นไม้แห่งจักรวาลหรือต้นไม้แห่งปัญญา (सानติ ภัคคีคำ, 2560)

จากการที่ฉัตรมีความหมายเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับทั้งองค์พระมหากษัตริย์ และยังเกี่ยวข้องกับการตรัสรู้แห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ยังมีความหมายถึงจักรวาลหรือปัญญาตามคติในศาสนาพราหมณ์ จึงกล่าวได้ว่า ฉัตรเป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายของความเป็นสิริมงคลที่ครอบคลุมไปทั้งในส่วนของอาณาจักรและศาสนจักรอย่างแท้จริง

การสร้างสรรครูปพระมหาเศวตฉัตรหรือฉัตรสีขาว 9 ชั้น หรือที่เรียกว่า “นพปฎลมหาเศวตฉัตร” เข้าไว้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในตราสัญลักษณ์พระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษาของคนี้ จึงเป็นการแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าฉัตรสีขาว 9 ชั้นนั้น เป็นสัญลักษณ์เฉพาะองค์พระมหากษัตริย์ตามที่ได้ถือปฏิบัติเป็นแบบแผนมาแต่โบราณราชประเพณี ประกอบกับพระนพปฎลมหาเศวตฉัตรนั้นถือเป็นฉัตรขาวจำนวน 9 ชั้น สำหรับพระมหากษัตริย์ที่ผ่านพระราชพิธีบรมราชาภิเษกแล้ว เป็นฉัตรชั้นสูงสุดซึ่งพระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่จะไม่สามารถประทับภายใต้ฉัตรนพปฎลมหาเศวตฉัตรได้จนกว่าจะทรงรับน้ำอภิเษกและประธานพระครูพราหมณ์น้อมเกล้าฯ ถวายพระนพปฎลมหาเศวตฉัตร ดังเช่นนพปฎลมหา

เศวตฉัตรเหนือพระที่นั่งพุทธานกาญจนาภรณ์ที่ท่างกันเหนือพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยในพระบรมมหาราชวัง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2550)

4.ยอดพรมพักตร์ สื่อถึงพระพรมที่เป็นส่วนหนึ่งของพระไตรมูรติในฐานะที่เป็นผู้สร้าง เป็นเทพแห่งโชคกลาง และเป็นผู้สร้างที่เปรียบเสมือนพระมหากษัตริย์ไทยผู้สร้างผืนแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยนั่นเอง (ธนิศ อยู่โพธิ์ และคณะ, 2549)

รูปภาพที่ 14 ยอดพรมพักตร์

ที่มา: แยกองค์ประกอบโดยคณะผู้เขียน

5.ดอกจำปาทองห้อยระบายชั้นล่างของพระนพปฎลมหาเศวตฉัตร 8 ดอก สื่อถึงดอกจำปาที่เป็นไม้มงคล เพราะเนื้อไม้ภายในที่มีสีเหลืองทอง ช่วยเสริมสิริมงคลและโชคกลาง ถูกยกให้เป็นพระยาดอกไม้ อันแสดงถึงพระบริสุทธิ์คุณ พระปัญญาคุณแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ นอกจากนี้ในตำนานพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับพระอนาคตพุทธเจ้า ได้กล่าวว่า ในอนาคต พระเทวเทโวจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าที่โคนต้นจำปา และแผ่ไปยังทิศทั้ง 8 คือ ทิศเหนือ (อุดร) ทิศใต้ (ทักษิณ) ทิศตะวันออก (บูรพา) ทิศตะวันตก (ประจิม) ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) ทิศตะวันออกเฉียงใต้ (อาคนย์) ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ (พายัพ) ทิศตะวันตกเฉียงใต้ (หรดี) ที่แสดงถึงพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระมหากษัตริย์ที่แผ่ไปทั่วในทุกทิศนั่นเอง และแสดงถึงต้นไม้มงคลของพระอนาคตพุทธเจ้า คือ พระศรีอริยเมตไตรย ด้วย (ส.พลายน้อย, 2560 และ พระอนาคตวงศ์, 2560)

ภาพที่ 15 ดอกจำปาทองห้อยระบายชั้นล่างของพระนพปฎลมหาเศวตฉัตร 8 ดอก

ที่มา: แยกองค์ประกอบโดยคณะผู้เขียน

6.เลข 10 ภายใต้พระมหาพิชัยมงกุฎ หมายถึงพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 10 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ โดยเมื่อพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ.2559 ได้เสด็จขึ้นทรงราชย์ โดยมีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์โดยตำแหน่ง จนกระทั่งในวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2559 สภานิติบัญญัติแห่งชาติจัดการประชุมวาระพิเศษ แจ้งให้ที่ประชุมสภาฯ รับทราบก่อนเชิญพระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2559 และทรงมีพระราชดำรัสตอบรับความว่า “...ตามที่ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติปฏิบัติหน้าที่ประธานรัฐสภาได้กล่าวในนามของปวงชนชาวไทย เชิญข้าพเจ้าขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ ว่าเป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ตราว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้น ข้าพเจ้าขอตอบรับเพื่อสนองพระราชปณิธาน และเพื่อประโยชน์ของประชาชนชาวไทยทั้งปวง และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกวันที่ 4-6 พฤษภาคม พ.ศ.2562 ณ พระบรมมหาราชวัง โดยทรงเฉลิมพระปรมาภิไธยตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว...” (ฉันทนา บรรณารม,2562)

รูปภาพที่ 16 เลข 10 ภายใต้พระมหาพิชัยมงกุฎ

ที่มา: แยกองค์ประกอบโดยคณะผู้เขียน

1.7 เบื้องล่างปลายแถบแพรเบื้องขวามีรูปคชสีห์กายสีม่วงชมพูประคองฉัตร 7 ชั้น ที่หมายถึง ข้าราชการฝ่ายทหาร ซึ่งคชสีห์ เป็นสิ่งผสม คือ สัตว์ประสมที่มีลักษณะของราชสีห์กับช้าง โดยมีกายเป็นสิงห์ และมีหัวเป็นช้าง มีผลกำลังเทียบเท่าช้างกับสิงห์รวมกันและมีความน่าเกรงขาม อดีตในราชสำนักตั้งแต่สมัยอยุธยาได้นำตรารูปสัตว์หิมพานต์มาใช้เป็นสัญลักษณ์ตราประจำตำแหน่งของเสนาบดีและหมวดงานตักทอมาถึงยุครัตนโกสินทร์ ในคตินั้นถือว่าช้างเป็นสัตว์ประจำชาติ ใช้ในราชการงานสงคราม ดังนั้นตราคชสีห์จึงสอดคล้องกับข้าราชการที่ออกสงคราม ซึ่งก็หมายถึงทหารนั่นเอง ในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น ตราคชสีห์ เป็นตราสัญลักษณ์ของสมุหกลาโหม บังคับหัวเมืองฝ่ายใต้ทั้งปวง เป็นสัญลักษณ์ของทหารหาญผู้รักษาลังกและปกป้องแผ่นดิน เปรียบได้กับฝ่ายสมุหกลาโหมที่ดูแลฝ่ายทหารในอดีต และประคองฉัตรสีขาว 7 ชั้น หรือที่เรียกว่า สัตตปฎลมหาเศวตฉัตร ที่ใช้ในการประกอบพระราชพิธีในวันพระฤกษ์บรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ.2562 พระองค์ได้เสด็จออกประทับเหนือพระที่นั่งอัฐทิศ ภายใต้สัตตปฎลมหาเศวตฉัตร (ฉัตรสีขาว 7 ชั้น) เป็นลำดับแรก ดังนั้นการที่นำรูปพระมหาเศวตฉัตรมาให้สัตว์หิมพานต์ประคองนั้น นอกจากจะมีความหมายแห่งความเป็นสิริมงคลตามคติความเชื่อที่เกี่ยวกับฉัตรดังกล่าว นั้นแล้ว ยังมีความสอดคล้องกับการประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว อีกประการหนึ่งด้วย

รูปภาพที่ 17 คชสีห์กายสีม่วงชมพูประคองฉัตร 7 ชั้น

ที่มา: แยกองค์ประกอบโดยคณะผู้เขียน

1.8 เบื้องซ้ายมีรูปราชสีห์กายขาวประคองฉัตร 7 ชั้น หมายถึง สัตว์ในวงราชการ ครึ่งหนึ่งเคยเป็นตราราชการมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เช่น ตราราชสีห์น้อย ตราราชสีห์ใหญ่ ตราพระคชสีห์ เป็นต้น อาจเป็นลักษณะของไกรสรสีหะ มีริมฝีปาก หาง และเท้าสีแดงตั้งแต่ศีรษะลงไปตลอดถึงหลัง มีลายสีแดงพาดสามแถว และวนรอบๆ ตะโพก 3 รอบ ที่ต้นคอมีขนปกคลุมลงมาตั้งแต่ปาก มีสีเหมือนผ้ากำพล ส่วนร่างกายที่เหลือนอกจากนี้ไม่มีสีขาวทั้งหมด กินเนื้อเป็นอาหาร (ส.พลายน้อย, 2557)

รูปภาพที่ 18 ราชสีห์กายขาวประคองฉัตร 7 ชั้น

ที่มา: แยกองค์ประกอบโดยคณะผู้เขียน

1.9 ลวดลายพญานาคกายสีเขียว อันแสดงถึงนักกษัตริย์ปิยะโรมอันเป็นปีพระบรมราชสมภพ ซึ่งคติเรื่องนาคนั้น มีคติที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์-ฮินดู จึงมีฐานะเป็นสัญลักษณ์แทนองค์พระมหากษัตริย์ของไทยผู้ทรงเป็นพระนารายณ์อวตาร นับเนื่องต่อมาจนถึงปัจจุบัน นาคเป็นผู้สร้างบ้านแปงเมือง เป็นผู้ปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา (กรมศิลปากร, 2566) และเรื่องนาค มีความสัมพันธ์กับคติเรื่องน้ำ เช่นเดียวกับช้าง (ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม, 2558) ดังคำให้การที่ว่า “วันนี้ครั้นฟ้าครั้นฝนตั้งแต่เช้า ฝนไม่ได้ตกมานาน นายแพทย์ผู้ถวายการประสูติเข้าประจำที่สักครู่ก็ประสูติพระราชกุมารเวลา 17 นาฬิกา กับ 45 นาที ในนาทีเดียวกันนั่นเอง ฝนที่แล้งมาตลอดฤดูก็เริ่มโปรยปรายละอองลงมา ดุคล้ายๆ ฟ้าก็รู้เห็นเป็นใจกับการประสูติครั้งนี้ อารามดีใจสมประสงค์ของดวงใจทุกๆ ดวง นายแพทย์ที่ถวายการประสูติ ซึ่งพร้อมที่จะบอกแก่ที่ประชุม ณ พระที่นั่งอัมพรสถานว่า พระราชโอรสหรือพระราชธิดา กล่าวออกมาด้วยเสียงอันตื่นเต้นกังวานว่า ผู้ชาย แทนที่จะว่า พระราชโอรส ฝนโปรยอยู่ตลอดเวลา แตรสังข์ดุริยางค์เริ่มประโคม ทหารบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ปืนใหญ่ทั้งบกและเรือยิงสะท้อนเลื่อนลั่น เสียงไซโยโห่ร้องก็ดังอยู่สนั่นหวั่นไหว สมใจประชาชนแล้ว ดวงใจทุกดวงมีความสุข” (ฝ่ายวิชาการ สถาพรบุ๊คส์, 2561) ด้วยเหตุนี้ นาคจึงเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ เป็นเทพแห่งท้องน้ำ เป็นผู้รักษาพลังแห่งชีวิต ตลอดจนเป็นผู้พิทักษ์รักษาพระพุทธศาสนาให้สถาวรสืบไป (ศานติ ภัคดีคำ, 2557)

รูปภาพที่ 19 ลวดลายพญานาคกายสีเขียว

ที่มา: แยกองค์ประกอบโดยคณะผู้เขียน

รูปภาพที่ 20-21 ลวดลายพญานาคกับเลข 10 บนเสื้อราชภักดิ์น้อมพลี เทิดพระบารมีทั่วหล้า แสดงถึงพญานาคคือสิ่งแทนนักษัตรของปีพระบรมราชสมภพ

ที่มา: คณะผู้เขียน

รูปภาพที่ 22 ประติมากรรมพระนารายณ์บรรทมสินธุ์เหนือบัลลังก์พญานาคบนนันทนคราษที่ตำบลพิษณุโลก คติโบราณที่สัมพันธ์กับพระราชสถานะของสถาบันกษัตริย์ไทย

ที่มา: คณะผู้เขียน

10. แพรแถบสีส้มขลิบทอง ซึ่งเป็นสีแห่งมฤคของวันพระบรมราชสมภพ ภายในแพรแถบมีข้อความว่า “พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567” ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของผ้าเขียนทอง ซึ่งเป็นพระภูษาที่ทรงในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ซึ่งเป็นพระราชพิธีสำคัญสูงสุดของพระราชอาณาจักร (ธีรพันธุ์ จันทร์เจริญ, 2562) ที่ถือว่าพระมหากษัตริย์เปรียบเสมือนองค์อวตารของมหาเทพที่เสด็จลงมายังโลกมนุษย์เพื่อปกครองแผ่นดิน บำบัดทุกข์บำรุงสุขของอาณาประชาราษฎร์ (นนทพร อยู่มั่งมี และ พัสวีสิริ เปรมกุลนันท์, 2562) ซึ่งพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาที่ได้มีการปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเป็นประจำหลายรัชกาลตั้งแต่แรกมีธรรมเนียมนี้ขึ้นจนถึงรัชกาลปัจจุบัน โดยหลักแล้วจะมีรายการใดบ้าง จะลดเพิ่ม หรือเปลี่ยนแปลงรายละเอียดประการใด จะมีงานใดก่อนงานใดหลังทุกประการย่อมสุดแล้วจะทรงพระราชดำริเห็นสมควร แต่ส่วนใหญ่แล้วก็พอประมวลรายการที่เป็นพระราชพิธี อันมีความหมายว่า เป็นงานที่หลวงหรือพระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดขึ้น คือ การเสด็จออกมหาสมาคม การเสด็จเลียบพระนครทางชลมารคและสถลมารค การบำเพ็ญพระราชกุศลที่วัดพระศรีรัตนศาสดารามและพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย การสถาปนาเลื่อนและตั้งพระสมณศักดิ์ การพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ การสร้างถาวรสถาน

พิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามของทหารรักษาพระองค์ คณะทูตและผู้แทนฝ่ายกงสุลฝ่ายฯ ถวายพระพรชัยมงคล การพระราชทานเลี้ยง การลงนามถวายพระพรชัยมงคล การจัดสร้างเหรียญที่ระลึกในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาครั้งสำคัญ การจัดสร้างธนบัตร เหรียญกษาปณ์ และเข็มที่ระลึกในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาครั้งสำคัญ (จงทอง จันทรางศุ และคณะ, 2567)

รูปภาพที่ 23 แพรแถบสีส้มขลิบทอง

ที่มา: แยกองค์ประกอบโดยคณะผู้เขียน

11.ความหมายของเลข 72 เลข 72 ที่เขียนด้วยเลขไทยมีขนาดใหญ่เด่นชัดลงสีแดง อยู่บริเวณกึ่งกลางตอนล่างของตราสัญลักษณ์ เพื่อต้องการที่จะสื่อความหมายถึงการที่พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 6 รอบ หรือ 72 พรรษา ใน พ.ศ.2567 นี่นั่นเอง เป็นอภิลักขิตสมัยที่ทรงเจริญพระชนมายุบรรจบครบ 6 รอบ ดังมีเลขนามมงคลนั้นอยู่ได้อักษรพระปรมาภิไธยย่อแน่นอน

รูปภาพที่ 24 เลข 72

ที่มา: แยกองค์ประกอบโดยคณะผู้เขียน

12.ลวดลายเฟืองอุบะและลวดลายดอกรวงผึ้ง ซึ่งเฟืองอุบะเป็นเครื่องประดับอย่างหนึ่งที่ทำเป็นสายห้อยโยงเป็นช่วงๆ มีอุบะห้อยระหว่างเฟือง สำหรับห้องบริเวณประตูหน้าต่างในที่ประทับของเจ้านายและชนชั้นสูง และต้นรวงผึ้ง ถือว่า เป็นพรรณไม้อันทรงคุณค่าและมีเกียรติชนิดหนึ่ง ถูกยกให้เป็นพรรณไม้ประจำของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องจากดอกรวงผึ้งจะออกดอกในช่วงเดือนพระบรมราชสมภพพอดี ส่วนสีเหลืองของดอกรวงผึ้ง ยังเป็นสีประจำวันพระบรมราชสมภพอีกด้วย และเป็นดอกไม้ที่บานสะพรั่งในเช้าวันพระบรมราชสมภพ ดังข้อความบอกเล่าที่ว่า “...เช้าวันพระบรมราชสมภพได้เกิดเหตุการณ์ที่เป็นนิมิตหมายอันดีคือ ที่หน้าต่างห้องบรรทมของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต มีต้นรวงผึ้ง ซึ่งเป็นพรรณไม้ที่พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง รัชกาลที่ 5 โปรดเป็นอันมาก และได้ทรงปลูกไว้ด้วยพระหัตถ์อยู่หลายต้น

ทุกต้นออกดอกบานสะพรั่งพร้อมกัน และมีละอองฝนโปรยปรายลงมา แสดงถึงศุภนิมิตที่จะมีพระประสูติกาลในวันนั้น จึงเป็นที่มาของพรรณไม้ประจำพระองค์...” (ฝ่ายวิชาการ สถาพรบุ๊คส์, 2561)

นอกจากนี้พระองค์ยังทรงปลูกต้นรวงผึ้งไว้ตามสถานที่ต่างๆ ที่พระองค์เสด็จฯ ไปประกอบพระราชกรณียกิจเพื่อพระราชทานไว้ให้เป็นตัวแทนแห่งพระองค์ท่านและเป็นสิริมงคลแก่ราษฎร เป็นตัวแทนถึงความเจริญรุ่งเรืองของประชาชนและประเทศชาติ

รูปภาพที่ 25 ลวดลายเฟื่องอุบะและลวดลายดอกรวงผึ้ง

ที่มา: แยกองค์ประกอบโดยคณะผู้เขียน

จากรายละเอียดเกี่ยวกับตราสัญลักษณ์ในงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตามที่ได้กล่าวผ่านมาได้แสดงให้เห็นถึงการรวมตราสัญลักษณ์ที่มีความหมายทั้งที่เนื่องด้วยพระบารมีแห่งองค์พระมหากษัตริย์และพระบรมราชจักรีวงศ์ ตลอดจนพสกนิกรที่อยู่ภายใต้ร่มพระบารมีของพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะองค์พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวและการสื่อความหมายในลักษณะที่เป็นปริมปราคติที่แสดงถึงการสืบทอดอารยธรรมที่มีมาแต่บรรพชนตลอดระยะเวลาที่ยาวนาน โดยได้มีการปรับเปลี่ยนและสร้างสรรค์ตราสัญลักษณ์ให้มีความผสมกลมกลืน สอดคล้องกับแนวคิด แบบแผนของสังคม ตลอดจนจุดประสงค์แห่งการเฉลิมฉลองหรือเฉลิมพระเกียรติพระบารมีในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนภูมิปัญญาของผู้คิดประดิษฐ์ตราสัญลักษณ์ ที่ได้เลือกสรรเครื่องประกอบพระราชอิสริยยศ ตลอดจนสรรพสิ่งที่เป็นมงคลต่างๆ ที่เคยมีมาแต่โบราณราชประเพณีมาใช้เป็นสื่อ เพื่อสะท้อนถึงคติความเชื่อที่เกี่ยวกับองค์พระมหากษัตริย์ได้อย่างเป็นรูปธรรมและสง่างามยิ่ง

รูปภาพที่ 26 ตราสัญลักษณ์ที่ปรากฏบนวัตถุชนิดต่างๆ

ที่มา: คณะผู้เขียน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

กล่าวได้ว่า พระราชสัญลักษณ์ และสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ประกอบรวมในตราสัญลักษณ์พระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษา 28 กรกฎาคม 2567 ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่อุดมไปด้วยความหมายที่เกี่ยวกับพระเกียรติยศแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์ที่เจริญพระชนมพรรษา 72 พรรษา ซึ่งถือเป็นวโรกาสที่เป็นมหามงคลยิ่ง อีกทั้งยังมีความหมายที่เกี่ยวกับพระราชอิสริยยศ พระราชอำนาจแห่งองค์พระมหากษัตริย์ หมายถึง ยศศักดิ์ ความเจริญรุ่งเรือง ความอุดมสมบูรณ์ ความมีสติปัญญาที่เป็นเลิศ และความมีโชคกลาง ล้วนแต่เป็นมงคลคติที่สื่อความหมายแห่งความเป็นสิริมงคล ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาด้วยเหตุดังกล่าว ตราสัญลักษณ์ 72 พรรษา จึงเป็นตราสัญลักษณ์ที่ทรงคุณค่า เป็นตราสัญลักษณ์ที่มีความเป็นสิริมงคลควรค่าแก่การเคารพสักการะตลอดไป ซึ่งการประดับตราสัญลักษณ์ในโอกาสที่เป็นมหามงคลยิ่งนี้ ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการฝ่ายพิจารณาการใช้ตราสัญลักษณ์โดยปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ย่อมหมายถึงทั้งการถวายราชสักการะและการแสดงความจงรักภักดีต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และยังเป็นการเสริมสร้างความเป็นสิริมงคลให้เกิดแก่บ้านเมือง และแก่มหาชนชาวไทยได้อย่างเหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง อาณาประชาราษฎร์จึงน้อมใจถวายพระพรให้ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

พุทธศักราช 2567 นับเป็นโอกาสอันดียิ่งที่ชาวไทยทุกคนได้ร่วมแสดงความกตัญญูกตเวทิต์ และแสดงความจงรักภักดี โดยร่วมในพิธีและงานเฉลิมฉลองและร่วมจัดทำโครงการและกิจกรรมตลอดปี 2567 อันเป็นการแสดงถึงการรวมพลังทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนชาวไทยทั่วทั้งประเทศในมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ ในวันที่ 28 กรกฎาคม 2567 นี้

ตราสัญลักษณ์ดังกล่าวเป็นสัญญาที่สื่อสารถึงพระมหากษัตริย์อันไพศาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อเหล่าพสกนิกรชาวไทย ในขณะเดียวกันก็เป็นสัญญะที่แสดงออกถึงความปิติยินดี ความจงรักภักดี ความศรัทธา เทิดทูน เคารพบูชา จากเหล่าอาณาประชาราษฎร์ เพื่อถวายแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พสกนิกรชาวไทยในพระราชอาณาเขตรักและเทิดทูนบูชาพระองค์ดุจพ่อบังเกิดเกล้าด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ตราสัญลักษณ์จึงเป็นพลวัตสัญญะที่ขับเคลื่อนเพื่อสถิตถาวรและติดตรึงอยู่ในใจชาวประชาอยู่ตลอดเวลา

ทั้งนี้ องค์ความรู้ในครั้งนี้อาจเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาในอนาคต เช่น การศึกษาตราสัญลักษณ์ในมุมมองเชิงสังคมวิทยาหรือการเปรียบเทียบตราสัญลักษณ์ในวัฒนธรรมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อแต่ละสังคม การผสมผสานความเชื่อต่างๆ การดำรงอยู่ของคติความเชื่อและการเปลี่ยนแปลง ทำให้องค์ความรู้ด้านงานศิลปประยุกต์มีความชัดเจนและมีความสัมพันธ์ในเชิงสหวิทยาการมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้เข้าใจที่มาที่ไปและบริบทของสังคมนั้นๆ ได้มากขึ้นด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2550). *ศิลปประยุกต์ในกรมศิลปากร*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กรมศิลปากร. (2564). *นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กรมศิลปากร. (2566). *ภูมิบริรักษ์ : ครุฑ ยักษ์ นาค*. กรุงเทพฯ: สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2564). *พระมหากษัตริย์ไทยแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ 10 รัชกาล ฉบับการ์ตูน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม
- ฉันทนา พรณารม. (2562). *ประวัติศาสตร์ชาติไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วังอักษร.
- ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม. (2558). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ : การศึกษาสัญลักษณ์สัตว์ในวัฒนธรรมเขมร*. อุบลราชธานี: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ดนัย ไชยโยธา. (2540). *มนุษย์กับอารยธรรมในเอเชียเล่ม 1*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ดนัย ไชยโยธา, บรรณาธิการ (2553). *53 กษัตริย์ไทย ๘ ครองใจไทยทั้งชาติ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ทองเจือ เขียดทอง. (2548). *การออกแบบสัญลักษณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ลิปประภา.
- ธงทอง จันทรางศุ. (2550). *ในกำแพงแก้ว*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ธงทอง จันทรางศุ และคณะ. (2567). *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ฉบับเสริมการเรียนรู้ เล่ม 23*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ธนิต อยู่โพธิ์ และคณะ. (2549). *พรมสี่หน้า*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ธัญพงศ์ สารรัตน์ และคณะ. (2562). มงคลคติ 10 ประการในตราสัญลักษณ์งานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช 2562. *วารสารนิติรัฐกิจ*. 2(1): 1-24.
- ธัญพงศ์ สารรัตน์ และคณะ. (2566). *สัญลักษณ์รูปครุฑ พระพรหมทรงหงส์ พระอินทร์ทรงช้าง*

- เอราวัณ และพระนาครปรก กับการแทนพระมหากษัตริย์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ กรณีศึกษาภาพปูนปั้นประดับ
หน้าบันพระวิหารวัดมหาพุทธาราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ.
รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ 1 วันที่ 21 พฤศจิกายน 2566. หน้า 215 – 230.
- ธารณา คชเสนี และ น้ำเพชร คชเสนี สัตยารักษ์. (2565). ประวัติศาสตร์ชาติไทยฉบับสมบูรณ์.
บุรีรัมย์: บริษัท เพ็ชรลายสวัสดี จำกัด.
- ธิดา สารยา. (2536). รัฐโบราณในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : กำเนิดและพัฒนาการ.
กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- ธิดา สารยา. (2532). (ศรี) ทวารวดี : ประวัติศาสตร์ยุคต้นของสยามประเทศ. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- นนทพร อยู่มั่งมี และ พัสวีสิริ เปรมกุลนันท์. (2562). เสวยราชสมบัติกษัตริย์. กรุงเทพฯ:มติชน.
- ฝ่ายวิชาการ สถาพรบุ๊คส์. (2561). สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร.
กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- พระยาสังฆาภิรมย์ (สรวง ศรีเพ็ญ). (2521). เทวกำเนิด. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- พระอนาคตวงศ์. (2560). กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- มานิต หละบิลลส. (2555). การศึกษารูปแบบ สัญลักษณ์ และความหมายในธนบัตรของพระมหากษัตริย์
จากเงินพดด้วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1 ถึง 4).
- วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.ไทยคดีศึกษา). นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2550). ใต้ร่มพระบารมี จักรีนฤพดินทร์ สยามมินทราธิราช. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- เรวัตร หินอ่อน. (2557). การใช้ตราราชการไทย พ.ศ.2394 ถึง พ.ศ.2482. ปริญญานิพนธ์
ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วุฒิชัย มูลศิลป์ และคณะ. (2550). พระมหากษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- ศานติ รักดีคำ. (2557). นาค : บัลลังก์พระนารายณ์ ผู้พิทักษ์พระศาสนา. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ศานติ รักดีคำ. (2559). พระอินทร์ : พระมหาเทวะผู้พิทักษ์พระพุทธศาสนา แบบอย่างของจิตอาสา
กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ศานติ รักดีคำ. (2560). พระนารายณ์ : บัลลังก์พระนารายณ์ ผู้พิทักษ์พระศาสนา. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ศิริ หนูแดง. (2554). ตราสัญลักษณ์ในงานพระราชพิธี. *Journal of Art klonghok*. 1(1): 2-31.
- ศิริพงษ์ จารุรัตน์มงคล. (2562). เทคโนโลยีสัญลักษณ์นัยของการปกครองในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำแม่โขง.
วิทยานิพนธ์ ป.ด.(ยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค). สุรินทร์: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ศิริพงษ์ จารุรัตน์มงคล. (2562). เทคโนโลยีสัญลักษณ์นัยที่สัมพันธ์กับการปกครองในวิถีพุทธของชุมชน.
วารสารวิชาการ มนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 3(1): 20-37.

- สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ. (2547). *เกร็ดประวัติศาสตร์ไทย*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ส.พลายน้อย. (2557). *สัตว์หิมพานต์*. กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.
- ส.พลายน้อย. (2560). *พฤษนิยาย*. กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.
- สุรีย์ มีผลกิจ. (2547). *ภาพเล่าพุทธประวัติ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2556). *พระราชสัญลักษณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักนายกรัฐมนตรี (2567). *เปิดตราสัญลักษณ์พระราชพิธีมหามงคล 72 พรรษา 28 กรกฎาคม 2567*.
กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อนันต์ กลิ่นโพธิ์กลับ. (2550). *ตราประทับ ตราประจำตัว และเครื่องราชูปโภคโบราณ*.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- เอนก มากอนันต์. (2560). *จักรพรรดิราช : คติอำนาจเบื้องหลังชนชั้นนำไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.

หลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษา วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

กรรณิการ์ รัตนวัน¹, ทิตติตา ศรีรักษา², ธนาภา สายพิน³,
วรรณรัตน์ พงษ์วิเศษ⁴, ประรณนา มะลิไทย⁵ และลือศักดิ์ แสงวงมี⁶

Received : 5 November 2024

Revised : 12 December 2024

Accepted : 25 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.เพื่อได้ทราบถึงข้อมูลหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง 2.เพื่อได้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักความคิดของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง 3.เพื่อให้นักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น รูปแบบการวิจัยงานเป็นวิจัยเชิงปริมาณ โดยงานวิจัยเชิงปริมาณนั้นใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จำนวน 258 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random sampling) ตามสูตรของ Yamane (1937) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการแสดงความคิดเห็นและเหตุผล ($\bar{x} = 3.75$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการให้ความร่วมมือ ($\bar{x} = 3.72$) ด้านวัฒนธรรม ($\bar{x} = 3.69$) ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{x} = 3.64$) ด้านความรู้สึก ($\bar{x} = 3.63$) ด้านความโน้มเอียง ($\bar{x} = 3.61$) และด้านพฤติกรรม ($\bar{x} = 3.59$) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ($\beta = .512$) ด้านความโน้มเอียง ($\beta = .236$) ด้านความรู้สึก ($\beta = .179$) ด้านพฤติกรรม ($\beta = .152$) มีอิทธิพลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ควรจัดโครงการหรือกิจกรรมที่สนับสนุนให้นักศึกษาได้พัฒนาความรู้ผ่านประสบการณ์ตรงในชุมชน จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มคน Generation Z มองว่าการพัฒนาท้องถิ่นต้องอาศัยความหลากหลายของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะปัจจัยด้านวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวคิดและพฤติกรรมของนักศึกษา การจัดการศึกษาในระดับวิทยาลัยควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชนในยุคปัจจุบัน ทั้งในมิติของสังคม เศรษฐกิจ และ

¹ นักศึกษาสาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อีเมล : kan2002112@gmail.com

² นักศึกษาสาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อีเมล : thittitasiraksa19@gmail.com

³ นักศึกษาสาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อีเมล : aer1410thanapha@gmail.com

⁴ นักศึกษาสาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อีเมล : wannaratphongwiset@gmail.com

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อีเมล : prathana.m08@gmail.com

⁶ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อีเมล : pong.p2551@gmail.com

เทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่มีทักษะและแนวคิดที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาท้องถิ่นจึงไม่เพียงเป็นเป้าหมายทางสังคม แต่ยังเป็นพื้นที่เรียนรู้ที่สำคัญสำหรับการสร้างคนรุ่นใหม่ที่มีความรับผิดชอบและมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองต่อสังคม.

คำสำคัญ : หลักความคิดที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น, Generation Z ,นักศึกษา

The principles and thoughts of Generation Z regarding local development among students at the College of Law and Governance, Sisaket Rajabhat University

Kannikar Rattanawan¹, Thitthita Sriraksa², Thanapa Saiphin³,
Wannarat Pongwiset⁴, Prathana Malithai⁵ and Luesak Sawangmee⁶

Abstract

This research aims to 1.To find out the main information on the thinking of Generation Z people towards local development of students of the College of Law and Governance. 2.To find out the factors that influence the thinking of students of the College of Law and Governance. 3.To provide students of the College of Law and Governance. The quantitative research model used a questionnaire as a tool for collecting data. The sample group used in this research was a group of 258 students of the College of Law and Governance, Sisaket Rajabhat University, using the stratified random sampling method according to Yamane's formula (1937) at a confidence level of 95% and setting an acceptable error of 0.5. The statistics used for data analysis were mean, percentage, standard deviation, and multiple regression analysis.

The results of the research found that The factor of expressing opinions and reasons ($\bar{x} = 3.75$) was at the highest level, followed by cooperation ($\bar{x} = 3.72$), culture ($\bar{x} = 3.69$), environment ($\bar{x} = 3.64$) feelings ($\bar{x} = 3.63$), inclination ($\bar{x} = 3.61$), and behavior ($\bar{x} = 3.59$). The multiple regression analysis found that the factors of culture ($\beta = .512$), inclination ($\beta =$

¹ Public Administration Student, Sisaket Rajabhat University E-Mail : kan2002112@gmail.com

² Public Administration Student, Sisaket Rajabhat University E-Mail : thittitasriraksa19@gmail.com

³ Public Administration Student, Sisaket Rajabhat University E-Mail : aer1410thanapha@gmail.com

⁴ Public Administration Student, Sisaket Rajabhat University E-Mail : wannaratphongwiset@gmail.com

⁵ Assistant Professor in Public Administration at Sisaket Rajabhat University E-Mail : prathana.m08@gmail.com

⁶ Assistant Professor in Political Science at Sisaket Rajabhat University E-Mail : pong.p2551@gmail.com

.236), feelings ($\beta = .179$), and behavior ($\beta = .152$) had an influence on the thinking of Generation Z towards local development, with statistical significance at the 0.5 level.

The Faculty of Law and Governance at Sisaket Rajabhat University should organize programs or activities that support students in developing knowledge through direct community experience. According to the research findings, Generation Z believes that local development requires a diversity of related factors, particularly cultural factors, which play an important role in shaping students' ideas and behaviors. Education at the college level should take into account the changing context of communities in the present era, in terms of social, economic, and technological dimensions, in order to promote the development of skills and ideas that meet the needs of the community in an ever-changing situation. Therefore, local development is not only a social goal but also an important learning space for creating a new generation of individuals who are responsible and understand their role in society.

Keywords: Principles of local development, Generation Z, student

บทนำ

การพัฒนาท้องถิ่นในปัจจุบันกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในแง่ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการพัฒนา เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นจะมีความใกล้ชิดและตอบสนองต่อความต้องการของคนในท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดการบริหารงานที่มีธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งเป็นการบริหารที่โปร่งใส มีความรับผิดชอบและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการเติบโตของสังคมและเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นและประเทศชาติ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2563)

ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีและกระแสโลกาภิวัตน์เข้ามามีบทบาทสำคัญ ทำให้การดำเนินชีวิตของคนในยุคใหม่ หรือ Generation Z เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจนจากรุ่นก่อน ทั้งในแง่ของแนวคิด ค่านิยม และวิธีการตัดสินใจ คนรุ่นนี้เติบโตในยุคที่มีการเข้าถึงเทคโนโลยีและข้อมูลมากมาย การเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการใช้ชีวิตนี้ ส่งผลให้ Generation Z มีทัศนคติและความคาดหวังที่แตกต่างจากรุ่นก่อนในด้านการพัฒนาท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาท้องถิ่นที่มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องอาจเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในเรื่องของการขาดความร่วมมือจากประชาชน หรือความขัดแย้งในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาในบางพื้นที่ยังคงเป็นไปอย่างไม่เท่าเทียมและขาดความยั่งยืน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ขาดความเข้าใจในหลักการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากระบบการปกครองท้องถิ่น การศึกษาเกี่ยวกับหลักความคิดของ Generation Z และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมองเห็นและการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น จึงมีความสำคัญในการทำความเข้าใจถึงวิธีการที่คนรุ่นนี้คิดและมีความต้องการในด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงกระบวนการพัฒนาในท้องถิ่นให้มีความ

สอดคล้องกับยุคสมัยและตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชนในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น (ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทย, 2562) ปัจจุบันการพัฒนาท้องถิ่นคนรุ่นใหม่หรือกลุ่มคน Generation Z ได้เป็นยุคสมัยที่มีเทคโนโลยี เข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดปัญหาขึ้นในการพัฒนาท้องถิ่นขาดการมีส่วนร่วมและความร่วมมือจากประชาชนขาดความสนใจหรือมีความขัดแย้งในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาไม่เท่าเทียมกัน ยังคงมีอยู่ในหลายชุมชนทำให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างไม่เท่าเทียม มีหลักความคิดที่จะต่างจากแบบเดิม ซึ่งแบบเดิมจะมีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาท้องถิ่นแบบดั้งเดิม อยากจะพัฒนาท้องถิ่นให้ทันตามยุคสมัยในปัจจุบัน ด้วยเหตุผลกล่าวมาในข้างต้นนั้นทางคณะผู้จัดทำจึงมีความสนใจเกี่ยวกับ การศึกษาในครั้งนี้ และคาดหวังว่าจะสามารถเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมของ Generation Z ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนสังคมและการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความทันสมัยและยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อได้ทราบถึงข้อมูลหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ค้นคว้าการวิจัยให้เกิดประโยชน์กับสังคม
2. เพื่อได้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักความคิดของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม
3. เพื่อให้ให้นักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและสามารถจัดการและอยู่กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ตัวแปรต้น (Independent Variables)

ปัจจัยด้านทัศนคติ
ด้านความรู้สึก
ด้านความโน้มเอียง
ด้านพฤติกรรม
ปัจจัยด้านสังคม
ด้านสภาพแวดล้อม
ด้านวัฒนธรรม
ด้านวัฒนธรรม

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

หลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1. การแสดงความคิดเห็นและเหตุผล
2. การให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มีจำนวน 730 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มประชากร โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการกำหนดตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อ 95% และกำหนดความคาดเคลื่อนยอมรับได้ .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 258 คน

ตารางที่ 1 จำนวนนักศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกแต่ละสาขาในวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

สาขา	ชั้น	จำนวน	
		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
นิติศาสตร์	1	75	96
	2	54	
	3	59	
	4	81	
รัฐประศาสนศาสตร์	1	18	59
	2	43	
	3	53	
	4	55	
รัฐศาสตร์	1	60	103
	2	54	
	3	75	
	4	103	
รวม		730	258

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาและสาขาวิชา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-endes Foem) เพื่อให้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะความคิดเห็นเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา สาขาวิชา สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. ปัจจัยที่มีผลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบอิทธิพลโดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบ Multiple Regression

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จำแนกได้ตามตารางที่ ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผล และการจัดอันดับ ของปัจจัยที่มีผลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ปัจจัยที่มีผลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมาย และ การปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ				
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	จัดอันดับ
ด้านความรู้สึกรัก	3.63	.747	มาก	1
ด้านความโน้มเอียง	3.61	.728	มาก	2
ด้านพฤติกรรม	3.59	.812	มาก	3

จากตารางที่ 2 ในด้านปัจจัยที่มีผลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ด้านความรู้สึกรักมากเป็นอันดับ1 อยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.63 (S.D.=.747)

ด้านความโน้มเอียงเป็นอันดับที่ 2 อยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.61 (S.D.=.728)

และด้านพฤติกรรมเป็นอันดับที่ 3 อยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.59 (S.D.=.812)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปรผล และการจัดอันดับของปัจจัยที่มีผลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

หลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปรผล	จัดอันดับ
ด้านสภาพแวดล้อม	3.64	.831	มาก	2
ด้านวัฒนธรรม	3.69	.811	มาก	1

จากตารางที่ 3 ในด้านปัจจัยที่มีผลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ด้านวัฒนธรรม เป็นอันดับ 1 กล่าวคือ อยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.70 (S.D.=.811) และ

ด้านสภาพแวดล้อม เป็นอันดับที่ 2 อยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.69 (S.D.=.831)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปรผล และการจัดอันดับ ของปัจจัยที่มีผลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ปัจจัยที่มีผลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปรผล	จัดอันดับ
ด้านการแสดงความคิดเห็นและเหตุผล	3.75	.900	มาก	1
ด้านการให้ความร่วมมือ	3.72	.928	มาก	2

จากตารางที่ 4 ในด้านปัจจัยที่มีผลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ด้านการแสดงความคิดเห็นและเหตุผล มากเป็นอันดับ 1 อยู่ระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.75 (S.D.=.900) และด้านการให้ความร่วมมือเป็นอันดับที่ 2 อยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.72 (S.D.=.928)

2. ผลการศึกษาสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณการนำค่าน้ำหนักความสำคัญอำนาจพยากรณ์ของตัวแปรปัจจัยด้านทัศนคติ 3 ที่ส่งผลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครองมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ตาราง 5 ผลการศึกษาสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณการนำค่าน้ำหนักความสำคัญอำนาจพยากรณ์ของตัวแปรปัจจัยด้านทัศนคติ 3 ที่ส่งผลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครองมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Model	ตัวแปร	R	R ²	Adjusted R ²	Coefficients		t	Sig
					b	β		
1	ด้านความโน้มเอียง	.306	.094	.090	.348	.306	5.148	.001
2	ด้านความโน้มเอียง	.359	.129	.122	.303	.267	4.469	.001
	ด้านความรู้สึก				.212	.191		
3	ด้านความโน้มเอียง	.391	.152	.142	.271	.238	3.971	.001
	ด้านความรู้สึก				.184	.167		
	ด้านพฤติกรรม				.161	.158		

a = 1.509 S.E._{est} = .76627

*p<.05

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนโดยการนำตัวแปรใน ด้านความความรู้สึก ด้านความโน้มเอียง ด้านพฤติกรรม ทั้งหมดเข้าสมการพบว่า สามารถพยากรณ์หลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ได้แก่ (β =.238) ด้านความโน้มเอียง (β .167) ด้านความรู้สึก (β .158) ด้านพฤติกรรม ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .390 โดยมีน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรพยากรณ์ในแต่ละตัวในรูปแบบคะแนนดิบ (b) ตามลำดับความสำคัญดังนี้

1. ด้านความโน้มเอียง 2.ด้านความรู้สึก และ 3.ด้านพฤติกรรม โดยทั้งสองตัวแปรร่วมกันพยากรณ์อิทธิพลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น(R²) ได้ร้อยละ .152 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์ (S.E._{esty}) .76627 และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้ สมการรูปพยากรณ์คะแนนดิบ $Y = 1.509 + .348$ (ด้านความโน้มเอียง) + .212 (ด้านความรู้สึก) + .161 (ด้านพฤติกรรม) สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ $Z = .306$ (ด้านความโน้มเอียง) + .191 (ด้านความรู้สึก) + .158 (ด้านพฤติกรรม)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มีทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้สึก ด้านความโน้มเอียง ด้านพฤติกรรม ด้านสภาพแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม ด้านการแสดงความคิดเห็น และเหตุผล และด้านการให้ความร่วมมือ คณะผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นด้านความรู้สึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีน้ำหนักต่ำสุด คือ นักศึกษาคิดว่าการพัฒนาท้องถิ่นในปัจจุบันมีการคำนึงถึงประโยชน์ของคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ ในยุคปัจจุบันการพัฒนาท้องถิ่นไม่ได้มุ่งเน้นแค่เพียงการสร้างโครงสร้างพื้นฐานหรือเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับคนรุ่นใหม่ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนสังคม คนรุ่นใหม่มักมีมุมมองที่สดใหม่เทคโนโลยีใหม่ๆ และความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุขตา แดงสุวรรณ (2558) ความสำคัญของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินโครงการต่างๆ มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจะช่วยให้พวกเขารู้สึกเป็นเจ้าของโครงการและความมุ่งมั่นที่จะทำให้โครงการสำเร็จจะช่วยให้พวกเขามีความพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อการพัฒนาชุมชน

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นด้านความไว้วางใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีน้ำหนักต่ำสุด คือ นักศึกษามีโอกาสที่จะได้สนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นภายในท้องถิ่นตนเอง นักศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นการมีส่วนร่วมของนักศึกษาจะช่วยให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการนำเอาความรู้ที่เรียนมาประยุกต์ใช้ ความรู้ที่ได้จากการเรียนสามารถนำมาแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นได้จริง ทำให้เกิดประโยชน์ทั้งตัวนักศึกษาเองและท้องถิ่น การอาสาสมัคร หรือการริเริ่มโครงการใหม่ๆ ขึ้นมาเอง การทำงานร่วมกับท้องถิ่นจะช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะต่างๆ เช่น การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร และการแก้ไขปัญหาการทำงานกับคนในท้องถิ่นจะช่วยให้นักศึกษาได้สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำงานในอนาคต สอดคล้องกับการศึกษาของ กุสุมา เขียวเพกา (2560) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

1.3 จากผลการวิจัยพบว่าหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นด้านพฤติกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีน้ำหนักต่ำสุด คือ นักศึกษาได้นำเอาความรู้ในการใช้เทคโนโลยีมาส่งเสริมกันพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง นักศึกษาในยุคปัจจุบันเติบโตมากับเทคโนโลยี ทำให้พวกเขามีความคิดสร้างสรรค์และทักษะในการนำเทคโนโลยีเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย ซึ่งสามารถนำมาส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างสรรค์นวัตกรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ Marcie Merriman (2015) ต้องเป็นคนใฝ่รู้และพึ่งพาตนเอง (Bom self-learners) สนใจที่จะค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ในโลก ดิจิตอลด้วยตนเองมากกว่าถามคนอื่น

1.4 จากผลการวิจัยพบว่าหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นด้านสภาพแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีน้ำหนักต่ำสุด คือ บรรยาการการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถนำเอาความรู้ไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น มีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้อง

และส่งผลต่อพฤติกรรมของนักศึกษาที่สามารถนำเอาความรู้ที่ได้จากในห้องเรียนไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ หัสติน แก้ววิชิต (2559) วิจัยทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาบุคคลและสังคม

1.5 จากผลการวิจัยพบว่าหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีน้ำหนักต่ำสุด คือ นักศึกษาสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นในอนาคต การอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะเป็นการรักษาเอกลักษณ์และความเป็นมาของท้องถิ่น การที่นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ นอกจากจะเป็นการสร้างประโยชน์ให้กับท้องถิ่นแล้ว ยังเป็นการพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมอีกด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ พิทยา สะศรีสังข์ (2564) การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติของชุมชนในการจัดการ พื้นที่อนุรักษ์ กรณีศึกษา : โครงการประชามศเศรษฐกิจพอเพียง พื้นที่ป่าไม้ บ้านผาเสด็จใน จังหวัด เชียงราย

1.6 จากผลการวิจัยพบว่าหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการแสดงความคิดเห็นและเหตุผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีน้ำหนักต่ำสุด คือ นักศึกษา มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการเสนอโครงการหรือกิจกรรมที่จะพัฒนาท้องถิ่น ในยุคปัจจุบัน นักศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเหตุผล เป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ การแสดงออกทางด้านความรู้สึก ความคิด การพูดหรือการเขียนโดยอาศัยพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ ในการแสดงความคิดเห็นและเหตุผลในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับการศึกษาของ อติวิธ ศิริพันธ์ (2563) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบล หลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และ แนวทางการแก้ปัญหา

1.7 จากผลการวิจัยพบว่าหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการให้ความร่วมมือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีน้ำหนักต่ำสุด คือ นักศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของคนรุ่นใหม่ที่มีส่วนร่วมในเชิงปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม การสร้างการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้ การเปิดโอกาสของท้องถิ่นการพัฒนาให้ประชาชนมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับระดับการเปิดโอกาสจากท้องถิ่นเอง เช่น การเปิดพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การจัดตั้งกลไกที่ช่วยสนับสนุนความร่วมมือและการส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน การวิเคราะห์โครงสร้างเชิงอำนาจในชุมชน ความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จไม่ได้เกิดจากมุมมองแบบ “ชุมชนนิยม” หรือ Romanticize ที่มองว่าชุมชนทุกคนจะพร้อมร่วมมือเสมอไป แต่ต้องวิเคราะห์โครงสร้างเชิงอำนาจที่ซ่อนอยู่ในชุมชน เพื่อทำความเข้าใจบทบาทของกลุ่มต่าง ๆ เช่น ผู้นำท้องถิ่น กลุ่มเยาวชน หรือกลุ่มเปราะบางในชุมชน การเสริมสร้างความมั่นคงและความสามัคคีในท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่นที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางจะช่วยสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งถือเป็นหัวใจของการพัฒนาอย่างยั่งยืน จากกรณีศึกษาในเทศบาลตำบลเจดีย์แม่ครัว อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม พบว่า การสร้างพื้นที่การมีส่วนร่วมนี้ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงมิติด้านความสัมพันธ์เชิงอำนาจในชุมชน ซึ่งมีผลต่อทิศทางของการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่นของคนรุ่นใหม่ไม่เพียงแต่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์และความตั้งใจ แต่ต้องมีการวางแผนที่รอบคอบ มีการประเมินความพร้อมของชุมชน และทำความเข้าใจโครงสร้างทางสังคมและอำนาจที่แฝงอยู่ในพื้นที่

การเข้าถึงชุมชนในลักษณะนี้จะช่วยให้การพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพและครอบคลุมกลุ่มคนทุกระดับมากยิ่งขึ้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ สามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 ความรู้สึก มีอิทธิพลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีความความขัดแย้งกับงาน Asst.Dr.Kanu Priya Mohan (2017) สภาพทางสังคมไทยในปัจจุบันซึ่งพบว่ามีปัญหาบุคคล และสังคมมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างน่าวิตก

2.2 ด้านความโน้มเอียง มีอิทธิพลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีความขัดแย้งกับงาน ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทย (2562) ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยตั้งแต่ อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในมิติต่างๆ จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิต

2.3 ด้านพฤติกรรม มีอิทธิพลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีความขัดแย้งกับงาน เฉลิมพล ต้นสกุล (2541) พฤติกรรมการขัดแย้งต่อการพัฒนาท้องถิ่น การกระทำหรือทัศนคติของบุคคลหรือกลุ่มคนที่ขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในพื้นที่ท้องถิ่น

2.4 ด้านสภาพแวดล้อม ไม่มีอิทธิพลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีความขัดแย้งกับงาน อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2545) สภาพแวดล้อม สภาพสภาวะหรือสิ่งต่างๆที่อยู่รอบๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรืออาจเป็นสิ่งที่ถูกจัดทำสร้างขึ้น

2.5 ด้านวัฒนธรรม มีอิทธิพลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z กับที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีความขัดแย้งกับงาน บุญเทียน ทองประสาน (2531) ระบบคุณค่าดั้งเดิมของท้องถิ่นตามการที่มีให้เห็นในหลายหลายท้องถิ่นอาทิการเคารพผู้อาวุโสการทำบุญหรือความเชื่อในเรื่องการทำกรรมดี

2.6 ด้านการแสดงความคิดเห็นและเหตุผล มีอิทธิพลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีความขัดแย้งกับงาน กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์ (2527) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกที่เกิดจากความรู้สึกภายในต่าง ๆ ซึ่งความรู้สึกภายในอาจเป็นเพียงเจตนาหรือความเชื่อ และค่านิยมเป็นพฤติกรรม

2.7 ด้านการให้ความร่วมมือ มีอิทธิพลต่อหลักความคิดของกลุ่มคน Generation Z ที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีความขัดแย้งกับงาน อาคม ใจแก้ว (2534) แนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเองเป็นแนวคิดที่เหมาะสมที่เหมาะสมที่จะใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมของกลุ่มประเทศทางตะวันตกได้ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมกระบวนการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของ คนรุ่นใหม่ในกระบวนการตัดสินใจในท้องถิ่นที่ช่วยให้การพัฒนาท้องถิ่นมีความยั่งยืนและสอดคล้องกับ ความต้องการของประชาชนทุกกลุ่ม รวมถึงการใช้ประโยชน์จากมุมมองและแนวคิดใหม่ๆ ให้สิทธิคนรุ่นใหม่ในการ แสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม การดำเนินนโยบายเหล่านี้จะช่วยให้คนรุ่นใหม่สามารถมีส่วนร่วมใน กระบวนการตัดสินใจท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการพัฒนานโยบายที่สอดคล้องกับทัศนคติและความต้องการของ คนรุ่นใหม่ ออกแบบนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของคนรุ่นใหม่ได้ และสามารถ ช่วยให้การพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเป็นไปในทิศทางที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนใน สังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

3. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ควรมีการจัดกิจกรรมหรือสร้างบรรยากาศ ภายในสถานศึกษา เพื่อให้นักศึกษารู้สึกตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น และส่งเสริมให้นักศึกษานั้นได้มีโอกาส พัฒนาการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในการสัมผัสชุมชนอย่างจริงจัง เพื่อให้นักศึกษาได้นำไปพัฒนาท้องถิ่นให้ เกิดขึ้นได้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร

1. ควรส่งเสริมให้นักศึกษามีคุณลักษณะที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ที่เกี่ยวเนื่องกับหลักความคิด ของนักศึกษาให้ดียิ่งขึ้น กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของนักศึกษาให้เห็นภาพกว้างของการพัฒนาท้องถิ่น มากยิ่งขึ้น

2. ควรสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ได้มีสิทธิในการออก ความเห็นและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาของการพัฒนาท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยนำข้อมูลมา ประกอบการศึกษาในการวิจัยในครั้งนี้ด้วย เพื่อจะได้ทราบปัญหาที่แท้จริงและจะสามารถมีแนวทางในการ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

2. ควรมีการเปรียบเทียบหลักความคิดของคนรุ่นใหม่ และคนรุ่นอื่นว่ามีความสอดคล้องหรือขัดแย้ง หรือแตกต่างกันหรือไม่

3. ควรมีการจัดโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้โดยผ่านการลงมือทำจริงใน ท้องถิ่น และจัดหลักสูตรการเรียนเชื่อมโยงกับประเด็นในท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย. (2563). **สรุปสาระสำคัญมาตรฐานการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กมลรัตน์ หล้าสูงรัง. (2527). **จิตวิทยาสังคม**. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- กฤษมา เขียวเพกา. (2560). **การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. (วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรบัณฑิต). ประจวบคีรีขันธ์: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จักรพันธ์ ลิมมังกูร. (2561). **แนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในยุคไทยแลนด์ 4.0**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- เฉลิมพล ต้นสกุล. (2541). **พฤติกรรมศาสตร์สาธารณสุข**. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทศพล กฤตยพิสิฐ. (2550). **การพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ที่เปลี่ยนแปลงไป**. เข้าถึงได้จาก: www.bangkokbiznews.com. (วันที่ค้นข้อมูล: 10 กรกฎาคม 2560).
- บุญเทียน ทองประสาน. (2531). **แนวคิดวัฒนธรรมชุมชนในงานชุมชน**. กรุงเทพฯ : สภาคทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- พิทยา ละศรีสังข์. (2564). **การศึกษาทัศนคติของชุมชนในการจัดการพื้นที่อนุรักษ์**. วิทยานิพนธ์ วิทยาการจัดการรัฐประศาสนศาสตร์. เชียงราย: กรมป่าไม้จังหวัดเชียงราย
- สุทธา แดงสุวรรณ. (2558). **การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จันทบุรี: มหาวิทยาลัย ราชภัฏรำไพพรรณี.
- หัสติน แก้ววิชิต. (2553). **พฤติกรรมมนุษย์เพื่อการพัฒนาตน**. อุดรธานี: สำนักวิชาการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
- อดิวัศ ศิริพันธ์. (2563). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2545). **สภาพแวดล้อมการเรียนรู้**. ในสารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาคม ใจแก้ว. (2534). **ทฤษฎีการพัฒนาประเทศ**. ปัตตานี: สำนักวิทยบริการ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Kanu Priya Mohan. (2017). **Ethical leadership: Development and validation of a multilevel measurement instrument**. Journal of Behavioral Science, 21, 135-158.

Murphy Gardner Murphy Liam and Newcomb Mead. Theodore. (1973). **Experimental Social Psychology**. New York London: Harper and Brothers.

Marcie Merriman. (2015). **Rise of Gen Z Behavioral Sciences in Diverse Perspectives**. Bangkok: Behavioral Science Research Institute. Srinakharinwirot University

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. (3rd ed). New York: Harper and Row Publications.

การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขานี จังหวัดบุรีรัมย์

ชลธิชา เอี่ยมรัมย์¹, นภสร ศรีสะอาด², รัตนภรณ์ เทพวงศ์³,
สุภาภรณ์ จันทาฤทธิ์⁴, สถาพร วิชัยรัมย์⁵ และ วิษณุ ปัญญาสงค์⁶

Received : 4 October 2024

Revised : 18 December 2024

Accepted : 25 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขานี จังหวัดบุรีรัมย์ 2) เพื่อศึกษาระดับตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ ตำบลเมืองยาง อำเภอขานี จังหวัดบุรีรัมย์ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ ตำบลเมืองยาง อำเภอขานี จังหวัดบุรีรัมย์ โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากสูตรทาร์โร ยามาเน่ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ จำนวน 302 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยหา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขานี จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลวิจัยพบว่า 1) การศึกษาระดับการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขานี จังหวัดบุรีรัมย์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขานี จังหวัดบุรีรัมย์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขานี จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 53.2 (Adjusted R² = .532) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถเขียนเป็นพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและสมการถดถอย ได้ดังนี้

$$Y = .138 + -.204(X_1) + .489(X_2) + .176(X_3) + .141(X_4) \text{ และ } Z = -.197(X_1) + .684(X_2) + .126(X_3) + .137(X_4)$$

4) การวิเคราะห์เกี่ยวกับความต้องการและข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขานี จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ความต้องการและข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุในพื้นที่ ที่ได้แสดงความคิดเห็นมากที่สุด คือ ผู้สูงอายุต้องการอยากได้เบี้ยยังชีพจากรัฐบาลเพิ่มเพื่อให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ , การจัดสวัสดิการ

¹ นักศึกษาศาสนาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

² นักศึกษาศาสนาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

³ นักศึกษาศาสนาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

⁴ นักศึกษาศาสนาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

⁵ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

⁶ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

PROVIDING APPROPRIATE WELFARE FOR THE ELDERLY IN MUEANG YANG SUBDISTRICT, CHAMNI DISTRICT, BURIRAM PROVINCE

Chonticha Aiamram¹, Naphasorn Srisa-ard², Rattanaporn Thepwong³,
Supaporn Jantarit⁴, Sathaporn Wichairam⁵ and Vishanu Panyayong⁶

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the level of appropriate welfare provision for the elderly in Muang Yang Sub-district, Chamni District, Buriram Province 2) study the level of variables and factors affecting the appropriate welfare provision for the elderly in Muang Yang Sub-district, Chamni District, Buriram Province 3) study the recommendations for appropriate welfare provision for the elderly in Muang Yang Sub-district, Chamni District, Buriram Province by randomly selecting samples from the Taro Yamane formula, resulting in a sample of 302 elderly people. The research instruments were questionnaires and interview forms. The analysis was performed by finding frequency, percentage, mean, standard deviation, and the values of factors affecting the appropriate welfare provision for the elderly in Muang Yang Sub-district, Chamni District, Buriram Province, analyzed by the correlation coefficient.

The research results found that 1) The study of the level of appropriate welfare provision for the elderly in Muang Yang Sub-district, Chamni District, Buriram Province, was at a high level overall. 2) The study of the level of factors affecting the appropriate welfare provision for the elderly in Muang Yang Sub-district, Chamni District, Buriram Province, was at a high level overall. 3) The factors affecting the appropriate welfare provision for the elderly in Muang Yang Sub-district, Chamni District, Buriram Province, could be predicted at 53.2 percent (Adjusted R² = .532) with statistical significance at the .05 level. It can be written as a prediction in the form of raw scores and regression equations as follows:

$$Y = 138 + 204(X_1) + 489(X_2) + .176(X_3) + 1410(X_4) \text{ and } Z = -1970(X_1) + 684(X_2) + 126(X_3) + 1370(X_4)$$

¹ Student of Public Administration, Buriram Rajabhat University

² Student of Public Administration, Buriram Rajabhat University

³ Student of Public Administration, Buriram Rajabhat University

⁴ Student of Public Administration, Buriram Rajabhat University

⁵ Lecturer Department of Public Administration, Buriram Rajabhat University

⁶ Lecturer Department of Public Administration, Buriram Rajabhat University

4) Analysis of the needs and suggestions of the elderly in the area of Muang Yang Subdistrict, Chamni District, Buriram Province found that the needs and suggestions of the elderly in the area that were expressed the most were that the elderly wanted to receive an additional living allowance from the government in order to have enough for living

Keywords : Elderly, welfare provision

บทนำ

สังคมผู้สูงอายุในปัจจุบันและเศรษฐกิจในประเทศไทย ‘สังคมสูงวัยผู้สูงอายุ’ คือ สังคมที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุหรือประชากรที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป ได้เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ขณะที่สัดส่วนของอัตราการเกิด และจำนวนประชากรในวัยทำงานลดน้อยลง ประเทศต่าง ๆ รอบข้างเราได้มีปัญหาระยะนี้แล้ว เช่น ที่สิงคโปร์มีสัดส่วนของผู้สูงอายุใกล้เคียงกับไทย และเป็นสังคมผู้สูงอายุ, เกาหลีใต้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์แล้ว ญี่ปุ่นมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากที่สุดในโลกและเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสูงสุด ดังนั้น สำหรับประเทศเราเอง ก็กำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในเร็ว ๆ นี้ เช่นกัน โดยมีประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปร้อยละ 10 หรือมากกว่า 7 ล้านคนแล้ว (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2567)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) คาดการณ์ว่าใน พ.ศ. 2569 หรือในอีก 5 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุ 15 ล้านคน เป็นสัดส่วน ร้อยละ 22.4 ของประชากรทั้งประเทศ และใน พ.ศ. 2581 จะมีผู้สูงอายุมากถึง 20 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 30.4 ของประชากรทั้งประเทศ กล่าวคือในอนาคตประชากรไทย 5 คน จะมีผู้สูงอายุ 1 คน นอกจากนี้ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีภาวะพึ่งพิงมากที่สุด มีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยสูงสุดที่ ร้อยละ 7.5 ต่อปีโดยใน พ.ศ. 2581 มีจำนวนผู้สูงอายุ 80 ปีขึ้นไปประมาณ 3 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ที่มี ประมาณ 1 ล้านคน³ (กองพัฒนานโยบายและนวัตกรรมทางสังคม, 2564)

ความเป็นมาและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย ความหมายของ “สวัสดิการสังคม” จากหลากหลายมุมมองพอสรุปได้ว่า เป็นระบบการบริการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกันการแก้ไขปัญหา การพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้ทั่วถึง เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ ซึ่งการจัดสวัสดิการสังคมของไทยเริ่มต้นจากระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างไม่เป็นทางการของครอบครัว เครือญาติและชุมชน ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทำให้การจัดสวัสดิการสังคมมีการปรับเปลี่ยนทิศทางไปสู่สวัสดิการแบบบูรณาการและเป็นสังคมสวัสดิการ ปัจจุบันประเทศไทยมีรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ 4 รูปแบบ คือ การประกันสังคม การช่วยเหลือสาธารณะ การบริการสังคม และการช่วยเหลือเกื้อกูลของภาคประชาชน

นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทยยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น 1) ขาดการบูรณาการและขาดความต่อเนื่องซึ่ง หมายถึง การดำเนินงานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุแยกส่วนระหว่างงานด้านสุขภาพกับงานด้านสังคม กระจายความรับผิดชอบตามหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐ 2) ขาดการนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง 3) ความไม่พร้อมของงบประมาณและการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านผู้สูงอายุโดยตรง และ 4) สวัสดิการสังคมที่รัฐจัดให้กับผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้สูงอายุไม่สามารถตอบสนองปัญหาได้อย่างแท้จริงและไม่ครอบคลุมผู้สูงอายุได้ทั้งหมดแต่ประเด็นที่สำคัญคือบุตรหลานหรือคนในครอบครัวขาดความตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ (สุภารัตน์ สุดสมบูรณ์, 2557)

ความสำคัญของผู้สูงอายุในสังคมไทยเพื่อให้มีการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งภาครัฐได้มีการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุ นับว่าเป็นนโยบายในระดับชาติ ที่เล็งเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ ซึ่งมีแนวโน้มว่า สังคมไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุ ดังนั้น การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของภาครัฐนั้น จึงมีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งผู้เขียนได้เห็นความสำคัญของการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสม มี 4 ด้านประกอบด้วย

1. สุขภาพอนามัย คือ การที่ผู้สูงอายุได้รับการดูแลทางด้านสุขภาพกาย คือ ได้รับอาหารให้ครบตามหลักโภชนาการ การออกกำลังกาย และการได้รับการดูแลทางด้านจิตใจ คือ การได้อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ได้รับการเอาใจใส่จากลูกหลาน มีกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินและผ่อนคลาย

2. ที่อยู่อาศัย คือ การที่ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยที่ถูกลักษณะ มีความสะอาดและปลอดภัย

3. การทำงานและการมีรายได้ คือ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุ และพัฒนารายได้ให้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ

4. ความมั่นคงทางสังคม คือ การที่ผู้สูงอายุได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมไม่มีมลภาวะ และสังคมมีความปลอดภัย ดังนั้น การจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุนั้นภาครัฐควรให้มีการส่งเสริมให้ครอบคลุมในทุกด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ครอบครัวสังคมรวมทั้งสิ่งแวดล้อม (สมปอง สุวรรณภูมิ, 2564)

จากความสำคัญข้างต้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามันธ์ จังหวัดบุรีรัมย์ เนื่องจากมีความสนใจด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารงานบุคคล ซึ่งมีความมุ่งหมาย ที่จะให้ความสะดวกสบายความพึงพอใจของผู้สูงอายุในอนาคตตลอดจนความอบอุ่นใจ การวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้ทราบถึงข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุตำบลเมืองยาง อำเภอขามันธ์ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อส่งเสริมสวัสดิการพื้นที่อื่นได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขำนิ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขำนิ จังหวัดบุรีรัมย์โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขำนิ จังหวัดบุรีรัมย์
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขำนิ จังหวัดบุรีรัมย์

สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ภาวะความเป็นผู้นำ ทรัพยากรนโยบาย ลักษณะการบริหารจัดการ ความต้องการของผู้สูงอายุ ความร่วมมือร่วมใจของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลต่อ การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขำนิ จังหวัดบุรีรัมย์

สมมติฐานข้อที่ 2 ภาวะความเป็นผู้นำ ทรัพยากรนโยบาย ลักษณะการบริหารจัดการ ความต้องการของผู้สูงอายุ ความร่วมมือร่วมใจของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์ต่อ การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขำนิ จังหวัดบุรีรัมย์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุ ได้แก่
 - 1) ภาวะความเป็นผู้นำ
 - 2) ทรัพยากรนโยบาย
 - 3) ลักษณะการบริหารจัดการ
 - 4) ความต้องการของผู้สูงอายุ
 - 5) ความร่วมมือร่วมใจของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปรตาม

- การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 7 ด้าน
1. สวัสดิการด้านการศึกษา
 2. สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย
 3. สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย
 4. สวัสดิการด้านมีรายได้และการมีงานทำ
 5. สวัสดิการด้านนันทนาการ
 6. สวัสดิการด้านกระบวนการยุติธรรม
 7. สวัสดิการด้านการบริการสังคมทั่วไป

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอลำดวน จังหวัดบุรีรัมย์” ผู้ศึกษาได้ทบทวน วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

พริพัทธ์ อินทร์อำนวย,(2564) ได้อธิบายเกี่ยวกับรูปแบบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุไว้ 7 ด้าน ดังนี้

1.ด้านสุขภาพและอนามัย หมายความว่า สิ่งที่ประชาชนพึงได้รับ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การส่งเสริมพัฒนาสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมอย่างทั่วถึง ถึงแม้ว่าประชาชนจะมีข้อบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เป็นผู้ยากจนชนกลุ่มน้อยก็พึงจะต้องได้รับบริการสวัสดิการสังคม ด้านสุขภาพอนามัยที่ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึงเสมอภาคเป็นธรรม สอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ปัญหาของบุคคลกลุ่มบุคคลและประชาชน

2.ด้านการศึกษา หมายความว่า สิ่งที่ประชาชนพึงได้รับในการส่งเสริมพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ตรงตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ถึงแม้ว่าประชาชนจะมีข้อบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคมเป็นผู้ยากจน ทั้งนี้ ประชาชนทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม

3.ด้านที่อยู่อาศัย หมายความว่า การที่ประชาชนมีที่อยู่อาศัยตามควร ตามอัตภาพ เพื่อช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นในทำนองเดียวกันประชาชนทุกคนควรจะได้มีที่อยู่อาศัยตามแต่กำลังความสามารถของบุคคลที่จะได้มา ผู้อยู่ในภูมิภาคท้องถื่นห่างไกลหรือด้อยโอกาสอย่างน้อยที่สุดที่อยู่อาศัยต้องให้ความปลอดภัย ความมั่นคงอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีสภาพเสื่อมโทรมแออัดมีมลพิษเสี่ยงต่อภัยพิบัติ เสี่ยงต่อความเสื่อมเสียทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

4.ด้านการบริการสังคมทั่วไป หมายความว่า การให้บริการแก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้ยากจน ผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางพิเศษ เพื่อช่วยสร้างเสริม การมีคุณภาพชีวิตที่ดีช่วยพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามควรแก่อัตภาพ

5.ด้านการมีรายได้และการมีงานทำ หมายความว่า การที่ประชาชนมีงานที่ก่อให้เกิดรายได้อย่างน้อย ต้องเพียงพอแก่การดำรงชีพโดยงานที่ทำจะต้องมีสวัสดิการอย่างน้อยตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และงานที่ทำ ต้องไม่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วย อุบัติเหตุอุบัติเหตุต่าง ๆ อีกทั้งต้องไม่ใช่งานที่สร้างความเสื่อม เสียแก่ศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ ไม่ผิดศีลธรรม หรือผิดกฎหมายประชาชนมีความภาคภูมิใจในงานที่ทำและมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงานนั้น ๆ

6.ด้านนันทนาการ หมายความว่า การที่ประชาชนมีกิจกรรมนันทนาการ เพื่อความบันเทิง และการพักผ่อนหย่อนใจอย่างมีคุณภาพ โดยกิจกรรมนันทนาการนั้น ๆ ไม่เป็นการทำให้เสื่อมเสียศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ผิดศีลธรรมและไม่ผิดกฎหมายไม่เป็นการเอารัดเอาเปรียบ ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนในกลุ่มอื่น ๆ

7.ด้านกระบวนการยุติธรรม หมายความว่า การที่ประชาชนได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม สามารถเข้าถึงบริการที่รัฐจัดให้ และได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยในเรื่องการจัดการสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัย 2 ส่วน แบบ Mixed Method ได้แก่ วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้สูงอายุเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ มาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พร้อมทั้งวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กับผู้นำชุมชนและตัวแทนผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ซึ่ง ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนตามขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแทนผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของยามานะ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 302 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นการวัดระดับความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้ทดสอบเครื่องมือโดยการทดสอบโดยขอความร่วมมือผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้องขอแบบสอบถาม (Validity) และทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.817 และการวิเคราะห์ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์วิธีหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Coefficient of Correlation) และค่าถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับประชากรกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยางอำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังต่อไปนี้

1.) นักพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน 2.) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 3.) ข้าราชการบำนาญ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 3 คน และผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลในลักษณะที่มีเนื้อหาคือเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการสอบถามการจัดการสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ โดยร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในการจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ และรวบรวมประเด็นและความคิดเห็นต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์เพื่อจัดทำเป็นแนวทางในการจัดการสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้เครื่องบันทึกเสียงเป็น อุปกรณ์หลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างการสัมภาษณ์ และผู้วิจัยได้นำประเด็นและความคิดเห็นต่าง ๆ จากการ

สัมภาษณ์เพื่อจัดทำเป็นแนวทางการการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการถอดข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเทปมาพิจารณา ร่วมกับการจดบันทึกและวิเคราะห์โดยการตีความในรูปของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 78.5 มีอายุ 70-79 ปี จำนวน 158 คิดเป็นร้อยละ 52.3 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 90.1 มีระดับการศึกษาอยู่ที่ระดับประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 มีอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 89.7

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ ดังแสดงในตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.สวัสดิการด้านการศึกษา	4.14	.570	มาก
2.สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย	4.13	.487	มาก
3.สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย	3.97	.625	มาก
4.สวัสดิการด้านนันทนาการ	4.01	.591	มาก
5.สวัสดิการด้านมีรายได้และมั่งงานทำ	3.70	.581	มาก
6.สวัสดิการด้านมีรายได้และมั่งงานทำ	3.66	.608	มาก
7.สวัสดิการด้านการบริการสังคมทั่วไป	3.78	.540	มาก
รวม	3.91	.455	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ภาพรวมทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.91 , S.D. = .455) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุดตามลำดับ คือ สวัสดิการด้านการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.14 , S.D. = .570) รองลงมาสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย ($\bar{X}$ = 4.13 , S.D. = .487) สวัสดิการด้านนันทนาการ ($\bar{X}$ = 4.01 , S.D. = .591) สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย ($\bar{X}$ = 3.97 , S.D. = .625) สวัสดิการด้านการบริการสังคมทั่วไป ($\bar{X}$ = 3.78 , S.D. = .540) สวัสดิการด้านมีรายได้และมั่งงานทำ ($\bar{X}$ = 3.65 , S.D. = .649) และสวัสดิการด้านกระบวนการยุติธรรม ($\bar{X}$ = 3.66 , S.D. = .608) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ

ระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.ด้านภาวะความเป็นผู้นำ	4.70	.439	มากที่สุด
2.ด้านทรัพยากรนโยบาย	4.42	.639	มาก
3.ด้านลักษณะการบริหารจัดการ	4.23	.327	มาก
4.ด้านความต้องการของผู้สูงอายุ	4.28	.442	มาก
5.ด้านความร่วมมือร่วมใจของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง	4.30	.392	มาก
รวม	4.38	.302	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง ภาพรวมทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.38 , S.D. = .302) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน มากที่สุด 1 ด้าน โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุดตามลำดับ คือ ด้านภาวะความเป็นผู้นำ ($\bar{X}$ = 4.70 , S.D. = .439) รองลงมา ด้านทรัพยากรนโยบาย ($\bar{X}$ = 4.42 , S.D. = .639) ด้านความร่วมมือร่วมใจของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X}$ = 4.30 , S.D. = .392) ด้านความต้องการของผู้สูงอายุ ($\bar{X}$ = 4.28 , S.D. = .442) และด้านลักษณะการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ = 4.23 , S.D. = .327) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความต้องการและข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้วิธีการสอบถามข้อเสนอแนะและความต้องการว่า ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ความต้องการและข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีความต้องการอยากได้เบี้ยผู้สูงอายุจากรัฐบาลเพิ่ม เพื่อเพียงพอต่อการดำรงชีวิต คิดเป็นร้อยละ 29.47 รองลงมา คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีความต้องการรับ-ส่ง ในการไปโรงพยาบาล และ รพ.สต. เพื่อการเดินทางที่สะดวกต่อการไปพบแพทย์และรับยา คิดเป็นร้อยละ 13.90 และความต้องการที่ผู้สูงอายุต้องการน้อยที่สุด คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องบอกข้อมูลข่าวสาร เพื่อการรับรู้ข้อมูลที่เป็นผลประโยชน์ของผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุอาจจะเข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสารได้ครบถ้วนคิดเป็นร้อยละ 2.65 ตามลำดับ

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตัวแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	X5	SumX	SumY
X1	1						
X2	.459**	1					
X3	.147**	.514**	1				
X4	.005	.170**	.331**	.1			
X5	.333**	.377**	.194**	.491**	1		
SumX	.604**	.814**	.623*	.565**	.701**	1	
SumY	.135**	.681**	.494**	.292**	.279**	.591**	1

จากตารางที่ 3 พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตัวแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามัน จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่ผู้สูงอายุ (X) และการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ (Y) ในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามัน จังหวัดบุรีรัมย์ และรายด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวก 64 ค่า และอีก 2 ค่า มีความสัมพันธ์ทางลบ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่ผู้สูงอายุ (X) และการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ (Y) ในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามัน จังหวัดบุรีรัมย์ มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .591^{**}$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยแสดงผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านความเป็นภาวะผู้นำ มีค่าความสัมพันธ์ที่มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด (X_1) ($r = .135^*$)
2. ปัจจัยด้านทรัพยากรนโยบาย มีค่าความสัมพันธ์ที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุด (X_2) ($r = .681^{**}$)
3. ปัจจัยด้านลักษณะการบริหารจัดการ มีค่าความสัมพันธ์ที่มีความสัมพันธ์ปานกลาง (X_3) ($r = .494^{**}$)
4. ปัจจัยด้านความต้องการของผู้สูงอายุ มีค่าความสัมพันธ์ที่มีความสัมพันธ์ต่ำ (X_4) ($r = .292^{**}$)
5. ปัจจัยด้านความร่วมมือร่วมใจของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง (X_5) ($r = .279^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง กรณีศึกษา เขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามัน จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านความเป็นภาวะผู้นำ 2) ด้านทรัพยากรนโยบาย 3) ด้านการบริหารจัดการ 4) ด้านความต้องการของผู้สูงอายุ 5) ด้านความร่วมมือร่วมใจของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามัน จังหวัดบุรีรัมย์ มีหน่วยงานที่

รับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องให้มีความสำคัญในเรื่องของการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุและทำให้การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพมากพอทำให้ประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของนงนุช สุวรรณรัตน์ (2563) ได้อธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุไว้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการมีทั้งทางจิตใจและสังคมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ รวมถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและสอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ เจตน์ทรงธรรม (2566) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านผู้นำอยู่ในระดับมาก

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจัยด้านความเป็นภาวะผู้นำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = .439) ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้นำในชุมชนมีความเป็นภาวะผู้นำที่สูง ทำให้ผู้สูงอายุให้ความเชื่อมั่นและเชื่อใจในการทำงานซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของสมคิด เลิศไพฑูรย์(2562) ได้อธิบายความหมายเกี่ยวกับภาวะผู้นำไว้ว่า การเป็นผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นทีมงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน การเป็นผู้นำที่ดีควรมีทักษะในการสื่อสารที่ดี และสามารถบริหารจัดการความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของปาริฉัตร พันธุ์ศักดิ์ (2564) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านผู้นำอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจัยด้านทรัพยากรนโยบาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = .639) ทั้งนี้เป็นเพราะ ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่มีทรัพยากรที่เพียงพอไม่ว่าจะเป็นคนหรืองบประมาณต่าง ๆ และเป็นผลทำให้หน่วยงานต้องไว้มิทรัพยากรใช้ที่เพียงพอต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของสุชาติ ศรีแสง (2561) ได้อธิบายความหมายของทรัพยากรนโยบาย ว่าเป็นทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการวางแผนและดำเนินนโยบายสาธารณะ ซึ่งรวมถึงข้อมูล, งบประมาณ, บุคลากร, และการสนับสนุนจากกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินนโยบายมีความสำเร็จและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของประสิทธิ์ เจตน์ทรงธรรม (2566) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ เรื่องปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งพบว่าผลการวิจัยปัจจัยด้านทรัพยากรในการนำนโยบายปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.3 จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจัยด้านลักษณะการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = .327) ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้รับผิดชอบในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระดับสูงที่มีการบริหารจัดการที่ดีรวมถึงมีการสื่อสารที่ชัดเจนทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากพอต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของสมาน รังสิโยภักดิ์ (2558) ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะการบริหารจัดการไว้ว่า การบริหารจัดการ คือ การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์การ

บริหารจัดการที่ดีต้องมีการวางแผน การจัดองค์กร การควบคุม และการประเมินผล เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พีรดา สุจริตพันธ์ (2565) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ เรื่องการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ : เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามนโยบายโมเดลประเทศไทย 4.0 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าด้านนันทนาการ อยู่ในระดับมาก

2.4 จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจัยด้านความต้องการของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .442) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนมีความต้องการไม่สิ้นสุดแม้ว่าตนเองนั้นจะมีอายุที่เพิ่มขึ้นก็ตามแต่ความต้องการไม่เคยสิ้นสุดลง ไม่ว่าจะเป็นความต้องการทางด้านปัจจัย 4 ความต้องการทางกายภาพ ความต้องการให้ตนเองนั้นอยู่รอด ซึ่งสอดคล้องกันกับแนวคิดทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow, 1954 อ้างถึงในปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2547) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล กองทรัพย์เจริญ (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ เรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลตาสีห์ อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ซึ่งผลการวิจัยพบว่าด้านนันทนาการ อยู่ในระดับมาก

2.5 ผลจากการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจัยด้านความร่วมมือร่วมใจของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = .583) ทั้งนี้เป็นเพราะ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความร่วมมือร่วมใจในการทำงานไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชาและเป็นผลทำให้การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเป็นที่พึงพอใจของประชาชนผู้สูงอายุซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของภัทรวรรณ โพธิ์เขียว (2561) ได้อธิบายความหมายความร่วมมือร่วมใจในหน่วยงาน หมายถึงการที่สมาชิกในองค์กรมีความเข้าใจและสนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปาริฉัตร พันธุ์ภาคี (2564) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุซึ่งผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านความร่วมมือร่วมระหว่างหน่วยงานอยู่ในระดับมากที่สุด

3. จากการศึกษาระดับปัจจัยที่ในการการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง กรณีศึกษา เขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 7 ด้าน คือ 1) สวัสดิการด้านการศึกษา 2) สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย 3) สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย 4) สวัสดิการด้านมีรายได้และมิงานทำ 5) สวัสดิการด้านนันทนาการ 6) สวัสดิการด้านกระบวนการยุติธรรม 7) สวัสดิการด้านการบริการสังคมทั่วไป คณะผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 จากผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ อาจเป็นเพราะการจัดสวัสดิการคือสิ่งที่ผู้สูงอายุได้รับตามความต้องการของประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ ทำให้ประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ได้รับการจัดสวัสดิการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมอบให้และผู้สูงอายุพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ ไม่ว่าจะเป็นทั้งด้านสุขภาพ การเงิน การศึกษา ซึ่งผลการวิจัย

สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 (2562) ได้อธิบายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุไว้ว่า การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุควรมีรูปแบบการจัดสวัสดิการไว้ทั้ง 7 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย นันทนาการ มีรายได้และมีงานทำ ยุติธรรมและบริการทั่วไปทางสังคม เพราะทั้ง 7 ด้านนี้เป็นสิ่งที่ประชาชนพึงได้รับและประชาชนพึงได้รับอย่างเท่าเทียมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ งามรดา ประเสริฐสุขและพิชัยรัฐ หมั่นดวง (2564) ได้ทำการศึกษา การจัดสวัสดิการสังคมให้ผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งการศึกษาพบว่าการจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุนั้น อยู่ในระดับมาก

4. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

4.1 จากผลการวิจัย การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามันธ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจัยสวัสดิการด้านการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .570) ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้สูงอายุได้รับการจัดสวัสดิการด้านการศึกษาที่เพียงพอและพึงพอใจในความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งจากผลของการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุได้รับการฝึกอบรมความรู้ในการดูแลตนเองและความรู้ที่เพิ่มทักษะในการใช้ชีวิตวัยชราซึ่งนำไปสู่การใช้ชีวิตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของพงษ์สุธีรัฐ ฐิตินันท์ (2560) ได้อธิบายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุไว้ว่าการจัดสวัสดิการจะต้องมีการให้บริการทางด้านการศึกษามีคุณภาพไม่ว่าจะอยู่ในช่วงวัยไหนก็ตามและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปาริฉัตร พันธุ์ภักดี (2564) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุซึ่งผลการวิจัยพบว่าด้านการศึกษาอยู่ในระดับมาก

4.2 จากผลการวิจัย พบว่า การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามันธ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจัยสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .487) ทั้งนี้เป็นเพราะการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยเป็นสิ่งสำคัญสำหรับประชาชนทุกช่วงวัยซึ่งแต่ละช่วงวัยมีความต้องการที่แตกต่างกันไปและทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ที่มีความดูแลเอาใจใส่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย ทำให้ประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ได้รับการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยรวมถึงการบริการด้านสุขภาพอนามัยที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชนตามความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 (2562) ได้อธิบายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยไว้ว่า สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยคือสิ่งที่ประชาชนพึงได้รับทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปาริฉัตร พันธุ์ภักดี (2564) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุซึ่งผลการวิจัยพบว่าด้านสุขภาพอนามัยอยู่ในระดับมาก

4.3 จากผลการวิจัย พบว่า การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามันธ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจัยสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = .508) ทั้งนี้เป็นเพราะ ประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ใช้ในการศึกษาการวิจัยในครั้งนี้ได้รับการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยอย่างพึงพอใจจากหน่วยงานที่ได้รับผิดชอบซึ่งสอดคล้องกับหลักการของกระทรวง

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ.2548 (2558) ได้อธิบายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยไว้ว่า คือ สวัสดิการที่ประชาชนมีที่อยู่อาศัยตามสมควร ตามอัตราเพื่อช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นในทางเดียวกันประชาชนทุกคนควรจะได้มีที่อยู่อาศัยตามแต่กำลังความสามารถของบุคคลที่จะได้มา มีการให้เจ้าหน้าที่ออกพื้นที่ซ่อมแซมปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่เสื่อมโทรมสภาพแวดล้อมชุมชนน่าอยู่ประชาชน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปาริฉัตร พันธุ์ภักดี (2564) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุซึ่งผลการวิจัยพบว่าด้านที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับมากที่สุด

4.4 จากผลการวิจัย พบว่า การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจัยสวัสดิการด้านมีรายได้และมียางทำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = .528) ทั้งนี้เป็นเพราะ กลุ่มประชาชนผู้สูงอายุในพื้นที่ที่ได้ทำการวิจัยได้รับการจัดสวัสดิการด้านมีรายได้และมียางทำจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้รับการจัดหางานที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุเพื่อเสริมสร้างรายได้เลี้ยงชีพแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับเกษรา ชัยเหลืออยู่ (2557) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการด้านมีรายได้และมียางทำไว้ว่า ประชาชนควรได้รับงานที่ก่อให้เกิดรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพและงานที่ทำงานต้องไม่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุต่าง ๆ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศศิวิมล กองทรัพย์เจริญ (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ เรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลตาสิทธิ์ อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ซึ่งผลการวิจัยพบว่าด้านมีรายได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

4.5 จากผลการวิจัย พบว่า การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจัยสวัสดิการด้านนันทนาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = .581) ทั้งนี้เป็นเพราะ ประชาชนผู้สูงอายุได้รับการจัดสวัสดิการด้านนันทนาการในด้านการส่งเสริมเกี่ยวกับการออกกำลังกาย การได้รับการจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจจากหน่วยงานที่รับผิดชอบทำให้ประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุมีความพอใจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการด้านนันทนาการ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ.2548 (2558) ซึ่งได้อธิบายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการด้านนันทนาการไว้ว่า คือ การที่ประชาชนได้รับการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อความบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจอย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศศิวิมล กองทรัพย์เจริญ (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ เรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลตาสิทธิ์ อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ซึ่งผลการวิจัยพบว่าด้านนันทนาการ อยู่ในระดับมาก

4.6 จากผลการวิจัย พบว่า การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจัยสวัสดิการด้านกระบวนการยุติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = .608) ทั้งนี้เป็นเพราะ หน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ได้มีการให้คำปรึกษาให้คำแนะนำทางด้านกฎหมายอย่างเพียงพอและประชาชนได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมซึ่งสอดคล้องกับหลักการของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ.2548 (2558) ได้กล่าวเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมไว้ว่า คือ สิ่งที่ประชาชนได้รับการคุ้มครองอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมสามารถเข้าถึงบริการที่รัฐจัดให้ แต่ผลงานวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร พันธุ์ภักดี (2564) ที่ได้ศึกษา

เกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุซึ่งผลการวิจัยพบว่าด้านกระบวนการยุติธรรมซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

4.7 จากผลการวิจัย พบว่า การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอลำดวน จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจัยสวัสดิการด้านการบริการสังคมทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = .540) ทั้งนี้เป็นเพราะ ประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ได้รับการบริการสังคมทั่วไป การช่วยเหลือทางการเงิน การได้รับเบี้ยยังชีพ การได้รับการดูแลการให้คำแนะนำต่าง ๆ การได้รับเครื่องอุปโภคบริโภคสำหรับผู้ด้อยโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 (2562) ได้อธิบายการจัดสวัสดิการด้านการบริการสังคมทั่วไปไว้ว่า คือการให้บริการแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงโดยเฉพาะผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาสเพื่อช่วยส่งเสริมการมีชีวิตที่ดีขึ้นและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปาริฉัตร พันธุ์ภักดี (2564) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุซึ่งผลการวิจัยพบว่าด้านสุขภาพอนามัยอยู่ในระดับมาก

5. ผลการศึกษาความต้องการและข้อเสนอผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอลำดวน จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีความต้องการมากที่สุด คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีความต้องการอยากได้เบี้ยผู้สูงอายุจากรัฐบาลเพิ่มเพื่อเพียงพอต่อการดำรงชีวิต คิดเป็นร้อยละ 29.47 รองลงมา คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีความต้องการรถรับ-ส่งในการไปโรงพยาบาล และ รพ.สต. เพื่อการเดินทางที่สะดวกต่อการไปพบแพทย์และรับยา คิดเป็นร้อยละ 13.90 ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีความต้องการการช่วยเหลือเรื่องสุขภาพอนามัยที่ค่าจ่ายไม่แพงเกินไป คิดเป็นร้อยละ 11.58 ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหากิจกรรมที่ส่งเสริมรายได้ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุให้มีเงินใช้อย่างเพียงพอและผู้สูงอายุในพื้นที่ต้องการความช่วยเหลือด้านหนี้สินที่กู้ยืมมาเพื่อการเกษตร อยากให้ขึ้นราคาผลผลิตทางการเกษตร (ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ยาง) มีความต้องการเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 10.60 ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีความต้องการได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต คิดเป็นร้อยละ 8.27 ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีความต้องการได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต คิดเป็นร้อยละ 4.97 ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีความต้องการให้การรับยาสามารถนำมาแจกจ่ายในหมู่บ้านเพราะใช้เวลานานและการเดินทางไม่สะดวกและผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการจัดสวัสดิการเข้าตรวจสอบความเป็นอยู่ (ที่อยู่อาศัย) ของตนเองเพื่อจะได้ทราบถึงความเป็นอยู่ที่แท้จริงและได้รับความช่วยเหลือเพื่อให้การใช้ชีวิตที่มีคุณภาพ มีความต้องการเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 3.98 และผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องบอกข้อมูลข่าวสาร เพื่อการรับรู้ข้อมูลที่เป็นผลประโยชน์ของผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุอาจจะเข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสารได้ครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 2.65 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้แก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้เบื้องต้น และเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลตัวเองของกลุ่มผู้สูงอายุ

2.ควรมีการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุควรเกิดจากความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริงเพื่อให้สามารถตอบสนองตรงตามความต้องการผู้สูงอายุ

2.ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1.ควรมีการศึกษารูปแบบในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุที่เหมาะสมในเขตพื้นที่ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์

2.ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบของการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในบริบทที่แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2558). คู่มือสิทธิประโยชน์ด้านสวัสดิการสังคมสำหรับประชาชน. สืบค้นจาก : <https://chumphon.m-society.go.th>.

กองพัฒนานโยบายและนวัตกรรมทางสังคม. (2564). รายงานสถานการณ์ความเคลื่อนไหวทางสังคมที่สำคัญ “การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุ ความท้าทายต่อสวัสดิการสังคมไทย”. สืบค้นจาก : <https://opendata.nesdc.go.th>

เกษรา ชัยเหลืออยู่. (2557). การศึกษาเปรียบเทียบระบบสวัสดิการสังคมระหว่างประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์. กรุงเทพฯ: สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ. กระทรวงการต่างประเทศ.

งามรดา ประเสริฐสุขและพิชัยรัฐ หมั่นด้วง. (2564). การจัดสวัสดิการสังคมให้ผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ. วารสารวิจัยธรรมศึกษา, 4(2) ,73. สืบค้นจาก : <https://so07.tci-thaijo.org>.

นงนุช สุวรรณรัตน์. (2563). การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย: ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาและการจัดการ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประสิทธิ์ เจตน์ทรงธรรม. (2566). ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการนํานโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ. วารสารวารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 7(2) ,5. สืบค้นจาก : <https://so03.tci-thaijo.org>.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2547). การจัดการทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปาริฉัตร พันธุ์ภักดี. (2564). ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้อ อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี. กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยศิลปากร

พงษ์สุธีรัฐ ฐิตินันท์.(2560). การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย : แนวทางและความท้าทาย. วารสารสังคมสงเคราะห์.

พริตดา สุจิตพันธ์.(2565).การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ: เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามนโยบายโมเดลประเทศไทย4.0, วารสารวิชาการ, 7(11), 359-370. สืบค้นจาก : <https://so02.tci-thaijo.org>.

- ภัทรวรรณ โพธิ์เขียว. (2562). การสนับสนุนและความเข้าใจในองค์กร. วารสารการบริหารจัดการ
สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2562). การพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กร. วารสารการบริหารจัดการ.
สมาน รังสียกฤษฎ์. (2558). การบริหารจัดการองค์กร: ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
สุชาติ ศรีแสง. (2561). ความหมายของทรัพยากรนโยบาย. วารสารวิจัยทางนโยบาย.
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10. (2562). คู่มือแนวทางการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ.
เอกสารวิชาการ. สืบค้นจาก : <https://www.dop.go.th>.
ศศิวิมล กองทรัพย์เจริญ. (2563). ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลตาสีทรี
อำเภอปลวกแดงจังหวัดระยอง. ระยอง:มหาวิทยาลัยบูรพา

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์

วัชรเส สุระพล¹, เปล่งประกาย วันจันทิก², อาริสรา เกรรัมย์³
ภรณ์โรจน์ ศิวรังสีรัชต์⁴, สถาพร วิชัยรัมย์⁵ และธิดิ ศรีใหญ่⁶

Received : 4 October 2024

Revised : 24 December 2024

Accepted : 25 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบการสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน จำนวน 1 คน รองประธาน จำนวน 1 คน คณะกรรมการ จำนวน 3 คน และสมาชิก จำนวน 5 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ใน 4 ด้าน คือ ด้านการผลิตด้านการตลาด ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านงบประมาณ และด้านบริหารจัดการ ด้านการผลิตวัตถุดิบในท้องถิ่นมีที่ใช้ในการผลิตมีไม่เพียงพอ จึงมีการสั่งซื้อวัตถุดิบจากภายนอกส่งผลให้สินค้ามีราคาต้นทุนสูงขึ้น ด้านการตลาดมีการออกร้านจำหน่ายสินค้าตามงานแสดงต่างๆ ด้านงบประมาณมีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย และมีการระดมทุนจากแหล่งเงินกู้ คือกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และการดำเนินการบริหารจัดการ ต้องการความรู้เพิ่มเติมและทักษะที่จำเป็นในการบริหารจัดการองค์กร ผลของการสัมภาษณ์ ประธาน คณะกรรมการ และสมาชิกในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการที่ดีด้านการผลิตต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการออกแบบผลิตภัณฑ์ ลวดลายให้ทันสมัย ด้านการตลาดต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยหาช่องทางการตลาดให้มากขึ้น ด้านงบประมาณต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหาแหล่งเงินกู้ ด้านบริหารจัดการต้องการให้มีการให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ

ความสำคัญ: การดำเนินงาน การบริหารจัดการ วิสาหกิจชุมชน ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

² นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

³ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

⁴ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

⁵ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

⁶ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Operations of the community enterprise Ban Krachao, Lamduan Subdistrict, Krasang District Buriram Province

Watchares Suraphol¹, Prajamraj Wanchantuek², Arisa Keram³
Paranroj Siwarangsirat⁴, Sathaporn Wichairam⁵ and Thiti Sriyai⁶

ABSTRACT

This research aimed 1) To study the operating conditions of community enterprises, folk handicrafts centers, community, Ban Kao, sub-district, Khuan Sub-district, Buriram Province. 2) To study additional comments and suggestions regarding the operation of the community enterprise Ban Kao Jao Subdistrict, Khuan District, Krasong, Buriram. This research is a qualitative research using an interview form of 10 people, consisting of 1 chair of the community enterprise committee, 1 vice president, 3 committee members and 5 members. By specific selection methods in 4 areas, namely production, marketing, budget, management. The performance of community enterprises, folk handicrafts centers, community, Ban Khang Chao Sub-district, Khuan District, Krabang Province, Buriram, all 4 aspects, consisting of production Marketing Budget and management. The members are not skilled in the raw materials used in local production, so they must be ordered from external sources, at high cost. Marketing, products are sold at trade shows. Budget is accounting and funding is provided from Sharpening the loan is a loan from the Bank for Agriculture and Agricultural Co-operatives. And management requires the knowledge and skills necessary to manage the organization. The results of the interview, the chairman of the board and members of the operation of community enterprises, folk handicrafts centers, community, Ban Klachao District, Lam Duan District, Krasong District, Buriram. Good management style courtesy. Production requires relevant departments to support the design of modern pattern products. Marketing, member groups want relevant agencies to help find more marketing channels. Budget requires relevant agencies to find a loan source. Management Want to have the knowledge and skills necessary to manage enterprise groups.

Keywords : Operation Management Community enterprise Local Handicraft

¹ Student Bachelor of Public Administration Program Buriram Rajabhat University

² Student Bachelor of Public Administration Program Buriram Rajabhat University

³ Student Bachelor of Public Administration Program Buriram Rajabhat University

⁴ Faculty Member Bachelor of Public Administration Program Buriram Rajabhat University

⁵ Faculty Member Bachelor of Public Administration Program Buriram Rajabhat University

⁶ Faculty Member Bachelor of Public Administration Program Buriram Rajabhat University

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ซึ่งการประกอบอาชีพด้านการเกษตร มีรายได้ไม่แน่นอนและลงทุนสูง ทั้งยังมีใช้จ่ายจำนวนมาก เช่น ค่าปุ๋ย ค่ายากำจัดวัชพืช อาหารสัตว์ คาร์ลไถ คาร์ลเกี่ยวข้าว เป็นต้นเกษตรกร ยังต้องอาศัยสภาพดินฟ้าอากาศ บางปีที่ไม่ฝนตก เกิดภัยแล้ง ชาวนาจะเกิดปัญหาไม่มีผลผลิต เกิดปัญหานี้สิน จึงทำให้อาชีพเกษตรกรรมสร้างรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย รัฐบาลจึงหาแนวทางที่จะแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนกลุ่มเกษตรกร โดยการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมได้มีการสนับสนุนเรื่องการสร้างอาชีพ รายได้และ ให้ความช่วยเหลือด้านการเพิ่มผลผลิต การสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคม การพัฒนาองค์กรการเงินฐานรากการเข้าถึงทุนเพื่อสร้างอาชีพ และสนับสนุนการเข้าถึงปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี ราคาเป็นธรรม

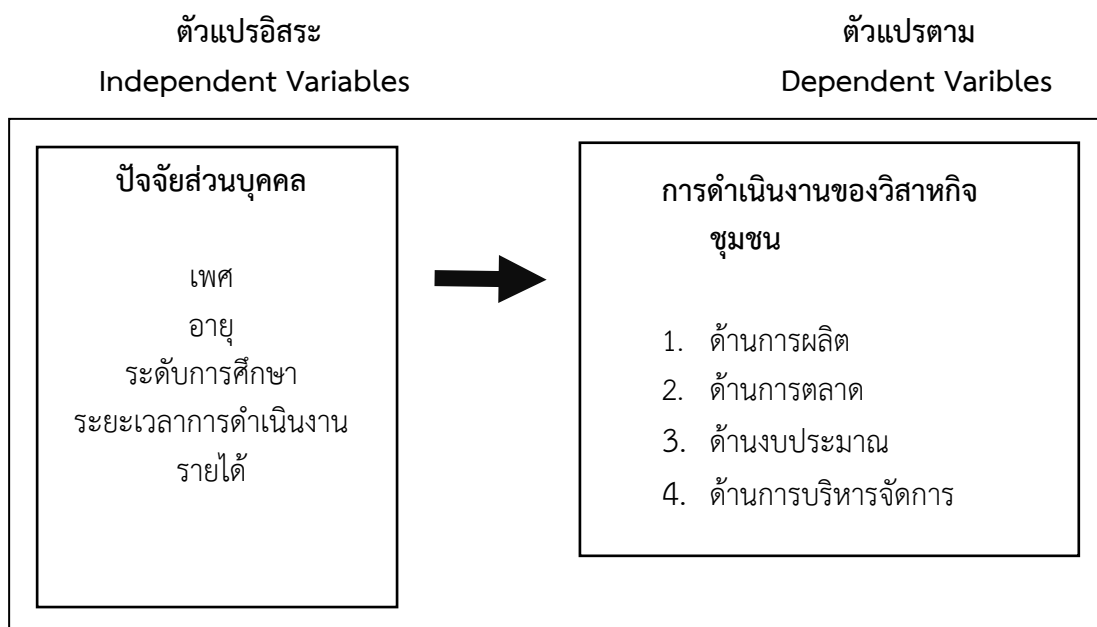
หัตถกรรมพื้นบ้านจึงควรได้รับการพัฒนาในฐานะทุนทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมให้ผู้คนในพื้นที่ชุมชน มีรายได้เพิ่มขึ้น จากการใช้ประโยชน์ในชุมชนสู่การสร้างนวัตกรรมเครื่องจักสานที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน มากขึ้นตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการสร้างและการใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2563 การนำนวัตกรรม มาปรับประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในฐานะเจ้าของ วัฒนธรรมจะทำให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในศักยภาพของตน สู่สร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ที่นำไป ซึ่งการสร้างสรรคผลผลิตภัณฑ์ ให้เกิดความร่วมมือและตอบรับกับความต้องการของผู้บริโภค ภายใต้ระบบ เศรษฐกิจแบบทุนนิยม เป็นการสร้างความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแก้ไขปัญหาในชุมชน และต่อยอด องค์ความรู้ หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

จากที่กล่าวมาข้างต้น กรณีศึกษาชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ บริบทของชุมชนบ้านกระเจา มีพื้นที่ชุมชนประมาณ 3,761 ไร่ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ชุมชนบ้านกระเจา หมู่ที่ 7 ประกอบด้วย จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 147 ครัวเรือน ประชากรเพศชาย จำนวน 209 ราย ประชากร เพศหญิง จำนวน 230 ราย รวมประชากรทั้งสิ้น 439 ราย มีรูปแบบการบริหารพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพ แต่มีทุนหมุนเวียนของกลุ่มน้อย เนื่องจากในปัจจุบันมีการแข่งขันทางการตลาดที่สูงขึ้น แพลตฟอร์มการแต่งกายยัง เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ราคาหัตถกรรมพื้นบ้านมีต้นทุนสูง การจำหน่ายได้ผลผลิตลดน้อยลง จึงส่งผลให้ ผู้คนสนใจการผลิตผ้าทอจากผ้าฝ้ายและด้าย เพราะใช้ต้นทุนต่ำ ทั้งควรได้รับการพัฒนาด้านลวดลายให้มีสีสัน ที่สวยงาม ผลิตจากธรรมชาติ เพื่อเพิ่มมูลค่าและแข่งขันทางการตลาด หากไม่มีการพัฒนาและส่งเสริมหัตถกรรม พื้นบ้าน ในอนาคตอาจมีผลผลิตที่สามารทดแทน ส่งผลให้หัตถกรรมพื้นบ้านถูกลบเลือน และหมดความนิยม ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาต่อยอดผลผลิตให้สามารถแข่งขันกับตลาดที่มีการ แข่งขันสูง ต่อไป ทั้งนี้ชุมชนยังได้รับรางวัลระดับโลก “สิงห์ทอง” และเข็มเชิดชูเกียรติ รางวัลชนะเลิศกิจกรรม พัฒนาชุมชนดีเด่น ทำให้ผู้วิจัยต้องการทราบถึงการทำงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชน บ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์

กรอบแนวคิดวิจัย

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เป็นสารสนเทศในการนำไปใช้พัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

- ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศอายุ ระดับการศึกษาระยะเวลาการดำเนินงาน รายได้
- ตัวแปรตาม (Dependent Variable) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหัตถกรรม

พื้นบ้านตามแนวคิด พระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา
ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

การบริหารจัดการเป็นการทำให้องค์กรดำเนินการไปได้ด้วยดี มีการประสานงานและ การบริหารหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้วยการวางแผน การบริหารทรัพยากรในองค์กรหรือการควบคุม องค์กร โดยที่การดำเนินการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำตวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้เข้ากับบริบทของการดำเนินของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำตวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์

2. กระบวนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเป็นสภาพการบริหารงานของวิสาหกิจชุมชนในด้านต่าง ๆ ว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ และควรบริหารจัดการในส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างไร เช่น มีขั้นตอนการผลิตมีวัตถุดิบที่มีคุณภาพแล้วก็ผลิตภัณฑ์ ได้รับการตรวจสอบด้านการตลาดมีการเข้าถึงกลุ่มลูกค้ากลุ่มเป้าหมายใหม่ ๆ มีการบริหารงานด้านงบประมาณที่มีคุณภาพ มีการบริหารหนี้ที่เป็นระบบของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้บูรณาการตามพระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ทั้ง 4 ด้านเพื่อให้สอดคล้องกับ บริบทชุมชน 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการผลิต

ผลผลิตหรือสินค้าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรที่มีการค้าขาย จึงต้องทำให้สินค้าเหล่านี้มีคุณภาพ สวยงาม ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค เพื่อที่จะทำให้องค์กรดำรงอยู่ได้ มีรายได้ มีกำไร มีผลตอบแทนให้กับผู้ผลิต ในขั้นตอนการผลิตนั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยการผลิตต่างๆ อุปกรณ์ เครื่องมือ วัตถุดิบ ที่ดีจึงจะสามารถผลิตสินค้าออกมาได้อย่างมีคุณภาพ และสามารถนำไปพัฒนาเป็นสินค้าแปรรูป ผลิตภัณฑ์ ในรูปแบบอื่น ๆ ได้อย่างสวยงาม

2.2 ด้านการตลาด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจการเป็นอย่างมาก หากเรามีการศึกษาการตลาดความต้องการ ของผู้บริโภคก่อนทำการผลิต จะทำให้สินค้าเป็นที่ต้องการและจำหน่ายได้ ด้านการตลาดจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผล ต่อการผลิต และรายได้ขององค์กร นอกจากจะศึกษาความต้องการของผู้บริโภคแล้วยังต้องมีการปรับปรุงและ พัฒนาคุณภาพของสินค้าอยู่เสมอ เพื่อพัฒนารูปแบบของสินค้าให้มีความแปลกใหม่สร้างสรรค์ไม่หยุดนิ่ง

2.3 ด้านงบประมาณ

ปัจจัยด้านการเงิน หรือทุน เป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นเป็นอย่างมากซึ่ง จะต้องนำมาใช้ในการซื้อวัสดุ อุปกรณ์ และวัตถุดิบในการผลิต การหาเงินทุนต้องหาจากแหล่งทุนที่สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนโดยตรง ซึ่งมีความหลากหลายทั้งธนาคาร สหกรณ์ หรือแหล่งการเงินต่าง ๆ เมื่อหาทุนมาได้แล้วการบริหารด้าน งบประมาณก็เป็นปัจจัยที่สำคัญ การบริหารหนี้ รายรับ-รายจ่าย หากมีการบริหารด้านงบประมาณที่ดี

จะส่งผลให้ทราบถึงผลประกอบการ และทำให้มองเห็นทิศทางการบริหารกิจการ สามารถนำมาลงทุนต่อ มีการพัฒนาสินค้าเพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค ทำให้กิจการมีขยายใหญ่ขึ้น

2.4 ด้านการบริหารจัดการ

เป็นการกำหนดทิศทางของหน่วยงาน กลุ่มงาน หรือการดำเนินงานในหน้าที่ต่างๆ ให้ใช้ทรัพยากรทั้งหลายที่มีอยู่ในองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการสร้างความร่วมมือกันในการทำงาน หรือทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยการใช้ทรัพยากรดำเนินกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้การบริหารมีการดำเนินการเป็นกระบวนการ ประกอบด้วยการวางแผนงาน การจัดรูปร่าง การบริหารทรัพยากร

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชน บ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรูปแบบการวิจัยใช้แบบวิจัย ได้แก่ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดโควตา (Quota) มีเกณฑ์การเลือกดังต่อไปนี้ ประกอบด้วยประธาน จำนวน 1 คน รองประธาน จำนวน 1 คน คณะกรรมการ จำนวน 3 คน และสมาชิกกลุ่ม จำนวน 5 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งหมด 10 คน โดยต้องเป็นผู้เป็นสมาชิกมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำมาเป็นกรอบในการสัมภาษณ์ ประธาน รองประธาน คณะกรรมการ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน ชุมชนบ้านกระเจาตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลเพื่อการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาโดยกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ การดำเนินงาน และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยเลือกวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดข้อคำถามไว้ล่วงหน้า แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

2.1.1 นำประเด็นเนื้อหาในแต่ละด้าน มาสร้างกรอบประเด็นคำถาม เพื่อการสัมภาษณ์

2.1.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ตามโครงสร้างเนื้อหา

2.1.3 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.2 แบบสัมภาษณ์

2.2.1 ลักษณะของแบบสัมภาษณ์จะมีลักษณะเป็นแบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยกำหนดประเด็นหรือหัวข้อคำถามปลายเปิด (Open-Ended Form) เกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารจัดการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ประธานวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา จำนวน 1 คน รองประธานวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา จำนวน 1 คน คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา จำนวน 3 คน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา จำนวน 5 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น จำนวน 10 คน

3.1.1 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3.1.2 ผู้วิจัยสรุปรวบรวมความคิดเห็นในแต่ละด้าน ทันทีที่จบการสัมภาษณ์

3.1.3 เมื่อการสัมภาษณ์สิ้นสุดลง ผู้วิจัยมีการสรุปอีกครั้ง หากกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเพิ่มเติม ก็จะบันทึกเพิ่มเติม

3.1.4 การสัมภาษณ์ในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยแจ้งกลุ่มตัวอย่าง และขออนุญาตในการบันทึกข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการจดบันทึก และบันทึกเทปทุกครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยถอดข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเทปมาพิจารณาประกอบการจดบันทึก แล้วทำความเข้าใจในภาพรวมตามความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

4.2 วิเคราะห์โดยการตีความในรูปแบบของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) หรือตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปมาน (Inductive Method) คือ พิจารณาความเหมือนกันความแตกต่างกัน และความสัมพันธ์กัน เพื่อหาข้อสรุป และบรรยายวิเคราะห์เป็นความเรียง

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจำแนก ผลการวิเคราะห์ออกเป็น รูปแบบการวิจัย ใช้แบบวิจัย ได้แก่ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนบ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารจัดการ มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ผลการวิจัย ด้านการผลิต พบว่ากลุ่มมีการดำเนินงานด้านการผลิต คือ มีการวางแผนกระบวนการด้านการผลิตเป็นขั้นตอนแรก ที่สำคัญที่สุดมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการออกแบบผลิตภัณฑ์ ให้มีความแตกต่างจากผู้ผลิตแหล่งอื่น ๆ และการสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง มีความน่าสนใจ และการจัดหาวัตถุดิบที่เหมาะสมกับการดำเนินงาน การวางแผนวัตถุดิบที่ต้องใช้และการจัดเตรียมเครื่องจักร และอุปกรณ์ที่จำเป็นรวมถึงการควบคุมคุณภาพของการผลิต ต้องมีการควบคุมคุณภาพของวัตถุดิบเหล่านั้น ก่อนเข้าสู่กระบวนการผลิต และมีการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์หลังจากการผลิตสินค้าเสร็จสิ้น จะมีการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์เพื่อให้มั่นใจว่าสินค้าที่ผลิตออกมามีคุณภาพตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ หากพบข้อบกพร่องจะมีการแก้ไขหรือปรับปรุง

ผลการวิจัย ด้านการตลาด พบว่า การส่งเสริมทางด้านการตลาด โดยการใช้สื่อโฆษณา และสื่อทางการตลาด เช่น โซเชียลมีเดียในการโปรโมทสินค้า และบริการของกลุ่ม มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายของวิสาหกิจ เช่น ออกร้านจำหน่ายสินค้าตามงานต่างๆ มีการลดราคา การแจกและแถมของรางวัล หรือการทดลองใช้สินค้า เพื่อดึงดูดลูกค้า เพิ่มยอดขาย การจัดจำหน่ายสินค้าก็มีการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าและพันธมิตร เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า การใช้วิธีการนี้จะช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจสามารถส่งเสริมการตลาดและจัดการการจัดจำหน่ายสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในระยะยาว

ผลการวิจัย ด้านงบประมาณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีทุนในการบริหารงานมาจาก การระดมทุนจากแหล่งเงินกู้ ทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เพียงแห่งเดียว ซึ่งทุนนั้นก็จำกัดไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน และมีดอกเบี้ยค่อนข้างสูง และไม่เพียงพอต่อการขยายธุรกิจ เนื่องด้วยทุกขั้นตอนของการดำเนินงานมีการใช้จ่าย ด้วยการบริหารงบประมาณเท่าที่มีอยู่ ทั้งยังไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนภายนอก หันมาให้ความช่วยเหลือมากนัก งบประมาณที่ได้จากการขาย ทางกลุ่มจะมีการหักต้นทุนไว้ และนำกำไรที่ได้ส่วนหนึ่งมาใช้จ่าย และเก็บไว้เป็นเงินทุนหมุนเวียนต่อไป

ผลการวิจัย ด้านการบริหารจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการแบ่งหน้าที่ กำหนดหน้าที่ และความรับผิดชอบให้กับสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนมีบทบาทและหน้าที่ ที่ชัดเจนในการดำเนินงาน ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดความสับสนในการทำงาน มีการติดตามและประเมินผล จัดทำแผนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถตรวจสอบความก้าวหน้า และประสิทธิภาพของกิจกรรม

2. ผลของการสัมภาษณ์ ประธาน คณะกรรมการ และสมาชิกในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชน บ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลวิจัยในด้านการผลิต ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนในเรื่องการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ลวดลายให้ทันสมัย และได้เอกลักษณ์ที่โดดเด่น ด้านการตลาดกลุ่มสมาชิกต้องการให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยสนับสนุนช่องทางการตลาดให้มากขึ้น ด้านงบประมาณต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหาแหล่งเงินกู้ หรือเงินทุนหมุนเวียนที่มี

ดอกเบี้ยต่ำให้กลุ่ม และต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนงบประมาณในการผลิต การด้านการบริหารจัดการ ต้องการให้มีการพัฒนา เพิ่มองค์ความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการบริหารจัดการองค์กร เช่น การวางแผนธุรกิจ การจัดการงบประมาณ และการตลาด

อภิปรายผล

จากการศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชน บ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน ทำให้ทราบถึงการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชน บ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นแนวทางที่จะส่งเสริมและดำเนินงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีประเด็นที่ค้นพบอันจะเป็นข้อมูลให้กลุ่มอาชีพอื่น ๆ นำไปใช้วางแผนปรับดำเนินงานของธุรกิจชุมชนต่อไป ซึ่งสามารถอภิปรายผลดังนี้

1. จากการศึกษการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชน บ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารจัดการ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้ กลุ่มวิสาหกิจแหล่งต่างๆ รวมตัวกัน จัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อหาทุนสำหรับการจัดหาวัตถุดิบและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ สมาชิกในกลุ่มมีความชำนาญงาน วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตในท้องถิ่นมีไม่เพียงพอ จึงต้องมีการสั่งซื้อจากแหล่งผลิตภายนอกซึ่งมีราคาต้นทุนสูง ต้องการการส่งเสริมการขายสินค้า ด้านการตลาดมีการออกขายสินค้าตามงานแสดงสินค้าต่างๆ สินค้าได้ถูกผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้า การโฆษณาแนะนำสินค้าผ่านสื่อต่าง ๆ มีน้อย และด้านงบประมาณ มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย มีการระดมทุนจากแหล่งเงินกู้ คือ กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร และการด้านการบริหารจัดการ ต้องการให้มีการให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการบริหารจัดการองค์กร เช่น การวางแผนธุรกิจ การจัดการงบประมาณ และการตลาด ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายหรือขาดประสิทธิภาพ ในด้านการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับรจนา เทียวพานิชย์กิจ (2557 : 96-98) ได้ศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้าใน จังหวัดยโสธร จากการศึกษาพบว่า มีทั้ง 4 ด้าน ทางด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนการวางแผนการดำเนินงาน พบว่ามากกว่าหนึ่งในสามเล็กน้อยมีปัญหาเรื่องขาดการวางแผนการดำเนินงานที่ดี เป็นเพราะว่ามีบางกลุ่มที่ไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลมาในการวางแผน ขาดการวางแผนแบบมีส่วนร่วมทำให้ไม่สามารถวางแผนการดำเนินงาน ได้อย่างชัดเจน วิสาหกิจชุมชนควรหาความรู้เพิ่มเติมในการวางแผน เพื่อนำความรู้มาปรับใช้ในการวางแผนดำเนินงานของกลุ่มต่อไป ด้านการผลิตการจัดการผลผลิต พบว่ามากกว่าหนึ่งในสามเล็กน้อยมีปัญหาเรื่องขาดการวางแผนการจัดการผลผลิตที่ต่อเนื่อง

2. เมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะและความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ เป็นต้น สามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัย ด้านการผลิต พบว่ากลุ่มมีการดำเนินงานด้านการผลิต คือ มีการวางแผนกระบวนการด้านการผลิตเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญที่สุด มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่างจากผู้ผลิตแหล่งอื่น ๆ และการสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง ที่น่าสนใจ และการจัดหาวัตถุดิบที่เหมาะสมกับการดำเนินงานการวางแผนวัตถุดิบที่ต้องใช้และการจัดเตรียมเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่จำเป็นรวมถึงการควบคุมคุณภาพของการผลิตต้องมีการควบคุมคุณภาพของวัตถุดิบเหล่านั้น

ก่อนเข้าสู่กระบวนการผลิตและมีการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์หลังจากการผลิตสินค้าเสร็จสิ้น จะมีการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์เพื่อให้มั่นใจว่าสินค้าที่ผลิตออกมามีคุณภาพตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ หากพบข้อบกพร่องจะมีการแก้ไขหรือปรับปรุงทันที สอดคล้องกับ สุนทรี ไชยะบุตร และคณะ (2556 : 68) พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่างจากผู้ผลิตแหล่งอื่น ๆ และจะต้องสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ที่เป็นของตนเองโดยฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพของสินค้าจะต้องยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้นพร้อมทั้งพัฒนาบรรจุภัณฑ์และราคาสินค้าของตนเองให้เป็นรู้จักและยอมรับในคุณภาพในระดับสากล

2.2 จากผลการวิจัย ด้านการตลาด พบว่า การส่งเสริมทางการตลาดโดยใช้สื่อโฆษณาและสื่อทางการตลาด เช่น โซเชียลมีเดีย เพื่อโปรโมทสินค้าและบริการของกลุ่ม มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายของวิสาหกิจ เช่น การลดราคา การแจกและแถมของรางวัล หรือการทดลองใช้สินค้า เพื่อดึงดูดลูกค้าและเพิ่มยอดขาย ส่วนการจัดจำหน่ายสินค้าก็มีการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าและพันธมิตร เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า การใช้วิธีการนี้จะช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจสามารถส่งเสริมการตลาดและจัดการการจัดจำหน่ายสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของวรรณพงศ์ ช่วยรักษา (2560 : 53) พบว่า ควรมีการจัดตั้งฝ่ายการตลาดเชิงรุก ที่มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับศูนย์การค้าต่าง ๆ ทั้งในและต่างจังหวัดเพื่อการออกบูธแสดงโปรโมทสินค้าของกลุ่มสมาชิกให้มากขึ้น

2.3 จากผลการวิจัย ด้านงบประมาณ กลุ่มต้องการรัฐหรือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถจัดสรรเงินทุนสนับสนุนให้แก่วิสาหกิจชุมชน เพื่อใช้ในการเริ่มต้นหรือขยายธุรกิจ เช่น การลงทุนในเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็น หรือการพัฒนาสินค้าใหม่ ๆ และการใช้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ให้มีโครงการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย เพื่อช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น โดยไม่ต้องแบกรับภาระทางการเงินที่หนักเกินไปการช่วยเหลือทางด้านงบประมาณ และการพัฒนาเหล่านี้สามารถช่วยให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพัฒนาตนเองได้ในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับ ภิชารัตน์ เพ็ญนันทราช (2558 : 147) ได้อธิบายว่า ด้านการเงิน การระดมทุนมีความจำเป็น และยังต้องมีการพัฒนาความพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐต้องมีการสนับสนุนด้านการแสวงหาแหล่งทุนจากภายนอก หรือบางครั้งต้องเร่งจัดหางบประมาณมาด้วยการกู้มาลงทุน เพราะเงินเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ที่จะทำให้บุคคลได้รับในสิ่งที่คาดหวัง ดังนั้น การเรียนรู้ในการจัดระเบียบทางการเงินให้มีประสิทธิภาพ ควรเริ่มต้นการวางแผนการเงินสำหรับตนเองและครอบครัวอย่างรอบคอบทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต

2.4 จากผลการวิจัย ด้านการบริหารจัดการ กลุ่มมีการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนมีบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจนในการดำเนินงาน ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดความสับสนในงาน มีการติดตามและประเมินผลจัดทำแผนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถตรวจสอบความก้าวหน้าและประสิทธิภาพของกิจกรรมได้ รวมถึงการระบุปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น และทำการปรับปรุงแผนการดำเนินงานตามความจำเป็น และมีการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของสมาชิกในกลุ่มเป็นส่วนสำคัญในการบริหารจัดการ สอดคล้องกับ อนงนาฏ อุ่นเรือน (2566 : 94-95) ศึกษาเรื่องการศึกษาการดำเนินงานด้านการ

จัดการของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลแม่แรง อำเภอลำดวน จังหวัดลำพูน ข้อมูลจากการศึกษา ด้านการดำเนินงานด้านการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การชักนำ และการสั่งการ และการควบคุมปัญหาในการดำเนินงานข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขและความต้องการในการสนับสนุนเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชน บ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมากน้อยเพียงใด
2. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชน บ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงานการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านชุมชน บ้านกระเจา ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีองค์ความรู้ที่เกิดจากการวิจัยครั้งนี้

1. ด้านการผลิต จะต้องประกอบด้วย การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า ลดการสูญเสียและของเหลือทิ้งในการผลิต การเลือกใช้วัตถุดิบท้องถิ่นเพื่อลดต้นทุนการขนส่งและสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจในชุมชนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมใช้กระบวนการผลิตที่ลดการปล่อยของเสียและมลพิษ สนับสนุนการใช้พลังงานทดแทนหรือพลังงานสะอาด การรักษามาตรฐานคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ในทุกขั้นตอน มีมาตรฐานความปลอดภัยและสุขอนามัยในกระบวนการผลิต เช่น การควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น และการฆ่าเชื้อ

2. ด้านการตลาด จะต้องประกอบด้วย การสร้างอัตลักษณ์และแบรนด์ (Branding)

วิสาหกิจชุมชนควรสร้างแบรนด์ที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชน โดยเน้นความเป็นเอกลักษณ์และคุณค่าเฉพาะตัว เช่น การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นหรือความเป็นมาทางวัฒนธรรม เพื่อดึงดูดความสนใจและสร้างความเชื่อมั่นในสินค้าหรือบริการ การตั้งราคาที่เหมาะสม (Pricing Strategy) การตั้งราคาที่เหมาะสมต้องคำนึงถึงต้นทุนการผลิต ความสามารถในการแข่งขัน และความคุ้มค่าที่ลูกค้าจะได้รับ เพื่อให้สามารถทำกำไรได้แต่ยังคงเข้าถึงตลาดได้ การจัดจำหน่าย (Distribution Channels) วิสาหกิจชุมชนต้องมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย อาจเป็นการขายตรง การขายผ่านร้านค้าในชุมชน หรือการใช้ช่องทางออนไลน์ เพื่อขยายฐานลูกค้าและเพิ่มยอดขาย การสื่อสารการตลาด (Marketing Communication) การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ หรือการออกงานแสดงสินค้า สามารถช่วยให้ผู้บริโภคได้รู้จักสินค้าและบริการมากขึ้น

3. ด้านงบประมาณ จะต้องประกอบด้วย แหล่งเงินทุนการจัดหาเงินทุนอาจมาจากแหล่งต่างๆ เช่น การระดมทุนจากสมาชิก เงินกู้ยืมจากธนาคารหรือสถาบันการเงิน การสนับสนุนจากภาครัฐ หรือ

การขอทุนจากองค์กรต่างๆ การวางแผนงบประมาณการจัดทำแผนงบประมาณรายปีหรือรายเดือน ซึ่งต้องคำนวณรายรับรายจ่ายอย่างละเอียดเพื่อบริหารเงินทุนให้เพียงพอต่อการดำเนินธุรกิจการควบคุมค่าใช้จ่ายการบริหารค่าใช้จ่ายให้อยู่ในขอบเขตงบประมาณ การตรวจสอบว่าค่าใช้จ่ายแต่ละรายการเป็นไปตามแผนหรือไม่ รวมถึงการประหยัดค่าใช้จ่ายเพื่อให้ได้กำไรสูงสุด การจัดการรายรับและรายจ่าย การบริหารเงินสดให้มีความคล่องตัวและมั่นคง เช่น การเก็บเงินจากการขายสินค้า การจ่ายเงินเดือนให้พนักงาน และการชำระหนี้สินการตรวจสอบบัญชี วิชาทฤษฎีชุมชนควรมีการตรวจสอบบัญชีหรือรายงานทางการเงินเป็นระยะๆ เพื่อให้แน่ใจว่างบประมาณถูกใช้ไปอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

4. ด้านการบริหารจัดการ จะต้องประกอบด้วย การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล เกี่ยวข้องกับการจัดการแรงงานในชุมชน การกระจายงาน การฝึกอบรมพัฒนาทักษะ การสร้างแรงจูงใจ รวมถึงการสร้างความร่วมมือภายในกลุ่มสมาชิก การบริหารจัดการด้านการผลิตและการบริการ เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต การควบคุมคุณภาพสินค้า หรือการให้บริการในชุมชน รวมถึงการจัดหาและจัดการวัตถุดิบ การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การบริหารจัดการความเสี่ยง การจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ เช่น ความเสี่ยงทางการเงิน การตลาด หรือความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอก โดยวิชาทฤษฎีชุมชนต้องมีแผนสำรองเพื่อรับมือกับความเสี่ยงเหล่านี้ การบริหารจัดการความสัมพันธ์ภายในชุมชน การสร้างความสามัคคี การทำงานร่วมกัน การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรม และการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนในการตัดสินใจ

เอกสารอ้างอิง

พระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562. (2562, 16 เมษายน).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก. หน้า 34 - 35.

ภิชารัตน์ เพ็งหมื่นราช (2558). บทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ชีววิถีตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาทรัพยากรชนบท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

รจนา เตียวพานิชย์กิจ (2557). การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้าใน จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รัชต์พนิดา ปุริโส (2565). การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน อำเภอโนนโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

วรรณพงศ์ ช่วยรักษา (2560). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน. กรณีศึกษากลุ่มสตรีทอผ้าฝ้ายย้อมครามบ้านถ้ำเต่า จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุนทรี ไชยะบุตร และคณะ (2556). โครงการการใช้ภูมิปัญญาด้านการทอผ้าเพื่อเพิ่มรายได้ของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองยาง ตำบลโคกสำราญ อำเภอลืออำนาจ จังหวัดยโสธร.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2563. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2567. จาก <https://shorturl.asia/Byeit>

อนงนาฏ อุ๋นเรื่อน (2566).การศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการจัดการของวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม
ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลแม่แรง อำเภอลำดวน จังหวัดลำพูน.วิทยานิพนธ์ปริญญา
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติด ของชุมชนตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ธนกร จิตรหาญ¹, ณัฐสิทธิ์ ธนศิลป์², วรณกานต์ โปรตประโคน³,
กัลยกร เอียงประโคน⁴ และ สถาพร วิชัยรัมย์⁵

Received : 2 October 2024

Revised : 13 December 2024

Accepted : 25 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองบอน 2) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลหนองบอน 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลหนองบอน และ 4) เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองบอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้นำชุมชนและประชาชนที่อาศัยในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย สถิติพรรณนา ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอนุมานประกอบด้วย ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมในการรับข้อมูลข่าวสารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.46$) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.58$) ระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนมีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.70$) ขณะที่การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.17$) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติดมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ โดยเมื่อปัจจัยการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ระดับการมีส่วนร่วมจะสูงขึ้นเช่นกัน ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงโดยปัจจัยทั้ง 5 ด้านนี้สามารถพยากรณ์ระดับการมีส่วนร่วมได้ถึงร้อยละ 81.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, ผู้นำชุมชน, การจัดการปัญหายาเสพติด

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

² นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

⁴ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

⁵ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Participation of community leaders in managing drug problems of the Nong Bon Subdistrict community Prakhon Chai District Buriram Province

Thanakorn Jitharn¹, Nattasit Thanusin², Wannakarn Prodprakhon³,
Kanyakon Aiangprakhon⁴ And Sathaporn Wichairam⁵

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the level of participation in drug problem management among community leaders and people in the Nong Bon Subdistrict 2) To study the factor level Participation of community leaders in managing drug problems in Nong Bon Subdistrict. 3) to study factors affecting community leaders participation in managing drug problems in Nong Bon Subdistrict. and 4) to study ways to solve the drug problem by community leaders and people in the Nong Bon Subdistrict. The sample group used in this research is Community leaders and people living in the Nong Bon Subdistrict area Prakhon Chai District Buriram Province, 380 people. The tools used in the research are Questionnaires and interviews, questionnaires, and statistics used in data analysis include descriptive statistics, frequencies, percentages, means, and standard deviations. Inferential statistics include the Coefficient of Correlation and Multiple Regression Analysis. Interview data were analyzed using content analysis. The research results found that Level of participation in drug problem management of community leaders and people in the area is at a moderate level Participation in receiving information had the highest mean of ($\bar{x}=3.46$) and participation in decision making had the lowest mean of ($\bar{x}=2.58$). The overall level of participation factors of community leaders was at a moderate level. The social and economic factors had the highest average ($\bar{x}=3.70$), while support from the government and other organizations had the lowest mean of ($\bar{x}=3.17$). Factors affecting community leaders' participation in drug problem management are related to the level of participation of community leaders and people in the area. When the participation factor increases Participation levels will also be higher. Factors with high

¹ Student of Public Adminisatrasion , Buriram Rajabhat University

² Student of Public Adminisatrasion , Buriram Rajabhat University

³ Student of Public Adminisatrasion , Buriram Rajabhat University

⁴ Student of Public Adminisatrasion , Buriram Rajabhat University

⁵ Lectuer Department of Public Adminisatrasion , Buriram Rajabhat University

influence in these five areas were able to predict participation levels up to 81.60 percent, with statistical significance at the 0.5 level.

Keywords : Participation, Community leaders, Drug problem management

บทนำ

ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยยังคงเป็นหนึ่งในปัญหาสังคมที่รุนแรงที่สุดในแต่ละประเทศทั่วโลก การใช้ยาเสพติดมีผลกระทบต่อตัวผู้เสพ และยังส่งผลร้ายแก่ครอบครัว สังคม และชุมชนด้วย นอกจากนี้ยังมีผลกระทบทางเศรษฐกิจเพราะจากสถิติแล้ว เมื่อปี 2566 ที่ผ่านมา มีการลักลอบขนส่งยาบ้ากว่า 200,000 เม็ด และยาไอซ์กว่า 1,145 กิโลกรัม ออกจากภูมิภาคต่างๆ สถิติการต้องราชทัณฑ์คดีตามพระราชบัญญัติยาเสพติดในวันที่ 1 มกราคม 2566 พบว่ามีผู้ต้องราชทัณฑ์ 206,361 คน คิดเป็นร้อยละ 78.6 ของผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ โดยยาบ้ามีจำนวนผู้ต้องราชทัณฑ์มากที่สุด ตามด้วยยาไอซ์และกัญชา ถึงแม้จะมีการออกกฎหมายมาควบคุมแล้วแต่ปัญหายาเสพติดไม่ได้ลดลงเลย ในปี 2565-2566 พบว่า มีจำนวนผู้ติดสารเสพติดสูงซึ่งเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มที่ต้องรับมือกับปัญหานี้มากที่สุด การปราบปรามยาเสพติดยังคงท้าทายอย่างยิ่ง (Phufa Enterprise, 2020 : ออนไลน์) แม้จะมีกฎกระทรวงกำหนดปริมาณยาเสพติดที่ให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ แต่ปัญหายาเสพติดยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีช่องว่างทางกฎหมาย โดยเฉพาะในชุมชนยิ่งแต่จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งรวมถึงชุมชนตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ก็ประสบปัญหาในเรื่องนี้อยู่เช่นกัน

การแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนต้องการการร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคม รวมถึงการสนับสนุนการศึกษาและการอบรมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา การสนับสนุนให้มีโอกาสการทำงานและการฟื้นฟู การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเติบโตและพัฒนาของเยาวชน รวมถึงการมีนโยบายและกลไกที่เข้มงวดในการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ในระดับท้องถิ่นและชาติ ด้วยการทำงานร่วมกันและการให้ความสำคัญกับปัญหานี้ หวังว่าสามารถลดความเสี่ยงและประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนได้ในอนาคต

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อให้เห็นวิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไร และผลในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งสามารถนำผลของการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการศึกษา เสนอแนะและหาข้อแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชนในพื้นที่เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุงให้เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

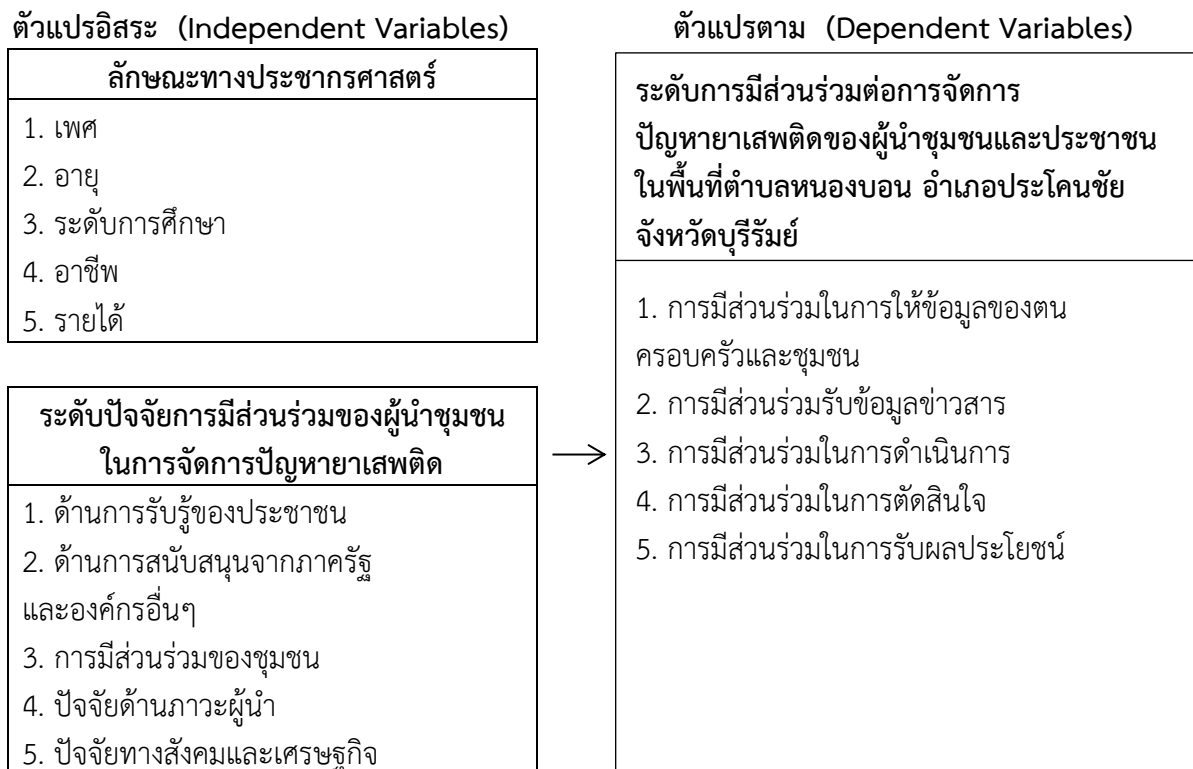
2. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

4. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ด้านการรับรู้ของประชาชน ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรอื่นๆ การมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

สมมติฐานที่ 2 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ด้านการรับรู้ของประชาชน ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรอื่นๆ การมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรม นำแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไปเป็นแนวทางการศึกษาและได้ปฏิบัติตามกรอบของธนจิรา พวงผกา (2559), นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2559), ศักดิ์ ภูมิมาและบุญเอื้อ บุญฤทธิ์ (2561), กรรณทิพา มณีแนม (2566), จุติพร มาเพิ่มผล (2566), Cohen และ Uphoff (1981)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1.ลักษณะทางประชากรศาสตร์ หมายถึง ความแตกต่างทางด้านสถานภาพและลักษณะส่วนตัวของบุคคลประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ของประชากรในพื้นที่

2.ระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติด

2.1 ด้านการรับรู้ของประชาชน หมายถึง ความเข้าใจ ทศนคติ และการรับรู้ของประชาชนต่อเหตุการณ์ ปัญหา ข้อมูล กิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากสื่อต่างๆ การศึกษา ประสบการณ์ส่วนตัวและปัจจัยทางสังคมอื่น ๆ

2.2 ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรอื่นๆ หมายถึง การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทั้งทางด้านการเงิน งบประมาณ การบริหารจัดการ นโยบายหรือทรัพยากรอื่นๆ จากความร่วมมือของหน่วยงานของรัฐและองค์กรต่าง ๆ

2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนหรือกลุ่มคนที่อยู่ในพื้นที่นั้นเข้ามามีบทบาทในการสร้างเครือข่าย หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมอบรมให้ความรู้ การตัดสินใจหรือกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการหรือการแก้ไขปัญหาต่างๆ ภายในชุมชน

2.4 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะความสามารถ วิสัยทัศน์ และพฤติกรรมของผู้นำที่มีผลต่อการดำเนินงานและการบรรลุเป้าหมายในองค์กรหรือชุมชน ภาวะผู้นำนี้รวมถึงความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ การตัดสินใจ การสื่อสาร การจูงใจผู้อื่นและการสร้างความร่วมมือในกลุ่มบุคคลต่างๆ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

2.5 ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง อิทธิพลที่มาจากสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรม การตัดสินใจและโอกาสต่างๆ ในชีวิต ปัจจัยเหล่านี้จะรวมถึงระดับรายได้โอกาสทางการศึกษาการเข้าถึงทรัพยากรสุขภาพและสิ่งแวดล้อมซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพชีวิตประชาชน

3.ระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่

3.1 การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลของตน ครอบครัวและชุมชน หมายถึง กระบวนการที่บุคคล ครอบครัวหรือกลุ่มคนในชุมชนแบ่งปันข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือซึ่งจะมาจากประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมหรือการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ มีความสำคัญต่อการตัดสินใจหรือการพัฒนาในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชนรวมถึงข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้

3.2 การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การที่บุคคลหรือชุมชนเปิดรับข้อมูลข่าวสารหรือความรู้จากแหล่งต่างๆ เช่น สื่อมวลชน หน่วยงานของรัฐ องค์กรชุมชน การเข้าร่วมอบรมหรือแหล่งข้อมูลออนไลน์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจและการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการรับข้อมูลข่าวสารนี้ช่วยให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการสังคมและการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ หมายถึง การที่บุคคลหรือชุมชนเข้ามามีบทบาทในการลงมือทำหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิบัติการต่างๆ เช่น การประชุม การทำกิจกรรมการประสานงาน การจัดการทรัพยากร การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

3.4 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มคนมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและเข้ามามีส่วนในการกำหนดทิศทาง นโยบายหรือการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนหรือชุมชน ในด้านขั้นตอนการทำงาน แนวทางการแก้ไข การปรึกษาหารือข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนี้ช่วยเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตย ในกระบวนการบริหารจัดการต่าง ๆ

3.5 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่บุคคลหรือชุมชนได้รับผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์จากกระบวนการหรือกิจกรรมที่พวกเขาได้มีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของทรัพยากร สิทธิประโยชน์ รางวัล ประกาศนียบัตร หรือการยกย่อง เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัย 2 ส่วน เป็นแบบ Mix Method ได้แก่ วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองบอนพร้อมทั้งวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์กับผู้นำชุมชนที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำบลหนองบอน โดยมีวิธีการดำเนินวิจัย ดังนี้

1.การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้นำชุมชนและประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 7,999 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน, 2565)

1.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ได้แก่ ผู้นำชุมชนและประชาชนที่อาศัยในเขตพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยกำหนดโดยสูตรของ ทาโร ยามาเน (Yamane, 1973) จึงได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 380 คน

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน มีลักษณะเป็นคำถามตรวจสอบรายการ (Check List) มีมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และมีแบบคำถามปลายเปิด (Open-ended Form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะอื่นๆ โดยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำการศึกษาวิจัยโดยการศึกษาจากเอกสาร ตำรา ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face - Validity) นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปทดลอง (Try Out) จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างผ่านเกณฑ์ไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.968 วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดกับระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชน โดยใช้เทคนิควิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Coefficient of Correlation) การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติด ของผู้นำชุมชนและประชาชน		ระดับการมีส่วนร่วม		การแปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลของตน ครอบครัวและชุมชน	3.11	1.17	ปานกลาง
2	การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร	3.46	0.99	ปานกลาง
3	การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.19	1.20	ปานกลาง
4	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.58	1.12	ปานกลาง
5	การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	2.94	1.13	ปานกลาง
รวม		3.05	0.95	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$, S.D. = 0.95) เมื่อพิจารณา พบว่า ระดับที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.99) และระดับที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 2.58$, S.D. = 1.12)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 2 ระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติด	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1 ด้านการรับรู้ของประชาชน	3.43	0.84	ปานกลาง
2 ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรอื่นๆ	3.17	1.02	ปานกลาง
3 การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.54	1.00	มาก
4 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ	3.62	1.07	มาก
5 ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ	3.70	0.84	มาก
รวม	3.49	0.70	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณา พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.84) และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรอื่นๆ ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 1.02)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดในตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดมีความสัมพันธ์ต่อระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติด	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	P
1. ด้านการรับรู้ของประชาชน	.608**	.001*
2. ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรอื่นๆ	.574**	.001*
3. การมีส่วนร่วมของชุมชน	.819**	.001*
4. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ	.787**	.001*
5. ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ	.473**	.001*
รวม	.879**	.001*

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดมีความสัมพันธ์ต่อระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ($r = .879^{**}$, $p = .001^{*}$) หมายถึง เมื่อมีปัจจัยการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่จะสูงขึ้น เมื่อพิจารณารายด้านของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติด 5 ด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดอยู่ในระดับสูงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ได้ดังนี้

- 1) ด้านการรับรู้ของประชาชน มีความสัมพันธ์ กับ ระดับที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดอยู่ในระดับความสัมพันธ์กันสูง ($r = .608^{**}$, $p = .001^{*}$)
- 2) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และองค์กรอื่นๆมีความสัมพันธ์ กับ ระดับที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดอยู่ในระดับความสัมพันธ์กันปานกลาง ($r = .574^{**}$, $p = .001^{*}$)
- 3) การมีส่วนร่วมของชุมชน มีความสัมพันธ์ กับ ระดับที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดอยู่ในระดับความสัมพันธ์กันสูงมาก ($r = .819^{**}$, $p = .001^{*}$)
- 4) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์ กับ ระดับที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดอยู่ในระดับความสัมพันธ์กันสูง ($r = .787^{**}$, $p = .001^{*}$)
- 5) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ กับ ระดับที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติด อยู่ในระดับปานกลาง ($r = .473^{**}$, $p = .001^{*}$)

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติดมีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ตัวแปรพยากรณ์	B	<i>S. E. b</i>	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.172	.107		1.607	.109 [*]
ด้านการรับรู้ของประชาชน (X_1)	.135	.029	.127	4.587	.001 [*]
ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรอื่นๆ (X_2)	.074	.023	.085	3.153	.002 [*]
การมีส่วนร่วมของชุมชน (X_3)	.367	.030	.413	12.104	.001 [*]
ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (X_4)	.326	.023	.410	14.034	.001 [*]
ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ (X_5)	.070	.027	.066	2.597	.010 [*]

$R = .975$, $R^2 = .819$, Adjusted $R^2 = .816$, $S. E. b = .38227$, $F = 337.634$, Sig. = $< .001^{*}$

* มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เพื่อพยากรณ์อิทธิพลของปัจจัยด้านการรับรู้ของประชาชน ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรอื่นๆ ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติดของ

ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติด ในภาพรวมนั้น สามารถพยากรณ์อิทธิพลที่มีต่อระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนอยู่ในระดับสูงมาก โดยคิดเป็นร้อยละ 81.60 , (Adjusted R^2 = .816) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาเสพติด พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ของประชาชน (X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .127 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรอื่นๆ (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .085 ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชน (X_3) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .413 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (X_4) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .410 ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ (X_5) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .066

ซึ่งสามารถเขียนเป็นพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$Y' = .172 + .135X_1 + .074X_2 + .367X_3 + .326X_4 + .070X_5$$

สามารถเขียนเป็นสมการถดถอย คะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$Z' = .127X_1 + .085X_2 + .413X_3 + .410X_4 + .066X_5$$

4.เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า

ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ผู้นำชุมชนและประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบโดยมีการจัดประชุมระหว่างผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และหัวหน้าครอบครัวในแต่ละครัวเรือน เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยได้มีการสนับสนุนจัดโครงการชุมชนบำบัดอย่างยั่งยืน ขึ้นมาเพื่อช่วยให้ผู้เสพนั้นได้เข้ารับการบำบัดและยังอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดซึ่งทำให้ชุมชนและประชาชนมีความเข้มแข็งและสามารถป้องกันตนเองจากปัญหานี้ได้

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้นำชุมชนมีการดำเนินในเรื่องการให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดภายในครอบครัว การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด จากแหล่งข้อมูลต่างๆ การอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด การเข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการที่จัดขึ้นเพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการประชุมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน แต่ก็ยังไม่ดีเท่าที่ควรจะเป็น เนื่องจากการเข้าถึงข่าวสารหรือนโยบายของรัฐบาลนั้นยังเข้าไม่ถึงชุมชนเท่าที่ควร แต่ในภาพรวมนั้นยังถือว่าพอรับได้ และยังต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาธิต บัวขาว และคณะ (2567)

ที่พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรณูมาศ รักษาแก้ว (2559) ที่กล่าวว่าการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ โดยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด โดยด้านต่ำสุด ได้แก่ ระดับการให้ข้อมูล เป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชน โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าวสาร และการแสดงนิทรรศการ เป็นต้น แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใดๆ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติดในตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการวิจัย พบว่า ระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ประชาชนในพื้นที่มีการรับรู้ถึงปัญหายาเสพติดในชุมชนเป็นอย่างดี จากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้นำชุมชนได้มีการจัดขึ้นเพื่อให้ความรู้เรื่องภัยของยาเสพติด แต่ก็ยังขาดการสนับสนุนในด้านนโยบายต่างๆ จากภาครัฐทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆนั้นยังไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชนะ ดวงจันทร์ทิพย์ และคณะ (2566) ที่พบว่า ผลการวิจัยจากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประชุม สุวดีธิ (2551) ที่กล่าวว่า ลักษณะเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของบุคคลเกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ คือ เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่เข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ผู้นั้นจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจวัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติดในตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย 1 พบว่า ตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ของประชาชน ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรอื่นๆ การมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .608, .574, .819, .787 และ .473 ตามลำดับ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หมายถึง เมื่อมีปัจจัยการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ จะสูงขึ้น เมื่อพิจารณารายด้านของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติด 5 ด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับระดับที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับสูงมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า

ชุมชนตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีความร่วมมือกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดกันอย่างดีเยี่ยม จากการที่ผู้นำชุมชนได้มีการจัดโครงการ จัดกิจกรรม และการอบรมในการให้ความรู้ ในเรื่องของยาเสพติดในชุมชนทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดภูมิคุ้มกันในตัวเองมากขึ้น และนอกจากนั้นยังสร้าง เครือข่ายชุมชน ซึ่งทำให้เกิดความเข้มแข็งภายในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงได้อีก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพล แผลมทองกลาง และคณะ (2566) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เช่นเดียวกัน และเมื่อมีการรับรู้เรื่องยาเสพติดมากขึ้น และมีทัศนคติที่เห็นด้วยต่อสถานการณ์ การเสพยาเสพติดของเยาวชนส่งผลให้พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดดีขึ้นตามลำดับ เมื่อพิจารณา เป็นรายชื่อ ด้านที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดคือ การมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธราธร เพ็ญนิภาภรณ์ (2562), Arnstien (1969), สมบัติ นามบุรี (2562) และ Cohen and Uphoff (1981) ที่กล่าวว่าการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น บรรลุเป้าหมาย และสร้างความยั่งยืน การมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง เช่น การมีส่วนร่วมอย่างมีบทบาท การรู้จักใช้อำนาจ การมีส่วนร่วมอย่างเต็มใจ การได้รับข้อมูล และการได้รับการสนับสนุน

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย 2 พบว่า ตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วม ต่อการจัดการปัญหา ยาเสพติดของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ของประชาชน ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรอื่นๆ การมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยทางสังคม และเศรษฐกิจ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน .127 .085 .413 .410 และ .066 ตามลำดับ สามารถอธิบายอิทธิพลที่มีต่อระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปัญหา ยาเสพติดของผู้นำชุมชน ได้ร้อยละ 81.60 (Adjusted $R^2=.816$) อยู่ในระดับสูงมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรอื่นๆ และการรับรู้ของประชาชน ล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและประชาชนในการจัดการปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่ ตำบลหนองบอน หากชุมชนสามารถบริหารจัดการปัจจัยเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้การจัดการ ปัญหา ยาเสพติดเป็นไปได้อย่างยั่งยืนและมีความสำเร็จในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภิสรา ธารประเสริฐ (2563) ที่พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการและปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินงานด้านยาเสพติดของกองทุนแม่ของแผ่นดินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีอิทธิพลร่วมในการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จในการดำเนินงานด้านยาเสพติดของกองทุนแม่ของแผ่นดินสูงถึงร้อยละ 78.10 ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Huntington and Nelson (1975) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะพิจารณาจาก กิจกรรมและการบริหารซึ่งจะต้องมีการศึกษาควบคู่กันไป ในระดับกิจกรรมนั้นจะเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของการ ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนในด้านการบริหารนั้นจะเป็นลักษณะของผู้มีอำนาจ หน้าที่ที่จะเปิดทางให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกถึงเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น

ไม่ว่าจะในแนวราบ แนวตั้ง ถ้าประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ จะทำให้เกิดการจัดการปัญหาที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ผู้นำชุมชนและประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบโดยมีการจัดประชุมระหว่างผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐและหัวหน้าครอบครัวในแต่ละครัวเรือนเพื่อเสนอแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยได้มีการสนับสนุนจัดโครงการชุมชนบำบัดอย่างยั่งยืนขึ้นมาเพื่อช่วยให้ผู้เสพนั้นได้เข้ารับการบำบัดและยังอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดซึ่งทำให้ชุมชนและประชาชนมีความเข้มแข็งและสามารถป้องกันตนเองจากปัญหานี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ นามบุรี (2562) และ สถาบันพระปกเกล้า (2559) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์การในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่มและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติดของชุมชนตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีดังนี้

1.1 ผู้นำชุมชนควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่องและสามารถดำรงอยู่ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต

1.2 ควรมีการส่งเสริมกิจกรรมชุมชนที่สร้างสรรค์ เช่น การจัดอบรมสำหรับเยาวชนและประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับอันตราย ผลกระทบหรือโทษของยาเสพติดเพื่อสร้างความตระหนักรู้ และการป้องกัน

1.3 ชุมชนต้องมีการจัดให้สมาชิกในชุมชนได้ศึกษาดูงานจากที่อื่นในด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ให้กับสมาชิกในชุมชนได้มีศักยภาพที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการขยายพื้นที่ศึกษาไปยังตำบลหรืออำเภออื่น ๆ ในจังหวัดบุรีรัมย์หรือจังหวัดใกล้เคียง เพื่อทำการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหายาเสพติดในพื้นที่ที่มีสภาพสังคมและเศรษฐกิจแตกต่างกัน

2.2 ควรพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือวิจัยให้ละเอียดและหลากหลายมากขึ้น เช่น การเพิ่มแบบสอบถามที่เจาะจงเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติดหรือใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเข้าใจแรงจูงใจและปัจจัยที่ทำให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

2.3 ควรทำการวิจัยในช่วงเวลาที่ยาวนานมากขึ้น เพื่อดูแนวโน้มและความเปลี่ยนแปลงของการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กรรณทิพา มณีแนม. (2561). แนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี. <https://kb.psu.ac.th>.
- จุติพร มาเพิ่มผล (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งควายกิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง (งานนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา). https://digital_collect.lib.buu.ac.th.
- ณัฐพล แผลมทองกลาง และคณะ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด.วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3(1). <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/article/view/266059/176754>.
- ธนจิรา พวงผกา. (2559). ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี (ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). <http://ethesisarchive.library.tu.ac.th>.
- ธราธร เพื่องนิภากรณ์. (2562). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี (สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม). <http://www.dspace.spu.ac.th>.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สิริลักษณ์การพิมพ์.
- ประชุม สุวดีธิ. (2551). การตลาดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.
- เรณูมาศ รักษาแก้ว. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชน. สถาบันพระปกเกล้า.
- การมีส่วนร่วมของประชาชน - ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า.

- วชิรวัชร งามละม่อม. (3 กุมภาพันธ์ 2559). **ทฤษฎีการมีส่วนร่วม**. Media Learning of Public Administration. https://learningofpublic.blogspot.com/2016/02/blog-post_79.html?m=1
- วันชนะ ดวงจันทร์ทิพย์ และคณะ. (2566). **บทบาทของผู้นำชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลตามมาตรการการป้องกันปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร**. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 4(1), 271. <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU/article/view/2101/2247>.
- ศักดิ์ หมูธิมา และ บุญเอื้อ บุญฤทธิ์. (2561). **การจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในกรุงเทพมหานคร:กรณีศึกษาเขตสวนหลวง**. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 13(2), 11-25.
- ศุภิสรา ธารประเสริฐ. (2563). **ประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอรามัญ จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2559). **การมีส่วนร่วม**. สถาบันพระปกเกล้า. สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2567. <http://wiki.kpi.ac.th>.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). **ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์**. วารสารวิจัยวิชาการ, 2(1), 183. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/view/179213/128700>.
- สาธิต บัวขาว และคณะ. (2567). **การมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอกงหรา จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และนวัตกรรม, 3(1), 1. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/hsi_01/article/view/251793/178971.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน. (7 พฤษภาคม 2558). **สภาพ และข้อมูลพื้นฐาน.องค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองบอน**. <https://nongborn.go.th/index.php/information-base>.
- Huntington, S. & Nelson, S. (1975). **No easy choice: political participation in developing countries**. New York : Harvard University Press.

การศึกษาแนวทางกฎหมายที่ดินในการจัดสรรพื้นที่ทำการเกษตร ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

พงศกร พวงแก้ว¹, ณัฐนิชา เพชรมาลี² และ ภคมน เจริญสุข³

Received : 6 December 2024

Revised : 26 December 2024

Accepted : 26 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการรับรู้ของประชาชนที่ทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี และ (2) ศึกษาแนวทางกฎหมายที่ดินในการจัดสรรพื้นที่ทำการเกษตร การวิจัยนี้ใช้วิธีการแบบผสมผสาน (Mix Method) โดยแบ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากเกษตรกรในพื้นที่โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 165 คนจากประชากร 286 คน แบบสอบถาม เพื่อวัดระดับความพึงพอใจในประเด็นต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ อาชีพ ชนิดของพืช รายได้ และผลที่ประชากรได้รับจากการทำการเกษตรในพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้นำชุมชนจำนวน 16 ราย และประชาชนจำนวน 2 คน

ผลการวิจัยพบว่า

ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ (1) เกษตรกรส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ในระดับปานกลาง โดยเข้าใจว่าเป็นเอกสารที่แสดงการครอบครองที่ดินเพื่อการเกษตร แต่ยังคงขาดความเข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิและข้อจำกัดทางกฎหมาย เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดที่ดินมาจากบรรพบุรุษและทำการเกษตรต่อเนื่องมานาน ข้อที่ (2) แนวทางกฎหมายที่ดินในการจัดสรรพื้นที่ทำการเกษตรควรมีการปรับปรุงในประเด็นต่างๆ ได้แก่ การกำหนดสิทธิที่ชัดเจนในการถือครองที่ดิน การสนับสนุนการออกเอกสารสิทธิที่ถูกต้องตามกฎหมาย และการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะในพื้นที่เพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเกษตรกรในการดำเนินการด้านเอกสารสิทธิที่ดิน รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของผู้ถือครองที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่

คำสำคัญ: แนวทางกฎหมาย, กฎหมายที่ดิน, พื้นที่การเกษตร

¹ นักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

² นักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

A Study of Land Allocation Law for Agricultural Area Planning in Ladya Subdistrict, Mueang District, Kanchanaburi Province.

Abstract

This research aims to (1) study the perceptions of farmers in agricultural areas under the Nor Sor 5 (Por Bor Tor 5) land title system in Lat Ya Subdistrict, Mueang District, Kanchanaburi Province, and (2) examine legal frameworks for land allocation in agricultural practices. A mixed-methods approach was employed, combining both quantitative and qualitative research methods. For the quantitative component, Krejcie & Morgan's sampling method was used. Data were collected through questionnaires administered to 165 farmers, selected from a population of 286. The questionnaire measured satisfaction levels regarding gender, age, occupation, types of crops, income, and agricultural outcomes. Data were analyzed using percentages, means, and standard deviations. For the qualitative component, in-depth interviews were conducted with 16 community leaders and 2 local residents.

The findings were summed up as follows:

Regarding objective (1), most farmers demonstrated a moderate level of awareness about land rights and local maintenance taxes. They generally understood the documents as proof of land occupancy for agricultural purposes but lacked detailed knowledge about legal rights and restrictions. The majority had inherited their land from ancestors and had engaged in farming for an extended period. For objective (2), the legal framework for land allocation in agriculture requires improvement. Key recommendations include: Establishing clear ownership rights. Promoting the issuance of legally valid land title documents. Encouraging sustainable land use practices. Additionally, specialized local agencies should be established to provide consultation and assistance to farmers in handling land title documents. Efforts should also focus on raising awareness about the rights and responsibilities of landholders and local maintenance taxes.

Keywords : allocation, law, agriculture

บทนำ

ในปัจจุบันที่ดินของประชาชนในประเทศไทย การที่ผู้ถือครองที่ดินจะมีสิทธิถูกต้องตามกฎหมายในการเป็นเจ้าของที่ดินจะต้องมีเอกสารแสดงสิทธิที่ดินหรือเรียกง่ายๆ ว่าโฉนดที่ดิน เป็นเอกสารที่ใช้แสดงกรรมสิทธิ์ของเจ้าของที่ดินนั้นๆ โฉนดสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภทหลักๆ คือ โฉนดที่ดิน หนังสือสิทธิรับรองการทำประโยชน์และหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งหนังสือแต่ละประเภทจะมีชื่อย่อที่แตกต่างกัน อย่างเช่น นส.4, นส.3, นส.3 ก และภ.บ.ท.5 เป็นต้น โฉนดที่ดินตราครุฑสีแดงหรือ นส.4 เป็นหนังสือที่เราเรียกกันว่า “โฉนด” เป็นใบที่ให้กรรมสิทธิ์ในที่ดินกับเจ้าของอย่างแท้จริง มีระวางรูปถ่ายทางอากาศชัดเจน มีหมุดแสดงพื้นที่ชัดเจน ให้กรรมสิทธิ์เจ้าของสามารถทำอะไรมนที่ดินผืนนั้นของตัวเองได้ตามกฎหมายอย่างสมบูรณ์ สามารถซื้อขาย โอน นำไปจำนองหรือค้ำประกันได้ โฉนดที่ดินตราครุฑสีเขียวหรือ นส.3 ก เป็นเอกสารที่แสดงสิทธิการครอบครองเพื่อทำประโยชน์ในพื้นที่ดินนั้นๆ ได้แต่จะแตกต่างกันที่เงื่อนไขผู้ครอบครองจะต้องทำให้ที่ดินนั้นเกิดประโยชน์ขึ้นต่างจากโฉนด นส.4 ตรงที่โฉนดสามารถปล่อยทิ้งว่างได้ นส.3 ก สามารถซื้อ ขาย โอน ให้กันได้โฉนดที่ดินตราครุฑสีดำหรือ นส.3 / นส.3 ข เป็นหนังสือที่แสดงสิทธิการครอบครองเพื่อทำประโยชน์ในพื้นที่ดินนั้นๆ ได้โฉนดที่ดินตราครุฑสีน้ำเงินหรือ ส.ป.ก. 4-01 เป็นเอกสารที่ออกให้เจ้าของมีสิทธิในการทำ “เกษตรกรรม” บนพื้นที่ดินเท่านั้นไม่สามารถซื้อ ขาย โอนหรือออกเป็นโฉนดในภายหลังได้ แต่สามารถแบ่งเป็นมรดกตกทอดที่ดินสู่ทายาทต่อไปได้และทายาทก็จะต้องทำเกษตรกรรมบนที่ดินนั้นเท่านั้น (Onpreya. C, 2021)

ที่ดิน ภ.บ.ท.5 ย่อมาจากชื่อเต็มคือ ภาษีบำรุงท้องที่หรือที่เรียกกันว่า ภาษีดอกหญ้า ดังนั้น ภ.บ.ท.5 จึงเป็นเพียงเอกสารที่รับรองการเสียภาษีของที่ดินดังกล่าวให้กับหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งในที่นี้คือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งมีหน้าที่รับจ่ายเงินภาษีและลงบันทึกไว้แล้วออกเอกสารที่เรียกว่า ภ.บ.ท.5 ให้ผู้ชำระภาษีไว้เป็นหลักฐาน ดังนั้น ภ.บ.ท.5 จึงไม่ใช่เอกสารสิทธิที่ดินเพราะไม่ได้ออกโดย กรมที่ดินและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ไม่มีอำนาจตรวจสอบการครอบครองที่ดิน ที่ดิน ภ.บ.ท.5 นั้นเกิดขึ้นในช่วงหลาย 10 ปีก่อนซึ่งได้เกิดภาวะที่ดินทำกินไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากรที่มีอยู่ ทำให้เกิดการเข้าไปอาศัยในที่ดินรกร้างหรือถางป่าเพื่อใช้เป็นที่ดินทำกินต่อมาเพื่อให้ชาวบ้านมีหลักฐานอ้างอิงจากการเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นจึงมีการเสียภาษีบำรุงท้องที่

ที่ดิน ภ.บ.ท.5 จะเป็นเพียงการโอนสิทธิการครอบครองจากบุคคลหนึ่งไปอีกบุคคลหนึ่งเท่านั้น โดยการขายโอนทำได้โดยการแจ้งเปลี่ยนชื่อผู้เสียภาษีบำรุงท้องที่จากชื่อของผู้ขายเป็นชื่อของผู้ซื้อโดยเจ้าพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลจะลงชื่อเป็นพยานรับทราบ ซึ่งในการซื้อขายจะไม่มีมีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าภาษีในการโอนใดๆ ทั้งสิ้น เนื่องจากที่ดิน ภ.บ.ท.5 นั้นไม่อยู่ในการรับรองสิทธิโดยกรมที่ดิน ความเสี่ยงที่ดินดังกล่าวอาจจะเป็นที่ดินที่บุคคลอื่นครอบครองอยู่แล้ว ที่ดินซึ่งเป็นที่ดินสาธารณะ ที่ป่าสงวน ป่าชายเลนหรืออุทยานแห่งชาติ ที่ดินในเขตทหารซึ่งผู้ครอบครองโดยถือเอกสาร ภ.บ.ท.5 นั้นไม่ทำให้เกิดสิทธิที่จะคัดค้านการยึดที่ดินคืนจากภาครัฐได้จึงต้องยอมรับความเสี่ยงนี้ (สำนักงานประมงจังหวัดนครนายก, 2567, หน้า 1)

จังหวัดกาญจนบุรี เป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การขนส่งและการปกครอง เป็นที่ตั้งของสำนักงานและส่วนราชการต่างๆ หลายแห่ง แต่เดิมเมืองกาญจนบุรีเก่าตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแควใหญ่ บริเวณเชิงเขาชนไก่ ปัจจุบัน คือ เขตโบราณสถานกาญจนบุรีเก่า ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี สภาตำบลลาดหญ้าได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องรายชื่อสภาตำบลที่จะจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยที่มาตรา 95 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 กำหนดให้กระทรวงมหาดไทยประกาศรายชื่อสภาตำบลตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 ซึ่งจะจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2538 (กรมชลประทานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2567, หน้า 1) โดยทั่วไปในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้าเป็นที่ราบสูงพื้นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำ มีภูเขาตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ 2 บริเวณ คือ เขาชนไก่และเขาแก้วน้อย ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่บางส่วนของหมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 นอกจากนี้ยังมีแม่น้ำแควใหญ่ไหลผ่านตอนกลางของพื้นที่ในแนวทิศเหนือไปยังทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้พื้นที่แบ่งออกเป็น 2 ฝั่งแม่น้ำ คือ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 6 อยู่ฝั่งทางทิศตะวันออกของแม่น้ำ หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 7 อยู่ทางฝั่งทิศตะวันตกของแม่น้ำ สำหรับการใช้อยู่อาศัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการเกษตรกรรมประเภท พืชไร่ พืชสวน นาข้าว และเลี้ยงสัตว์มีชุมชนอยู่อาศัยกระจายอยู่ทั่วไปและจะอาศัยอยู่หนาแน่นบริเวณริมสองฝั่งแม่น้ำแควใหญ่ ส่วนการใช้พื้นที่เพื่อการพาณิชย์กรรมจะตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแควใหญ่ ซึ่งเป็นรีสอร์ท บริเวณที่ราบจะเป็นสนามกอล์ฟและอาคารพาณิชย์ต่างๆ จะอยู่ริมถนนสายกาญจนบุรี - น้ำตกเอราวัณ ถนนสายกาญจนบุรี - บ้านเก่า และ ถนนสายหลักในหมู่บ้าน (องค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า, 2567, หน้า 2-3)

องค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า มีการบริหารงานในการจัดเก็บภาษีและออกเอกสาร ที่เรียกว่า ภ.บ.ท.5 มาয়ั้งส่วนประชาชนในพื้นที่มีการประสานงานกับกรมที่ดินในการตรวจสอบกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อให้ประชาชนที่ทำเกษตรกรรมได้รับรู้แนวทางในการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ภ.บ.ท.5 ดังนั้น ทางคณะผู้วิจัย มีความสนใจศึกษาในเรื่องการศึกษาแนวทางกฎหมายที่ดินในการจัดสรรพื้นที่ทำการเกษตร ในเขตตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อประกอบการตัดสินใจการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ของประชาชนที่ทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางกฎหมายที่ดินในการจัดสรรพื้นที่ทำการเกษตร ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับเรื่องผลที่ประชากรได้รับจากการทำเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ได้แก่ การบริหารที่ดินด้านการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 และผลประโยชน์ที่ประชาชนทำการเกษตรจะได้รับ เป็นต้น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้พื้นที่ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ พื้นที่การเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยเพื่อศึกษาการรับรู้ของประชาชนที่ทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปสำหรับการกำหนดขนาดตัวอย่างตามวิธีของนักวิจัยในสาขาสถิติและการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (KREJCIE & MORGAN) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดขนาดกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5% ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 165 คน จำนวนประชากร 286 คน โดยใช้แบบสอบถาม กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาตามตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ชนิดของพืชไร่ทางการเกษตร รายได้ ที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่ ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

2.2 การศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้ผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยได้ศึกษาแนวทางกฎหมายที่ดินในการจัดสรรพื้นที่ทำการเกษตรที่เกี่ยวกับสิทธิในการทำเกษตร กรรมสิทธิ์ในการมีที่ดิน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบสุ่มโดยง่ายที่มีคุณสมบัติภายใต้กรอบของการศึกษาวิจัยซึ่งประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้

1. ผู้นำชุมชน หมู่บ้านละ 2 คน (ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) จำนวน 14 คน
2. เจ้าหน้าที่จากภาครัฐ จำนวน 2 คน (เจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า, เจ้าหน้าที่จากเทศบาลตำบลลาดหญ้า)
3. ประชาชน จำนวน 2 คน (ประชาชนที่อาศัยอยู่ใน ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัย ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการแบบสอบถามและวิธีการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ในการศึกษาสำหรับความเที่ยงตรงของข้อมูล ผู้วิจัยมีการตรวจสอบตลอดเวลา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลจาก หนังสือ เอกสาร ข้อมูลผลงานวิจัย วารสาร ที่เกี่ยวกับผลที่ประชากรได้รับจากการทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List) โดยถามเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ เพศ อายุ อาชีพ กิจกรรมการเกษตรที่ดำเนินการ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่อยู่อาศัย

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ของเกษตรกรตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เกี่ยวกับสิทธิในการทำเกษตร กรรมสิทธิ์ในการมีที่ดิน

ส่วนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อมูลบนพื้นที่ทำการเกษตร

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Context Analysis) กระบวนการศึกษาสภาพแวดล้อม คณะผู้วิจัยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 10 - 20 นาที ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวทางกฎหมาย สิทธิกรรมสิทธิ์ เป็นต้น วิเคราะห์ข้อมูลและบันทึกลงแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

คณะผู้วิจัยวิเคราะห์เรื่องผลที่ประชากรได้รับจากการทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร

คณะผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจาก หนังสือ ข้อมูลการวิจัย วารสาร ที่เกี่ยวกับผลที่ประชากรได้รับจากการทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

2. วิจัยภาคสนาม

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ในลักษณะของตารางโดยคณะผู้วิจัยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequencies), คิดเป็นร้อยละ (Percent), ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในลักษณะของการสนทนาแบบเดี่ยวคณะผู้วิจัยแบบสัมภาษณ์ในการจัดสรรที่ของประชาชนมีจุดหมายเพื่อทำความเข้าใจ ความคิดเห็น ที่มีผลต่อการจัดการและการใช้ประโยชน์ที่ดิน การวิเคราะห์เนื้อหาคือการสำรวจและตีความข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น ข้อความจากการสัมภาษณ์, บทความ, เอกสารเพื่อระบุรูปแบบ, แนวโน้มและคำสำคัญที่สะท้อนถึงประเด็นที่ศึกษาการวิเคราะห์บริบท (Context Analysis) กระบวนการศึกษาสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์รอบ ๆ เรื่องหรือปัญหาใด ๆ เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อสิ่งนั้น โดยอาจรวมถึงการวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม หรือปัจจัยเฉพาะที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาแบบเปิด

(Open Coding) ผู้วิจัยได้ศึกษา ข้อมูล ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ โดยในเนื้อหาที่เกี่ยวกับกฎหมายที่ดิน การจัดสรรที่ดินทำกินการเกษตร

สรุปผลการวิจัย

จากศึกษาระดับผลที่ประชากรได้รับจากการทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยศึกษาระดับเพื่อศึกษาการรับรู้ของประชาชนที่ทำการเกษตรในพื้นที่ภ.บ.ท.5 ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผลที่ประชากรได้รับจากการทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยกลุ่มตัวอย่างคือ ประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้าและเทศบาลตำบลลาดหญ้าจำนวน 165 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.12 อายุระหว่าง 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 27.88 เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตร คิดเป็นร้อยละ 100.00 มีชนิดของพืชไร่ทางการเกษตรเป็นมันสำปะหลัง คิดเป็นร้อยละ 43.03 มีรายได้ 5,001 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.61 เป็นที่อยู่อาศัยในหมู่ที่ 7 หมู่บ้านหนองแก คิดเป็นร้อยละ 21.21

2. จากผลการวิเคราะห์ระดับผลที่ประชากรได้รับจากการทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ด้านจัดสรรที่ดิน องค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้ามีเป้าหมายหลักในการใช้ดินอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ของประชาชนและความยั่งยืนในระยะยาว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจการจัดสรรที่ดินช่วยเพิ่มผลทางการเกษตร $\bar{X} = 4.63$ และ S.D. = 1.45 การจัดสรรที่ดินมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ครอบครองที่ชัดเจน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจการจัดสรรที่ดินส่งผลต่อความเป็นอยู่ $\bar{X} = 3.86$ และ S.D. = 1.01 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจการจัดสรรที่ดินทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 $\bar{X} = 3.45$ และ S.D. = 0.91 การจัดสรรที่ดินช่วยเพิ่มผลทางการเกษตร ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจการได้รับผลประโยชน์จากการจัดสรรที่ดิน ภ.บ.ท.5 $\bar{X} = 3.43$ และ S.D. = 0.96 การจัดสรรที่ดินทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจการจัดสรรที่ดินมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ครอบครองที่ชัดเจน $\bar{X} = 3.29$ และ S.D. = 1.02 การจัดสรรที่ดินส่งผลต่อความเป็นอยู่

3. จากผลการวิเคราะห์ระดับผลที่ประชากรได้รับจากการทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ด้านบริการ องค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้บริการด้านที่ดินแก่ประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะการจัดการที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบล (อปท.) ซึ่งเป็นที่ดินที่ อปท. ได้รับมอบหมายให้ดูแลและบริหารจัดการ การให้บริการด้านที่ดินของ อบต.ลาดหญ้า อาจรวมถึงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินของ อปท. การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากที่ดิน การจัดสรรที่ดินเพื่อการพัฒนาชุมชน และการจัดการที่ดินเพื่อประโยชน์สาธารณะ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจการให้บริการด้านที่ดินจากเจ้าหน้าที่ของรัฐตรงตามความต้องการ $\bar{X} = 3.80$ และ S.D. = 1.08 การให้คำปรึกษาและข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ชัดเจน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจการที่สาธารณูปโภคเข้าถึงทางการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 $\bar{X}$ = 3.73 และ S.D. = 1.27 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจการจัดสรรที่ดินด้านบริการสาธารณะในพื้นที่ที่มีความยุติธรรม $\bar{X}$ = 3.53 และ S.D. = 1.01 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจการให้คำปรึกษาและข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 จากเจ้าหน้าที่ของรัฐชัดเจน $\bar{X}$ = 3.52 และ S.D. = 1.00 สาธารณูปโภคเข้าถึงทางการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 การดำเนินการจัดสรรที่ดินตามเวลาที่กำหนด ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจการดำเนินการจัดสรรที่ดินตามระยะที่กำหนด $\bar{X}$ = 3.36 และ S.D. = 0.96 การจัดสรรที่ดินด้านบริการสาธารณะในพื้นที่ที่มีความยุติธรรม

4. จากผลการวิเคราะห์ผลที่ประชากรได้รับจากการทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ด้านประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ที่ดินของ องค์การ บริหารส่วนตำบลลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี เป็นกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้าจัดขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินในพื้นที่ ซึ่งอาจรวมถึงการใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ต่างๆ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจการแจ้งข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ชัดเจน $\bar{X}$ = 3.83 และ S.D. = 1.18 การประชาสัมพันธ์ของรัฐในเรื่องการทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 มีข้อมูลเพียงพอต่อความต้องการ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจการประชาสัมพันธ์ของรัฐในเรื่องการทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 มีข้อมูลเพียงพอต่อความต้องการ $\bar{X}$ = 3.75 และ S.D. = 0.89 การประชาสัมพันธ์ของรัฐในเรื่องการทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 มีข้อมูลเพียงพอต่อความต้องการผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจการประชาสัมพันธ์ของรัฐในเรื่องการทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 มีข้อมูลเพียงพอต่อความต้องการ $\bar{X}$ = 3.61 และ S.D. = 0.89 ช่องทางการประชาสัมพันธ์ของรัฐมีความหลากหลายและทำให้รับรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเข้าใจการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการครอบครองที่ดินจากเจ้าหน้าที่ที่มีความเหมาะสม $\bar{X}$ = 3.56 และ S.D. = 1.01 การแจ้งข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ชัดเจน และผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจการจัดสรรที่ดินส่งผลต่อความเป็นอยู่ $\bar{X}$ = 3.34 และ S.D. = 1.03

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัยศึกษาระดับเพื่อศึกษาแนวทางกฎหมายที่ดินในการจัดสรรพื้นที่ทำการเกษตร ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เป็นดังนี้

1. ด้านการจัดสรรที่ดิน

จากผลการวิจัยพบว่า การจัดสรรที่ดินช่วยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของภาครัฐอาจนำความรู้ ความเข้าใจในการทำการเกษตรกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาเพิ่มและเจ้าหน้าที่รัฐอาจเข้ามาช่วยเหลือให้คำแนะนำในด้านการทำการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือบุกรุกพื้นที่ธรรมชาติ ตามมาตรา 9(2) ที่ประกาศเป็นเขตหวงห้าม เช่น เนินเขา ภูเขา ทางน้ำ ทะเลสาบ เกาะและตามตรา 10 ที่สงวนหวงห้ามเพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อประโยชน์สาธารณะอื่น

จากผลการวิจัยพบว่า การจัดสรรที่ดินส่งผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการจัดสรรที่ดินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันในการอยู่อาศัย การประกอบอาชีพเกษตรกรรม การมี

หลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์ที่ทำให้ประชาชนมีสิทธิในการแสดงความเป็นเจ้าของที่ดินแบบสมบูรณ์และมีกฎหมายมาตรา 27 บัญญัติไว้ให้ประชาชนที่อาศัยอยู่หรือประกอบอาชีพในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 จะได้รับจากกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการสำรวจดิน วินิจฉัยคุณภาพของดิน

2. ด้านบริการ

จากผลการวิจัยพบว่า การได้รับคำปรึกษาและข้อมูลที่ชัดเจนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ทั้งนี้ ในปัจจุบันการครอบครองที่ดินที่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองสิทธิทำประโยชน์ เป็นต้น และกรมที่ดินประสานงานให้กับประชาชนในการตรวจสอบกรรมสิทธิ์เพื่อรักษาเกี่ยวกับสิทธิของเจ้าของที่ดินและให้รับรู้แนวทางการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 เพื่อประกอบการตัดสินใจให้กับประชาชน

จากผลวิจัยพบว่า มีสาธารณูปโภคเข้าถึงทางการทำการเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้ามีการจัดทำแผนเพื่ออำนวยความสะดวกในเรื่องระบบโครงสร้างการคมนาคม การพัฒนา การปรับปรุง เรื่องแหล่งน้ำ ไฟฟ้า ให้ประชากรในพื้นที่สามารถบริหารจัดการได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ทำให้ประชาชนในพื้นที่ช่วยกันดูแลรักษาและใช้ทรัพยากรให้ได้อย่างมีคุณค่า

3. ด้านการประชาสัมพันธ์

จากผลการวิจัยพบว่า การแจ้งข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการทำเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ชัดเจน เนื่องจาก องค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้ามีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์และชี้แจงข้อมูลสิทธิการครอบครองที่ดินให้กับประชาชนในพื้นที่ เช่น การมีหมุดแสดงพื้นที่ชัดเจน การแจ้งเรื่องเอกสารที่แสดงสิทธิการครอบครองที่ดินชัดเจน การทำประชาคมในหมู่บ้านโดยผ่านผู้นำชุมชน ตามแผนของรัฐบาล มาตรา 1 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 กล่าวไว้ว่า ระเบียบหรือข้อบังคับประกาศไว้ว่า คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติเป็นผู้วางแผน อนุมัติ และปฏิบัติตามแผนของคณะรัฐมนตรี

จากผลวิจัยพบว่า การประชาสัมพันธ์ของรัฐในเรื่องการทำเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 มีข้อมูลเพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจาก การครอบครองที่ดินต้องถูกต้องตามกฎหมายเป็นการรับรองกรรมสิทธิ์ เพื่อเป็นหลักฐานการแสดงการเสียภาษีการครอบครองเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียกับตัวเจ้าของที่ดินและการบุกรุกผืนป่า ในเรื่องการประชาคมของคนในหมู่บ้านนำโดยผู้นำชุมชน ในการประชาสัมพันธ์เรื่องที่เป็นปัจจุบัน เช่น การครอบครอง การช่วยเหลือ การให้คำปรึกษา การแก้ปัญหา เป็นต้น

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามได้รับผลจากการจัดสรรที่ดินมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ครอบครองที่ดินชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริรัตน์ ทรัพย์ไพบุลย์ (2559, หน้า 8-9) ได้ศึกษาผลการวิจัยเรื่อง “บุคคลที่จะเข้ามาอยู่อาศัยหรือประกอบกิจการในพื้นที่ ภ.บ.ท.5” ซึ่งพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับการมีหลักเกณฑ์ว่า ผู้แจ้งต้องเป็นผู้ที่ได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อนวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2497, ที่ดินที่ครอบครองและทำประโยชน์นั้นต้องเป็นที่ดินที่ยังไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์, ผู้มีหน้าที่แจ้งการครอบครองจะต้องแจ้งการครอบครองต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่,

การแจ้งการครอบครองต้องแจ้งภายใน 180 วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ , ให้นายอำเภอทำทะเบียนการครอบครองที่ดินขึ้นไว้ตำบลละ 1 เล่ม แบ่งหน้าตามจำนวนหมู่บ้านในตำบล นั้นๆ, ให้อำเภอทำสารบบเก็บใบแจ้งไว้เป็นรายตำบล โดยเก็บเรียงรายหมู่บ้าน 2. ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบ แบบสอบถามได้รับผลจากสาธารณูปโภคเข้าถึงทางการทำเกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ซึ่งสอดคล้องกับ วิพุธ อ่องสกุล (2552 หน้า 1-2) การบริการสาธารณะของภาครัฐเป็นปัจจัยพื้นฐานในการตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของ ประชาชน โดยประสิทธิภาพงานบริการภาครัฐ เป็นตัวสะท้อนที่สามารถมองเห็น ประสิทธิภาพของราชการไทย การดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงระบบราชการ จึงได้กำหนดให้มีการ ปรับเปลี่ยนกระบวนการงานและวิธีการทำงาน ตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ.2546-2550 ได้มีการกำหนดแผนการพัฒนาระบบราชการใน 7 ด้าน คือ 1) การปรับเปลี่ยนกระบวนการงานและวิธีการทำงาน 2) การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารราชการ แผ่นดิน 3) การรื้อปรับระบบการเงินและการงบประมาณ 4) การสร้างระบบบริหารงานบุคคลและค่าตอบแทนใหม่ 5) การปรับเปลี่ยนกระบวนการทศน์ วัฒนธรรม และ ค่านิยม 6) การสร้างเสริมความทันสมัย และ 7) การเปิดระบบ ราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ปรับเปลี่ยนกระบวนการงานและวิธีการทำงานเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพงาน บริการ ได้มีวิวัฒนาการตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2559 โดยแนวคิดในอดีต ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 ใน การปรับปรุงและพัฒนา ประสิทธิภาพมีความแตกต่างกันกับแนวคิดในการพัฒนาประสิทธิภาพในปัจจุบัน โดยใน อดีตให้ความสำคัญ กับการพัฒนางานและขั้นตอนการทำงานมากกว่ากระบวนการงาน ในปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนา กระบวนการงานเป็น สำคัญ ซึ่งการเปลี่ยนแนวคิด การปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในการพัฒนา กระบวนการงานอย่างเป็นรูปธรรม การศึกษาแนวคิดในการปรับปรุงประสิทธิภาพตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบันทำให้ สามารถชี้ให้เห็น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงสามารถชี้ให้เห็นแนวโน้ม ของการ พัฒนากกระบวนการงานในอนาคตซึ่งเน้นการปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการบริการเข้ามาใช้ในการ ปรับปรุง และพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการงาน

3. ผลวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการแจ้งข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการทำ เกษตรในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ ณัฐกริช เปาอินทร์ (2558, หน้า 77) ผลการวิจัยพบว่า ในขั้นตอนของการคัดกรองราษฎรเพื่อเข้ารับสิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุนั้น ประชาชนไม่ได้รับการดูแล เท่าที่ควร ทั้งในเรื่องของการให้ข้อมูลที่จำเป็นและการให้บริการประชาชนด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ก่อให้เกิดความ เหลือล้ำด้านโอกาสในการได้รับการจัดสรรที่ดินทำกิน ซึ่งทำให้การจัดสรรที่ดินทำกินไร้ประสิทธิภาพ เนื่องจาก ผู้ได้รับการจัดสรรมีความเหมาะสมน้อยกว่าผู้ไม่รับการจัดสรรเป็นจำนวนมาก ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ เจ้าหน้าที่รัฐขาดทรัพยากรในการดำเนินการที่ไม่เพียงพอ อีกทั้งนโยบายและแนวทางการดำเนินการยังขาด ความชัดเจนในการปฏิบัติอีกด้วย

4. ผลวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามการดำเนินการจัดสรรที่ดินตามระยะเวลาที่กำหนดผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่พบผลที่ได้รับระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ สุรพล ศรีวิโรจน์ (2563, หน้า 14-15) การออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน (โฉนดที่ดิน) ไม่มีระยะเวลาที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมาย

ที่ดิน แต่ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2556 ที่กำหนดให้การปฏิบัติราชการต้องมีระยะเวลาที่แน่นอนและดำเนินการภายในเวลาที่สมควร หากคำขออนุญาตที่ดินล่าช้าเกินไป เจ้าพนักงานที่ดินอาจถูกพิจารณาว่าดำเนินการล่าช้า กรณีคำขออนุญาตที่ดินที่ยื่นก่อนการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) โดยใช้เวลานานเกือบ 4 ปี ยังไม่ได้รับการพิจารณา จนกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวบังคับใช้ เจ้าพนักงานที่ดินจะต้องพิจารณาว่าไม่สามารถดำเนินการได้ จึงถือว่าล่าช้า สำหรับการโต้แย้งสิทธิในที่ดิน เจ้าพนักงานที่ดินมีอำนาจสอบสวนเปรียบเทียบเพื่อยุติข้อพิพาทก่อนที่จะดำเนินการออกโฉนดได้ แต่หากที่ดินนั้นอยู่ในลักษณะต้องห้าม เจ้าพนักงานจะต้องตรวจสอบก่อนว่าจะไม่สามารถออกเอกสารสิทธิในที่ดินได้โดยไม่จำเป็นต้องเป็นกรณีโต้แย้งตามมาตรา 60 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

5. ผลวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามการจัดสรรที่ดินส่งผลต่อความเป็นอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับ โสภณพรโชคชัย (2561, หน้า 20 – 22) “การเข้าจับจอง” ผู้ครอบครองที่ดิน อาจมีฐานะยากจนประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือเป็นผู้ที่สนใจจะทำอาชีพเกษตรกรรมแบบจริงจัง เอกสารนี้ซื้อขายไม่ได้แต่ถ่ายโอนกันได้เฉพาะในครอบครัวของผู้ถือครองและจํานองหรือให้ผู้อื่นไม่ได้ ถ้าไม่ได้ใช้ที่ดินเพื่อทำประโยชน์จะต้องคืนให้รัฐเพื่อให้ผู้อื่นได้ใช้ทำประโยชน์ต่อไปถ้าเทียบราคาที่ดิน ส.ป.ก.4-01 ในตลาดที่ดินจะพบว่าที่ดิน ส.ป.ก.4-01 มีราคาต่ำกว่าราคาตลาด ดังนั้นจึงเป็นเหตุของการซื้อ – ขายที่ดิน ส.ป.ก.4-01 กันมาก การซื้อขายกันนั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายอย่างแน่นอนเพราะตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปเพื่อการเกษตรได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐควรสร้างความเชื่อมั่นและหรือประสานนักลงทุนมาดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ที่สามารถสร้างงานและรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
2. ควรมีการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ ภ.บ.ท.5 เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและเป็นแนวทางในการจัดสรรพื้นที่ของตนเอง อาจอยู่ในลักษณะที่เป็นแผ่นพับ หรือแผ่นแสดงขั้นตอนการจัดสรรที่ดิน เป็นต้น โดยเฉพาะบทบัญญัติตามมาตรา 5 ว่าด้วยเรื่องการจัดสรรที่ดินขององค์กรของรัฐ, การจัดสรรที่ดินที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายอื่น เช่น การขออนุญาตการจัดสรรที่ดิน บทสนธิฐานของการจัดสรรที่ดิน (ปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้) เป็นต้น
3. ควรจัดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ให้กับประชาชนในเรื่องกรรมสิทธิ์การครอบครองที่ดิน เช่น (นส.3, นส.3ก, นส.3ข, สปก.) เพื่อให้ประชาชนได้มีข้อมูลในเรื่องของกรรมสิทธิ์หลักดินให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพและอยู่อาศัยในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย
4. ในกรณีที่มีข้อสงสัยหรือไม่แน่ใจเกี่ยวกับการชำระภาษี การขอลดหย่อนหรือการดำเนินการด้านเอกสาร ประชาชนควรติดต่อหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า หรือผู้นำชุมชน เพื่อขอคำแนะนำที่ถูกต้อง

5. ในกรณีพื้นที่ ภ.บ.ท.5 ของท่านไม่ได้ใช้ประโยชน์ใดๆ ควรนำที่ดินมาใช้ประโยชน์ เช่น การทำเกษตรปลูกพืช เพื่อให้เกิดรายได้และยังสามารถลดภาระการชำระภาษีได้ในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐกริช เปาอินทร์. (2558). แนวทางการพัฒนาระบบการจัดสรรที่ดินทำกินในที่ราชพัสดุ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ
- ผดุงศักดิ์ นรินดิพดุงการ. (2543). **เขตสำรวจที่ดินของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ**. คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- ไพโรจน์ อาจารย์ภา. (2543). **การขออนุญาตจัดสรรที่ดิน**. นิติกร. สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพมหานคร.
- วิพุธ อ่องสกุล. (2552). มุมมองจากอดีตสู่ปัจจุบันและอนาคตในการปรับปรุงและพัฒนาการบริการภาครัฐ. : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพฯ.
- ศิริรัตน์ ทรัพย์ไพฑูย์. (2559). แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน(สค.1) และทะเบียนการครอบครองที่ดิน. มาตรฐานการทะเบียนที่ดิน กรมที่ดิน. สุรินทร์.
- สมจิตร ทองประดับ. (2547). **ระเบียบ ข้อบังคับ และเงื่อนไขของคณะกรรมการจัดที่ดิน**. สำนักพิมพ์นิติกรบรรณการ, กรุงเทพมหานคร.
- สุรพล ศรีวิโรจน์. (2563). คำพิพากษาศาลปกครองที่เกี่ยวข้องกับการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน. สำนักงานกรมที่ดิน, ยะลา.
- โสภณ พรโชคชัย. (2561). **พื้นที่ ภ.บ.ท.5**. มูลนิธิประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานประมงจังหวัดนครนายก. (2567). **เอกสารแสดงสิทธิ์ที่ดินภาษีบำรุงท้องที่**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2567 จาก <http://www4.fisheries.go.th/local/index.php-main/view.activities/16/82814>.
- องค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า. (2567). **ข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า**. องค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2567 จาก <https://www.opsmoac.go.th/kanchanaburi-dwl-files-441691791101>.
- Onpreya. C. (2021). **กรรมสิทธิ์ที่ดิน**. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯลาดกระบัง, กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2564 จาก <http://thinkofliving.com/คู่มือซื้อขาย/ประเภทโฉนดที่ดินต้องรู้-ก่อนซื้อ-ขาย-โอน-711719/>.

JGSI

Journal of Governance and Social Innovation

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง ชั้น 2 อาคารเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรชนาหวชิราลงกรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
319 ถนนไทยพันทา หมู่ 8 ตำบลโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 33000 โทรศัพท์ 09 3123 3696 แฟกซ์ 0 4564 3607
Email: journal.clg.sskru@gmail.com